

Стенографски дневник

НА

55. заседание

Петък, 28 март 1947 г.

(Открито в 15 ч. 35 м.)

Председателствували подпредседателите Петър Каменов и Атанас Драгиев. Секретари: Ефрем Митев и Илия Радков.

СЪДЪРЖАНИЕ

Съобщения:	Стр.	Стр.	
Отпуск	949	2. За изменението наредбата за временно увеличение на пенсиите, обнародвана в „Държавен вестник“, брой 140, от 4 юли 1944 г. (Първо и второ четене)	963, 964
Питане	949	Говорили: Лалю Ширков	963
Законопроект	949	М-р д-р Иван Стефанов	964
По дневния ред:		3. За еднократен данък върху имуществата. (Първо четене)	965
Законопроекти: 1) За безкасовите плащания и ползуването на влоговете. (Първо четене)	949	Говорили: м-р д-р Иван Стефанов	967, 984
Говорили: м-р д-р Иван Стефанов	951, 960	Д-р Георги Петков	970
Серги Златанов	952	Илия Бояджиев	973
Петър Божинов	953	Славя Пушкар	974
Тодор Иванов	955	Йордан Русев	976
Петър Братков	957	Петко Стоянов	981
Димитър Николов	560	Дневен ред за следващото заседание	985

Председателствуваш Петър Каменов: (Звъни) Присъствуват нужното число народни представители. Обявявам заседанието за открито.

(От заседанието отсъствуват следните народни представители: д-р Александър Георгиев, Александър Миленов, Ана Розенберг, Анастас Циганчев, Анастас Петров, Анастасия Вълкова, Ангел п. Илиев, Андрей Михайлов, Андрей Пенев, Асен Стамболийски, Атанас Добревоки, Билал Мурадов, д-р Борис Ненов, Борис Чанджиев, Борис Николов, Борис Стефанов, Борис Тасков, Васил Павурджиев, Васил Иванов Василев, Васил Мавриков, Васил Милушев, Венера Клиничарова, Веселин Дашин, Вида Василева, Витан Цветанов, Власт Власковски, Вълчо Цанков, Ганчо Минев, Ганю Златинов, Георги Василев, Георги Георгиев, Георги Колев Петков, Георги Костов, Георги Босолов, Горан Ангелов, Грудя Атанасов, Деню Попов, Димитър Димов, д-р Димитър Хаджиев, Димитър Чорбаджиев, Димитър Милков, Димитър Панайотов, Димитър Стойков, Димитър Стоянов, Дочо Шипков, Жейка Хардалова, Желязко Стефанов, Запрян Джонгов, Запрян Ташев, Иван Текемски, Иван Василев, Иван Гергов, Иван Димитров, Иван п. Димитров, Иван Ефтимов, Иван Попов, Иван Делев, Иван Никол, Иван Мамирев, Илия Добрев, Йордан Петков, Йордан Катранджиев, Калю Малев, Камен Червенияшки, Константин Русиноз, Костадин Велев, Костадин Кожухаров, Крум Кюляжков, Кръстю Стойчев, Любен Боянов, Любен Гумеров, Магда Димитрова, Макра Голева, Манхил Стоянов, Мано Пейков, Марин Маринов, Марко Пенчев, Мата Тюркеджиева, Милан Димов, Минчо Минчев, Михаил Неков, д-р Михаил Геновски, Младен Големански, Мустафа Билялов, д-р Невчо Николаев, Никола Алексиев, Никола Минчев, Никола Павлов, Никола Петвичев, Никола Станев, Пело Пеловски, Петко Димитров, Петко Арабаджиев, Петър Запрянков, Петър п. Иванов, Петър Пергелоз, Петър Янчев, Руса Петкова, Сава Дълбоков, Спас Николов, Спаска Воденичарска, Стамо Костадинов, Станю Станев, Стела Благоева, Стефан Бакърджиев, Стефан Цанов, Стойне Лисийски, Стою Неделчев, Стоян Гюров, Тано Цолов, Тодор Павлов, Тодор Драганов, Тодор Живков, Хафиз Генджев, Христо Илиев, Христо Джонджоров, Христо Попов, Христо Стоянов, Христо Юрков, Цанко Григоров, Цветан Гаджовски, Яна Манева, Янчо Георгиев, Янко Димитров и Янко Комитов)

Председателството е разрешило отпуск на следните г-да народни представители: Александър Ковачев — 2 дена, Ангел п. Илиев — 1 ден, Димитър Стоянов — 2 дена, Иван Гергов — 1 ден, Марин Пенчев — 1 ден, Младен Големански — 1 ден, Никола Павлов — 1 ден, Никола Петвичев — 1 ден, Петър Запрянков — 1 ден, Раденко Видински — 1 ден, Тодор Лижев — 1 ден, Христо Генов Илиев — 1 ден, Христо Джонджоров — 1 ден, Доню Сербезов — 1 ден, Иван Ефтимов — 5 дни, Стоян Кърлов — 2 дена, Тоню Бонев — 2 дена и Петко Деков — 3 дни.

Народният представител Любен Гумеров иска 11 дни по болест. Понеже е ползувал досега 11 дни отпуск, съгласно правилника този отпуск трябва да се разреши от Великото народно събрание. Който са съгласни да му се разреши исканият отпуск, моля, да изгласят ръка. Мнозинство. Събранието приема.

Постъпило е питане от народните представители Тодор Лазаров и Калю М. Калев до г-на министър-председателя относно организирано нападение над сдружените земеделци, идващи на събрание в с. Пет могили, и лишаване от свобода същите народни представители от ръководни членове на РП (к).

Питането ще бъде изпратено на г-на министър-председателя, за да отговори.

Постъпил е законопроект от Министерството на финансите за опрощаване задължения към Погасителната каса на наследниците на Минчо Димитров Овчеларов и Никола Минев Овчеларов от гр. Калюфер. Законопроектът ще бъде раздаден на г-да народните представители и поставен на дневен ред.

Присъстваме към точка първа от дневния ред.

Първо четене на законопроекта за безкасовите плащания и ползуването на влоговете.

Моля секретаря да прочете законопроекта.

Секретар Ефрем Митев (с): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за безкасовите плащания и ползуването на влоговете

Г-да народни представители! След извършената обмяна на старите банкноти и бонове и пускането в обращение на ограничено количество нови банкноти, необходимо е да се вземат мерки за ограничаване обема на банкнотното обращение. Тия мерки обаче в никой случай не трябва да бъдат пречка за нормалното развитие на стопанския живот у нас, нито пък да пречат на нормалната и обичайна консумация.

За постигането на тази двойка цел с настоящия законопроект се улесняват безкасовите плащания, главно чрез така наречените „банкови чекове“.

Създават се и особени правила за джирисването и изплащането на чекове, които изменят някои положения от търговския закон и тъкмо затова е необходимо да бъде по законодателен ред уредена тази материя, за която цел е приготвен настоящият законопроект, който моля ви да разгледате и гласувате.

Гр. София, 25 март 1947 г.

Министър на финансите: Д-р Ив. Стефанов

ЗАКОНОПРОЕКТ

за безкасовите плащания и използването на влоговете

Глава I

Средства за размяна и плащания

Чл. 1. Банкнотите, издавани от Българската народна банка, и българските монети са вътрешно разменни и платежни средства. Вместо платежно средство във вътрешността на страната служат и банкните и обикновени чекове.

Глава II

Наличност банкноти

Чл. 2. Всяко семейство, включително и семейството с земеделско стопанство, може да държи банкноти и монети в размер на средния си едномесечен разход, но не повече от 40.000 лв.

Забележка. Под семейство се разбира: съпругът, съпругата, непълнолетните и пълнолетните деца, образуващи едно домакинство.

Чл. 3. Чл. стните предприятия, с изключение на кредитните и влогови институти, могат да държат наличност в банкноти и монети на сума най-много в размер на средните парични разходи на предприятието за 7 дни, а ако предприятието е много отдалечено от кредитен или влогов институт — за 10 дни. В тази сума не се включват разходите за заплати, надници и възнаграждения на постоянно заетите в предприятието лица, които се изтеглят най-рано три дни преди изплащането им.

Разпоредбата на горната алинея се отнася и за самозадържащите се държавни, държавно-автономни и общински предприятия.

Чл. 4. Всички сдружения с идеална цел, включително политическите организации и комитетите на Отечествения фронт, обществените столове и други подобни и поделенията им, могат да държат наличност в банкноти и монети на сума най-много в размер на средните им парични разходи за 15 дни. В тази сума не се включват разходите за заплати, надници и възнаграждения на постоянно заетите в сдружението лица, които се изтеглят най-рано три дни преди изплащането им.

Чл. 5. Всички суми в банкноти и монети, над определените в членове 2, 3 и 4 размери, се внасят най-късно до края на седмичната задължително по сметка (на влог или по текуща дебиторна или кредиторна сметка) в избран от притежателя и влогов или кредитен институт.

Чл. 6. Държавните, държавно-автономните, автономните и общинските учреждения, могат да държат като наличност банкноти и монети в размер, определен с заповед на министъра на финансите.

Глава III

Чекове и прехвърляния по сметка

Чл. 7. Влоговите и кредитни институти, определени от Българската народна банка, издават специални чекове, наречени „банковни чекове“. Платец по тия чекове е банката-издател. Същите се предават на лица, които разполагат със средства по влогова или кредит по дебиторна сметка, само за кръгли суми, предварително отпечатани върху самия чек. При предаването на тия чекове банката задължава сметката на лицето, получаващо чековете със стойността от деня на предаването им, без да отбелязва върху същите датата на издаването.

Всеки банков чек може да се използва от получателя го от банката лице еднократно, като същото лице, при плащането с него, изписва името на лицето, на което се плаща (бенефициента), и поставя дата на издаването на чека. От тази дата, в срок от един месец, изписаното лице в чека (бенефициентът) трябва да представи същия в банка, където има сметка или желае да му се открие таква. Ако бенефициентът е непознато лице, банката отбелязва на гърба на чека номера, датата и местоназначението на личната му карта.

Влогови и кредитни институти, неопределени от Българската народна банка да издават банковни чекове, се снабдяват с банковни чекове за нуждите на клиентите им от влогови и кредитни институти, издаващи такива чекове, при които имат кредиторна или дебиторна сметка.

За банковите чекове се прилагат всички разпоредения, дадени в следващите членове за чековете.

Банковите чекове се издават по образец, изработен от Българската народна банка, издават специални чекове, наречени „банковни обикновени чекове“, за които важат и постановленията на последващите членове.

Чл. 8. Всички чекове, издавани и платими в републиката (банковни и обикновени), не могат да бъдат изплащани в брой, а се издават „само за минаване по сметка“ (чл. 643-б от търговския закон).

Същите не могат да се прехвърлят на трети лица, с джиро или по друг начин, освен върху банка, върху влогов институт и между тях.

Чекове могат да се теглят само срещу банка или влогов институт, а се издават от банка или от лицето, което ще си служи с чека за плащане, но в последния случай чекът трябва да бъде приет за плащане от банката, срещу която е теглен.

Не се допуска издаването на чекове на притежателя.

При издаване на чек задължително се написват напредки върху текста на чека, между две успоредни линии, думите:

„Само за минаване по сметка.

Без право на прехвърляне.“

В противен случай, чекът е недействителен.

Срокът за предявяване за плащане на не банков чек е 30 дни от датиранието му, ако е издаден в местоназначението, и 45 дни, ако е издаден от едно място и платим в друго.

Чл. 9. Във всички случаи, в които по настоящия закон е предвидено плащането да става с чек или с прехвърляне по сметка, приемането на банковия или приет от банката чек и на банковото прехвърляне по сметка е задължително за всички лица и учреждения.

При плащането с банков чек също се вписва задължително в него името на лицето, на което се плаща (бенефициента).

Ако чекът, който не е издаден от банка, не е предварително приет за плащане от банката или влогови институт, срещу който е теглен, приемането му в плащане не е задължително.

Глава IV

Плащания

Чл. 10. Плащанията от лица, посочени в чл. 2, на сума до 10.000 лв. могат да се извършват в банкноти, монети, чек или прехвърляне по сметка, а над този размер се извършват задължително с чек или прехвърляне по сметка, като само разликите до 1.000 лв. се урівняват в банкноти и монети.

Чл. 11. Плащанията, вършени от предприятия, учреждения, одружения и организации, посочени в членове 3, 4 и 6, могат да се извършват с банкноти, монети, чек или прехвърляне по сметка до размер на 20.000 лв., а над този размер се извършват задължително само с чек или прехвърляне по сметка, като само разликите до 1.000 лв. се урівняват в банкноти и монети.

Чл. 12. Селско-стопанските произведения, закупувани направо от производителите, както и обезщетенията за застрахованите от последните животни и земеделски култури, могат да се заплащат изцяло с банкноти и монети. Разплащанията между земеделски стопани може да стават без ограничение с банкноти и монети. По същия начин производителите могат да изплащат премията си по всички застраховки.

Банките могат да отпускат на търговски фирми, за закупуване на селско-стопански произведения, необходими за това парични средства, при задължение за отчитане в определен срок на фирмите към банката-платец.

Чл. 13. Всякакви наеми до 5.000 лв. месечно могат да се изплащат с банкноти, монети, чек или прехвърляне по сметка, а над 5.000 лв. — само с чек или прехвърляне по сметка.

Чл. 14. Зплатите и възнагражденията на постоянно заетите в работа служители и работници, надниците на постоянните и временни надничари, а също и пенсията, се изплащат с банкноти и монети.

Чл. 15. Плащанията при покупки на недвижими имоти стават само с чекове или прехвърляния по сметка.

Чл. 16. Във всички случаи, когато се издават фактури, разписки, квитанции и др. подобни, се отбелязва задължително начинът на плащането.

Глава V

Ползуване от влогови и дебиторни сметки

Чл. 17. Тегленията от влогови и дебиторни сметки чрез банковни чекове, обикновени чекове и прехвърляния по сметка е свободно.

Тегления в брой от влогови и дебиторни сметки при влогови и кредитни институти е свободно, но само за ония нужди, изплащането при които не може да се извърши с чек или прехвърляне по сметка. При подобни тегления влоговият или кредитен институт запитува за целта на тегленето и, ако се установи, че цялата сума или част от нея може да бъде издължена чрез чек или прехвърляне по сметка, издава чек (чекове), или извършва прехвърлянето, а остатъка изплаща в брой.

Когато предприятията теглят суми в брой, те трябва винаги да държат на разположение за проверка документите за оползотворяването на теглените суми. Това разпореджение не се отнася до земеделските стопанства, които не водят търговски книги.

Глава VI

Наказания

Чл. 18. Който не приеме банков чек или чек, приет от банка, или издадено от банка писмо за прехвърляне по сметка за плащания, предвидени в настоящия закон, се наказва: при пръв случай — с глоба от 1.000 до 5.000 лв., при втори случай — с глоба от 5.000 лв. до 10.000 лв., а при следващия случай — с тъмничен затвор и глоба от 10.000 до 100.000 лв.

Чл. 19. Който държи банкноти и монети в размери по-големи от допустимите по този закон, се наказва: при пръв случай — с глоба в размер на 10% от държаната в повече сума, а при втори случай — с глоба в размер на цялата държана в повече сума.

Чл. 20. Който прави или приема плащания с банкноти и монети, които по настоящия закон е трябвало да се извършват с банков чек, или чек, приет от банка или издадено от банка писмо за прехвърляне по сметка, се наказва с глоба от 1.000 до 100.000 лв.

Същото наказание се налага и на ония, които, с цел да избегне задължителното плащане с банков чек или с чек, приет от банка, или с издадено от банка писмо, за прехвърляне по сметка, разделя плащането по една сделка на части.

Чл. 21. Който наруши постановленията на членове 7, 8 и 9 от настоящия закон се наказва с тъмничен затвор и глоба от 10.000 до 500.000 лв.

Чл. 22. Който откаже да даде сведения, или даде неверни такива, във връзка с приложението на настоящия закон или на издадените въз основа на него наредби, пред органите, натоварени с контрола и приложението на закона, се наказва с глоба от 1.000 до 100.000 лв.

Чл. 23. За нарушение на останалите постановления на настоящия закон виновните се наказват с глоба от 1.000 до 100.000 лв.

Чл. 24. За подправка на банков чек или чек приет от банката, виновните се наказват съгласно членове 183 и 191 от наказателния закон по общия ред.

Чл. 25. При всички счетоводни операции, засягащи прехвърлянията по сметка издаването на чекове, изплащането им, правенето

на вноски и други кредитните и влогови институти се задължават да пазят пълна тайна и не дават каквито и да било ч по какъвто и да било повод сведения на когото и да било, освен на съдебните власти. Санкциите, предвидени в специалния закон за тайната на влоговете се прилагат за престъпленията и по настоящия член.

Глава VII Процесуални правила

Чл. 26. Нарушенията по този закон, освен тези по членове 24 и 25 и по издаваните въз основа на него наредби, се констатира с актове от органи на влогови и кредитни институти, определени от Българската народна банка.

Чл. 27. Актовете се изпращат на съответните околийски съдии или прокурори при областните съдилища, по подсъдноот, за възбуждане на улично престъпление.

Чл. 28. Присъдите на околийските и областните съдилища по този закон се обжалват само по касационен ред: първо пред областния съд, а вторите пред Върховния касационен съд в десетдневен срок от произнасянето им.

Глава VIII Общи разпоредби

Чл. 29. В духа на настоящия закон Българската народна банка издава наредби, одобрени от Министерския съвет, по доклад на министъра на финансите, в които могат да се изменят максималните размери на разплащанията в брой до 50% и да се определят максималните размери на тегленията за консумативни пужди. За приложението на закона Българската народна банка издава правилник.

Чл. 30. Чековете, банкните писма за прехвърляне по сметка и молбите, подавани във връзка с приложението на настоящия закон се освобождават от герб, такси и бари.

Чл. 31. Настоящият закон отменя всички разпоредби в закони и наредби, които му противоречат.

Председателстващ Петър Каменов: Има думата г-н министърът на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: (От трибуната, Посрещнат с продължителни ръкоплескания)

Уважаеми г-да народни представители и народни представители! След приключването на обмяната трябва да се създаде един режим, който да даде възможност да се върви към нормализиране на нашето парично обращение и да се упражнява известен контрол и ръководство върху неговото развитие с оглед да бъде нагаждано към съществувашите условия и потребности на стопанството. Не биваше в никой случай да се остави след обмяната едно автоматично действие под влиянието на едни или други психологически и други въздействия и да се достигне до едно състояние, което, ако и да не заотравава с някакво развиряне на инфлацията у нас, все пак би довело до едно положение, от което мъчно бихме се оправили наново в последствие.

Затова се наложи, след като се направи обмяната, да се задържат по възможност повече свободни парични средства, докато се установи положението на нашето парично дело и се вземат съответните мерки, съобразени с това положение. Известно ви е, че ние даже не знаехме въобще колко парични знаци има в обращение у нас. Имаше парични знаци в обращение в територия извън границите на страната, както в окупиранията област от Югославия, така и в окупиранията област от Гърция. Също имаше основания да подозираме, че една част от паричните знаци е унищожена при бомбардировките и други последици от войната. Онова, което се числеше в баланса на банката като банкнотно обращение и в данните на Народната банка като 3-процентови бонове в обращение, беше цифра, за която ние не знаехме до каква степен са реални и в каква степен са фиктивни. Сега вече имаме тези най-необходими данни и можем да извлечем съответните заключения.

Обменени са всички бонове и банкноти за 69.000.000.000 лв. При това бонозете са включени с лихвите, които са изработени от тях в продължение на времето от издаването им до обмяната. Още имаме подробен данни, изпълно точно според отчетоводяването, за разтечението между бонове и банкноти.

Обменители отделни лица със своите семейства, включително и семействата на земеделски стопани, са се явили за обмяна 1.515.275 души. От някои семейства може да са се явили и двама, и трима обменители, ако те са представлявали отделни домакинства, значи са обособени доходи, занятия и пр. Тези обменители физически лица са представили за обмяна 45.527.000.000 лв. кръгло бонове и банкноти, следователно пада се средно по 29.462 лв. на един обменител. Освен това имаме, разбира се, и други обменители. Имаме обменители от всички лица: 150.000.000 лв., или средно по 3.820 лв. на обменител; имаме 33.559 обменителя на частни предприятия на сума почти 7 милиарда лева — 6.986.000.000 лв., или средно по 208.000 лв. на едно предприятие; от държавни учреждения — 8.733 обменителя на сума 5.701.200.000 лв. кръгло, или средно 653.000 лв. на едно учреждение; от общини — 2.613 обменителя на обща сума 2.258.000.000 лв. кръгло, или средно 864.000 лв. на една община; други учреждения, държавни и общински — 17.425 обменителя на обща сума 2.043.000.000 лв., или средно 117.252 лв. на едно учреждение.

Имаше също така данни за това, как са разпределени тези суми, представени за обмяна, по размер на сумата и по професията, занаята на обменителите физически лица. За предприятията и учрежденията такова разпределение, разбира се, не може да се направи.

Оказа се, че 1.123.801 души обменители са обменяли суми по-малко от 20.000 лв. и са представили за обмяна 8.113.500.000 лв., така че средно на един обменител се падат по 7.220 лв.; от 20—50 хи-

ляди лева са обменяли 206.507 души обменители, като са представили банкноти и бонове на сума 6.456.000.000 лв. кръгло, или средно по 31.263 лв. на обменител; от 50.000 лв. до 100.000 лв. са обменяли 111.804 души, като са представили банкноти и бонове на сума 8.143.400.000 лв., или средно на един обменител по 70.902 лв.; от 100.000 лв. до 500.000 лв. са обменяли 93.467 обменители — това са все без предприятията — на обща сума 17.769.600.000 лв. кръгло при средна сума на обменител 190.131 лв.; и най-сетне над 500.000 лв. са обменяли 6.616 души на обща сума 5.044.600.000 лв., при средна сума на обменител 759.000 лв.

Можем да проследим и по професии. Общата средна сума на един обменител за отделните категории занаятчии е: за земеделците — 24.084 лв., за работници и чиновници — 19.111 лв., за занаятчии — 46.702 лв., за свободни професии — 66.000 лв. кръгло, по-точно 65.973 лв., за търгози и индустриалци — 107.291 лв. и за разни други професии, необхватни по-горе или непоказани точно — 25.748 лв.

Аз няма да отнемам времето ви с изброяване на данни комбинирани по професия и по размер. Имаш обаче случай вчера да изтъкна, че разпределението на обмените според размера на обменената сума при земеделци, от една страна, и при работници и чиновници, от друга, е много близко, с известно изоставане в по-големите размери за втората категория, т. е. за работниците и чиновниците.

Искам да подчертая, че свободните професии показват една по-благоприятна структура, т. е. структура с повече участие на по-едри суми, отколкото занаятчиите, макар и да не се приближават твърде много до категорията на индустриалците и търгоците. Остават търгози и индустриалци като една категория, която е имала най-много парични знаци в формата на стари банкноти и 3-процентови държавни бонове.

Що се отнася до учрежденията и частните предприятия, искам да изтъкна това, че в тях — и в предприятията, и в учрежденията — е имало големи касови наличности, които съвсем не са оправдани от техните потребности за нормалното отправление на работата. Ако някой каже, че няма значение дали държавните и общинските учреждения държат много или малко пари в касите си, че те си остават все общински и държавни, то той ще се излъже, разбира се. Това е от голямо значение. Не бива никъде, нито в предприятията, — това не е в интереса на самите предприятия — нито в учрежденията да остават замръзани, мъртви средства. Тези средства трябва да бъдат постоянно давани на стопанството. И както виждаме при физическите лица-обменители да има хора, които са държали 50, 100, 500 и над 500 хиляди лева, милиони са държали, без това да е оправдано в каквато и да било степен стопански, така виждаме и в учрежденията и общините да има прекалено големи суми. В предприятията е имало 7 милиарда лева касова наличност. Там влизат наистина и банките — без Народната банка — но имайте пред вид, че една Земеделска банка с целия свой огромен апарат и оборот има касова наличност около 700 милиона лева. Значи, не са банките, които държат много пари. Те много добре знаят, че не трябва да държат пари в касите си повече, отколкото е необходимо, а ги държат в други предприятия.

Излезе, че е имало около 10 милиарда лева касови наличности, съвсем неоснователно държани в такъв голям размер, в касите на разните държавни и общински учреждения. Очевидно е прочее от този резултат, който ни даде обмяната относно размера на нашето парично обращение, както и относно това, че се държат съвсем неоправдано и неоснователно големи суми както от частни лица и от предприятия, така и от учреждения, че трябва да се вземат мерки да се тури по едни кожите се може по-решителен начин край на това положение и да се започне едно въздействие за прекратяване, за откъсване от тази пакостна практика.

Какво предлага представеният вам законопроект в това отношение? Той предга да се осъществи, колкото се може по-скоро, едно положение, което е налице в много страни, като резултат от една еволюция в това отношение, като резултат на едно приеждане да се цени парата именно с това, че се използва стопански, а не по начина и маниера на средновековните скъперници, които смятаха, че богатството само тогава е в тяхна власт и даже тяхно удоволствие, ако щете, когато го имат при себе си. Законопроектът не осъществява никаква структурна стопанска политика, както би се изразил някой, а осъществява едно въздействие за по-скорошно установяване на нашето парично дело.

Какво цели законопроектът? Законопроектът цели да свикнем с използването на паричните знаци за плащания там, гдето това е необходимо, всички категории от нашето население да избягат задържането на по-големи суми пари у себе си и по този начин да съсредоточим всички разполагащи средства в банковата система, откъдето най-целесъобразно, най-рационално те могат да бъдат използвани.

Разбира се, законопроектът не си поставя никакви цели, които при нашите сегашни условия, при нашите нации биха довели до едно смиване на бошинството на нашия народ с нещо съвършено ново. Преди всичко онова, което законопроектът предвижда, се практикува и досега се е практикувало; практикува се при нормалните условия в по-голяма степен може би от по-едри предприятия, които много добре знаят, че всяка парична наличност представлява едно обременяване със съответните лихви, които се плащат за взет кредит, или че те губят, ако не бъдат парите им на влог в някоя банка, където биха получили лихви.

Законопроектът предвижда да се нормира касовата наличност на всички учреждения, държавни и общински, и да се прекрати това безотговорно държане на големи касови наличности в касите на тези учреждения. Същото важи и за предприятията, които досега не са имали никак да изразят тази опаска на паричните знаци и които

са се позволявали този разкош да държат по-големи суми, отколкото е необходимо за тяхната стопанска дейност.

И най-сетне законопроекта иска да привикне целия народ, поне онези негови слоеве, които могат да осъществяват, макар няколко пъти в годината, по-едри покупки, да използват безкасовите плащания, т. е. да използват прехвърляния по сметка и да се отвикнат от трупането на пари у себе си, докато дойде време за едно по-едро плащане, било за покупки, било за плащане на задължения. Това е в същност целта.

Законопроектът държи обаче точна сметка за навиците, които съществуват у нас, и заради това предвижда всички плащания на произведението на земеделско-производител да стават в брой, както и всички разплащания между земеделските производители — това е в чл. 12 на законопроекта — да стават също така в брой, а онези, които намислят, че е по-целесъобразно да се правят чрез прехвърляне по сметка, да могат да го правят. Разбира се, те винаги ще могат да го правят.

Освен за произведението на земеделските стопани, законопроекта предвижда също така и обезщетенията по всички видове застраховки, които също представляват остойностяване на техните загубени произведения, да се плащат в брой, както и плащанията на премията на земеделските стопани по всички застраховки да може да стават в брой според желанието.

На второ място, плащанията на всички заплати и пенсии на чиновници, работници, служещи в частни предприятия и на пенсионерите става също така в брой.

Ето така двете грамадни категории от населението в селата и градовете имат възможността да привикнат към едно по-рационално използване на паричните знаци, без да се насилват, без да се действа върху тях с принуда, както някои се изразяват.

Законопроектът обаче цели и тях да ги привикне към такова използване на паричните знаци, което отговаря на едно рационално парично обращение, и затова предвижда за по-големи плащания, които те ще извършават, може би само няколко пъти в годината, да бъдат поканени да привикват към тази система.

Законопроектът предвижда, дребните намети, които отделили лица плащат на хазията за наеманите от тях жилища, наемите на дребните хора в стопанството, на хората с малко доход, също така да могат да бъдат плащани в пари. С това се държи сметка за навика на дребните наемодатели, които получават по няколко хиляди лева на месец от наем.

Законопроектът предвижда за всички възможности да държат в себе си най-много 40.000 лв. Както показват данните от обикновата, 40.000 лв. в по-малко у нас са имали вероятно 90%, ако не и повече, от населението.

Законопроектът предвижда, от друга страна, за покупки, за плащания наведнъж на суми до 10.000 лв. да се избира свободно между плащането в брой и плащането с превод, с прехвърляне по сметка, а по-едри от 10.000 лв. плащания да стават задължително чрез прехвърляне по сметка. При предприетия този размер е по-голям — 20.000 лв.

Аз няма да се спирам върху другите положения в законопроекта, които имат по-скоро характер на уреждане техническите организационни проблеми. Искам да обърна внимание, че като се е държала сметка за това, — да не се създадат недоразумения относно функциите на чек за прехвърляне по сметка, предвижда се, че той трябва да бъде барриран с две напречни линии и между тях текст: „Само за плащане по сметка, без право на прехвърляне“.

Ето това са основните положения на законопроекта. Ако има някакво предложение, които биха донесли едно подобрение, било в привикването към тази нова система на парично обращение, било към по-добра система, било да се облекчи в една или друга степен привикването на населението към нея, то, разбира се, такива предложения ще бъдат приети с благодарност и в парламентарната комисия могат да бъдат обсъдени най-подробно.

Аз смятам, че с този законопроект се дава възможност за едно рационализиране на нашето парично обращение, а с това и за създаване на най-важната предпоставка за нормализиране на целокупното стопанство и за по-бързо оздравяване на нашите държавни финанси. Аз смятам, че не може да има нещо, което да попречи на Великото народно събрание да приеме този законопроект, и моля да го гласувате на първо четене. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народният представител г-н Серги Златанов.

Серги Златанов (ЗНП): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от опозицията) Г-жи и г-да народни представители! Сложен е на разглеждане законопроекта за безкасовите плащания. Безкасовите плащания в нашата страна не са нещо ново, те са съществували, но интересното е, че законопроекта за безкасовите плащания, както каза в г-н министърът на финансите, се внася в момента, когато стана обмисляна на парите.

Безкасовото плащане има доста положителните неща. Например ако човек носи със себе си много пари, за да плати нещо, може да попадне под будното око на наблюдението на крадеца или разбойника и да бъде нападат; ако човек държи у себе си много пари, често пъти прекарва безсънни нощи, особено ако пребивава в чужда къща или отива на далечно разстояние и т. н.

Така както е съставен законопроекта, ако той стане закон...

Един от мнозинството: Ще стане, ще стане!

Серги Златанов (ЗНП): ... ние действително им разрушим традицията за безкасовите плащания, която е създадена с тече-

ние на времето, защото хората вече не принудително безкасово плащане убива парата в народа, че той действително ще получи тези средства, които се внасят от него. Често пъти ние наблюдаваме да привикват или да бъдат влогите от някоя кооперация, популяризирана или частна банка в зависимост от това, каква е човекът, каква е личността, която стои начело на кооперацията или банката. У нас е имало случаи, когато в сред спестителите е настъпвал смут и те са изтегляли влоговете си. Влоговете са бягали от обществените предприятия, от обществените учреждения, от банките, кооперациите и популяризираните банки в момент на смут, когато българският народ не е имал вярa в едно правителство. (Ръкоплескания от опозицията)

От мнозинството: Е-й-й!

Един от мнозинството: Хуморески разправяли!

Серги Златанов (ЗНП): Днес ние имаме едно явление, когато правителството е принудено да намира българския народ да има принудителни влогове в спестовните учреждения. Това показва един баланс във вреда на така нареченото Димитровско правителство.

Рада Тодорова (к): Хайде холан!

Серги Златанов (ЗНП): Много отрицателно ще повлияе законопроекта особено с определената норма 40.000 лв., която може да притежава всяко физическо лице. Тези 40.000 лв. са крайно недостатъчни, особено за земеделските стопани.

Един от мнозинството: Хайде де!

Серги Златанов (ЗНП): Г-н министърът на финансите каза, че на земеделско-стопаните ще се дадат достатъчно средства. (Възражения от мнозинството) И аз задавам следния въпрос на тези, които се обаждат — много от вас сте земеделски стопани, аз познавам мнозина от вас. Има селянци, в които все още време земеделските стопани продават своите коне, волове или овце и после си купуват други. Напролет или наесен те ще трябва да си купят добитък и да пътуват повече или по-малко в зависимост от вунта, гдето се купува и продава.

Министър д-р Иван Стефанов: Търговците правят това.

Серги Златанов (ЗНП): Не, земеделските стопани си купува. В с. Славница например нашите земеделски стопани не позволяват търговците да ги купуват добитък. Кооперацията ги отпусна кредити и те тръгват по различни краища на областта, в Плевенско и пр., за да си купят овце и друг добитък. (Възражения от мнозинството)

Министър д-р Иван Стефанов: Кооперациите ще им дават кредит.

Серги Златанов (ЗНП): Този земеделско-стопаните който ще тръгне да купува кон или вол, или овце, питам аз, няма ли да го срещне административната власт, както се предвижда в чл. 19 на този законопроект, и да му каже: „Приятелю! Горе ръцете!“

От мнозинството: Е-й-й! (Смях)

Серги Златанов (ЗНП): И ако той е имал 40.000 лв. свои средства и е вземал средства от своя компания или своя роднина, за да отиде да си купи овце, ще му вземат 10% глоба за парите от 40.000 лв. нагоре.

Министър д-р Иван Стефанов: Има банкови чекове. Какво ще загуби, ако плати с банкови чекове?

Серги Златанов (ЗНП): Когато селянинът ще купува овце, той ще тръгне по паланките да ги събира по една, по две, по три, по пет. (Възражения от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Серги Златанов (ЗНП): Земеделските стопани купуват лично за себе си. Аз не съм търговец, когато купувам за себе си.

Министър д-р Иван Стефанов: Ще купи с пари.

Серги Златанов (ЗНП): Добре, обаче няма право да притежава повече от 40.000 лв., съгласно Вашия законопроект. И понеже ще трябва да има само 40.000 лв., той ще може да купи по днешните цени само четири овце. Като тръгне от паланка на паланка, от село на село, понеже не притежава повече от 40.000 лв., той не ще може да купи повече стока.

Райко Дамиянов (к): Ако събира яйца, ще ходи от паланка на паланка.

Серги Златанов (ЗНП): Санкциите в чл. 19 специално по този въпрос са много строги. Той ще има да плаща въобще извънреден данък. Съгласно този законопроект се посяга на най-святото чувство на българския народ — свободата на организирането в партийно-политически организации. (Смях в сред мнозинството) А специално по пункт четвърти вие, управляващата партия, ще имате възможност да потърсите в касите на всяка друга политическа партия и да видите кои са там организаторите, инструкторите и т. н.

От мнозинството: А-а-а!

Димитър Георгиев (к): Дадя има чужди пари.

Министър д-р Иван Стефанов: Има ли какво да криете от властта?

Серги Златанов (ЗНП): Аз имам какво да крия, г-н министре! Вие не трябва да знаете кои са моите организатори защото често пъти те ще се озоват в Дирекцията на милицията. Така е. (Смях сред мнозинството)

Димитър Котев (к): Доларите криете вие, доларите!

Серги Златанов (ЗНП): С този законопроект се посяга на свободата на организиране политическите партии и организации.

Рада Тодорова (к): Сега ще научим кои са чуждите агенти и от къде получават пари!

Серги Златанов (ЗНП): Другарке! Аз зная кой е получавал пари. Българският земеделски народен съюз никога не е получавал чужда валута (Ръкоплескания от опозицията), а вашият централен комитет имаше чужди пари. Това е истината. (Ръкоплескания от опозицията) В Централния затвор аз зная кои са получавали чужди средства. Вие в затвора имате долари, а ние никога въобще не сме имали долари. Това е истината. (Ръкоплескания от опозицията)

Влоговете. Тук се посяга на едно от най-светите чувства, на една от традициите в нашата страна — да се пази тайната на влоговете. Аз си спомням, когато се явих при другарката Пола Драгойчева през м. декември 1944 г. и ѝ заявих: другарке, посяга се на влоговете, тя каза: „Нищо“. След два месеца тя каза: „Напийши окръжно да заповядаш на всички о. ф. комитети никой да не бърка във влоговете и никой да не се занимава с влоговете“. А след две години вече вие сте принудени, когато влоговете са ви напуснали — а това е признак, че българският народ вече не ви вярва — с закон да ги накарате да дойдат във вашите каси. (Ръкоплескания от опозицията) Оживление сред мнозинството! Вие продължавате по един и същи път, г-да народни представители от центъра — по пътя на изключителните закони. Като не можахте досега да привикнете българския народ и предимно българския селянин доброволно да предава възлата, млякото, житото, вие се принудихте да създавате изключителни закони. И в този момент вие създавате един изключителен закон, за да накарате българския селянин да внесе своите средства. Българският земеделски народен съюз е създавал закони през времето на нашия учител Александър Стамболийски, които не бяха отменени, а вашите закони ще съществуват докато вие управлявате. (Ръкоплескания от опозицията)

Димитър Котев (к): Значи — жпнаги! За кулаците недей да плачеш ти!

Серги Златанов (ЗНП): Г-н министърът каза колко кулаци има в нашата страна. Кулаци в нашата страна няма, затова защото нашият учител Стамболийски разреши този въпрос по безпосреден начин на времето, когато той управляваше нашата страна. Ние имаме един минимален процент хора, които притежават повече от 300 декара земя. Това е истината.

Димитър Котев (к): Този минимален процент не е дал храна си.

Серги Златанов (ЗНП): Г-н министърът на финансите каза тук, че трите главни съсловия: работниците, селяните и чиновниците били близки по своето материално положение, по наличните парични знаци. Аз вадя един извод от това — до туй заключение дойдох и от моите лични наблюдения — че работниците и чиновниците по пътя на ОРПС, по разни пътища са получили много неща, много дрехи, облекло.

Райко Дамянов (к): Защо не дойдат в ОРПС? Нека дойдат в ОРПС.

Серги Златанов (ЗНП): Няма да дойдат в ОРПС. Те ще дойдат по пътя на ОЗПС. Но и от ОЗПС нищо не им е дал. Аз мога да кажа, че от 1941 г. не е тикал националният стан, който облича българския чичо и българската стрина. И поради това, че нашият селяк няма риза на гърба си, няма гащи, той в този момент може да има много повече парични знаци, но неговото материално положение е много по-тежко. Аз не виждам никой от селяните да носи вратовръзка, никой не ходи на баня, няма радио, а всички чиновници имат радио, имат всичко. (Ръкоплескания от опозицията)

Димитър Котев (к): Дай си твоята вратовръзка, като плачеш толкова!

Рада Тодорова (к): Те не носят вратовръзки.

Серги Златанов (ЗНП): Да, зная, другарке Тодорова, че те не носят вратовръзки, но ние ще ги привикнем да се обличат добре. Те искат да си бъдат господари на това, което произвеждат, никой да не бъде господар на тяхното производство.

Димитър Котев (к): Ами кой ще те храни тебе?

Серги Златанов (ЗНП): Вие изехте парите на българския народ, за да го направите послушен изпълнител на вашите жестоки

нареждания, но трябва да запомните, и то добре да запомните, че вие нямате никаква сила да вземете душата и сърцето на нашия народ, и тази душа и това сърце ще се бунтуват срещу вас и срещу вашето тираническо управление дотогава, докогато настъпи в нашата страна истинска демокрация, истинска свобода. (Ръкоплескания от опозицията. Възражения и гласове „У-у-у!“ от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народният представител Петър Божинов.

Петър Божинов (ЗНП): (От трибуната, Посрещнат с ръкоплескания от опозицията) Г-жи и г-да народни представители! Освен с монетите, които са първичните парични средства, обслужващи размяната на стопанските блага, в по-късно време размяната започва да се извършва и с помощта на книжни парични знаци, каквито са банкнотите, съкровищните бонове и други и които от финансово-стопанско гледище не са нищо повече, освен безсрочни летящи дългове на държавата към всички техни държатели и приематели, размерът на които се определя при емисията им или, иначе казано, при пушането им в обращение, а срокът на изплащането е времето, през което те циркулират. През тях държавното съкровище на практика също създава и повишава, но разбира се до голяма степен изкуствено, своята покупна сила, като добива и възможността, както никой друг, едностранно, безвъзмездно и принудително да разполага с богатството и труда на нацията.

Широкото употребление на такива парични знаци или, иначе казано, на този вид кредит говори, че държавното съкровище се разваля ненормално, т. е. че е в положение на по-малко или по-голямо затруднение, било следствие увеличаване се прекомерни текущи нужди, било поради регистрирани вече дефицити.

Пределите, до които може да се стигне в ползуването от това изключително по своята същност и значение финансово-стопанско средство, или, казано другояче, пределите, до които могат да се пускат в обращение разните видове парични знаци, зависят изключително от големостта на народното стопанство да ги погълне и видимо благосприятно, както за самото себе си, така и въобще за цялата нация, да ги оползотвори.

Лесното, естивно и на пръв поглед невинно практикуване на този начин на създаване покупна сила на държавата увелича управляващите в неговото използване и особено при формално случай и събития, като например обществени бедствия, смутове, войни и др., или пък при увеличени разширени и недържавни сметки за живата действителност обекти на материално, културно и друго творчество от една страна, и невъзможност да се използва за това обикновеният кредит вътре в нея от страната поради разколебаването му по най-различни причини, от друга страна.

Крайният резултат от подобни действия, т. е. от наводняването на паричното и стоково тържище с такива парични знаци, е малкото или по-голямо тяхно обезценяване, довеждащо до повишаване цените на стопанските блага и други услуги, а от тук и до комплициране и утежняване живота въобще, особено на дребните и средните съществувания, в подхранване и оформяване на реални условия и предпоставки за поява и развитие на икономическо-политически концепции за управление, предлагащи кога по-ясни, кога по-смътни пътища за изживяване на трудностите с минимум жертви и терзания. Бившите политически режими от близкото минало и техните едържовители и финансово-стопански ръководители, както в почти всички други области на нашия стопански и финансов живот така и в областта на паричното стопанство, ако мога така да се изразя, т. е. и при неговото ръководство и регулиране, не само че не са проявили потребната осторожност, целесъобразност и отговорност по са се и дълбоко увлекли в използването на книжните парични знаци, за да плашат и покриват — разбира се, съвсем илюзорно — огромните дефицити на държавното съкровище, следствие финансирането прекомерните редовни и особено извънредни разходи на държавата — логически резултат на нейната пагубна вътрешна, стопанска, финансова и особено външна политика.

Ето и данни подкрепящи тази теза. Сумата на монетите и банкнотите в обращение от 1939 до 1945 г. се е движела както следва: в 1939 г. — 4.800.000.000 лв. в 1940 г. — 6.400.000.000 лв.; в 1941 г. — 11.900.000.000 лв.; в 1942 г. — 17.760.000.000 лв.; в 1943 г. — 23.500.000.000 лв.; в 1944 г. — 36.500.000.000 лв.; в 1945 г. — 47.340.000.000 лв. и в 1946 г. — 60 и толкова милиарда лева.

От 1942 г. държавата започва да емитира и 3-процентовите държавни съкровищни бонове, които също са задължително платежно средство. Тяхното циркулиране продължи до 7 март 1947 г. а самото им движение е било следното: в 1942 г. — 1.290.000.000 лв.; в 1943 г. — 1.300.000.000 лв.; в 1944 г. — 12.800.000.000 лв.; в 1945 г. — 22.000.000.000 лв. и в 1946 г. 31.000.000.000 лв.

Докато в обращение на банкнотите и монетите през 1945 г. се е наблюдавало известно относително стабилизиране, то 3-процентовите държавни съкровищни бонове отбелязват през същата година увеличение от 72% спрямо 1944 г., което също е една указател за нездравината на нашето стопанство и финанси през това време.

Г-жи и г-да народни представители! Представеният ми от г-н финансовия министър законопроект за безкасовите плащания и ползуването на влоговете поставя както пред нас, така и пред огромното болшинство от българския народ и нашето стопанство и финанси множество въпроси, някои от които в по-близко, други в по-далечно време ще окажат решително въздействие върху нашия вътрешен живот и стопанство. Всички тях обаче можем да систематизираме в следните три групи:

1. Технически, т. е. такива, които се отнасят до практическото опериране със създаващите се със самия законопроект действия, или по-яко — обхващащи самата техника, процедурата на движението и трансформирането на паричните ресурси на гражданите.

2. Финансово-стопански, а именно конкретният материален ефект, който ще се добие общо от реформата, и отражението, които тя ще дава в бъдеще в различните области на нашето стопанство и финанси, и

3. Обществено-политически, т. е., с други думи казано, идейно политическите подбуди и стимули, които са я извикали на живот, и близките и по-далечни задачи, които могат да ѝ се поставят и очакват.

Ето накратко нашето становище по тези въпроси.

Предлаганата процедура изобщо за движението на паричните средства и влоговете у нас, обменни и стари влогове с банкови чекове, е новост за нашето стопанство, взето в широк смисъл на думата и точно затова и нейното практическо приложение първа ще зависи от компетентността, формалностите, добросъвестността и отговорността на апарата, който ще я построи и прилагаша.

Каквото и съвършенство обаче все пак да се добие в тази насока, то за нашите условия на дребнособственическа страна, при психиката и менталитета на нашите стопански съществувания, които са плод на хилядолетия, тя по начало е непригодна и отречена и ще се отрази неблагоприятно въобще, а особено болезнено върху спестовността и нейното бъдещо развитие, защото каквото и да се предприема и правят, трябва да се разбере, че спестовността е висша добродетел, която не се създава и култивира с технически наредби и разпоредби, колкото и издържани да са те, а се стимулира с действия и създаването на обстановки, предразполагащи стопанския субект към спокойствие и безгранична вяра за себе си, за бъдещето си, за потомството си към ония, които ръководят неговите съдбини.

Предлаганата реформа ще минира по един решителен начин и дискретността, тайната при спестяванията, която е основен техен елемент.

Приложение тази процедура и техника може да намери днес у нас само при казосите отношения на публично-правните тела, техническите предприятия, банките и всички други институти от такова естество, и при едрата индустрия. При дребната търговия, занаятите свободните професии и особено в земеделското стопанство тя не само че не им носи никакви изгоди, но са налице и всички условия за смущение на и без това достатъчно смутените им и отегчени деятельности.

Вземе ли се пред вид и фактическото състояние на грамалната част от нашите кредитни институти, особено долу в провинцията, т. е. мангалитетът, добросъвестността и чувството на отговорност на грамалната част от персонала, който ги движи днес, ние сме сигурни, че това наистина ще стане. Истина е че и тази манипулация ще се закриля от специален закон, но въпреки всичко фактите у нас са такива, че над закона често пъти стои разбирането и волята на силния на деня и неговата партия.

Практически тя е и зле сложена върху различните слоеве на народа ни или по-право и тя е израз на основната политическа линия на комунистическия Отечествен фронт. (Ръкоплекскания от опозицията) Така докато работникът и чиновникът ще получават целите си заплати в банкноти, независимо от техния размер, който на не малко места достига сумите 40, 60, а и 100 хиляди лева месечно, то земеделецът може да получава наем в пари само до 5.000 лв. и остатък в чек. А по силата на чл. 10 всички видове плащания над 10.000 лв. от липа, извън работниците и чиновниците, т. е. търговците, занаятчиите и земеделците, се извършват задължително само с чек или прехвърляне по сметка, като само разликите до 1.000 лв. се управляват в банкноти и монети.

Един от комунистите: Който имаше ренти, сега ще отиде да работи.

Петър Божинов (ЗНП): Истина е, г-жи и г-да народни представители, че в чл. 12 е казано че селско-стопанските произведения, закупвани направо от производителя, могат да се заплащат изцяло в банкноти и монети и че разплащанията между земеделски-стопани могат да стават без ограничение с банкноти и монети, но това в същност е само теоретично. Примерно, ако един стопанин е продал зърнени храни, срещу които е получил 20.000 лв., той наистина ще може да купи и плати овце или телето от своя събрат-продавач и да му брой за него, да кажем, 18.000 лв., но ако и двете тези сделки стават почти едновременно. Но ако той е продал храната през м. август и си е внесъл сумите в кредитното учреждение, а нуждата му от въпросното теле се явява през м. октомври и трябва да си послужи с тези пари, то той ще получи за този цел от кредитния институт в пари само 10.000 лв., а другите 8.000 лв. в чек.

Димитър Котев (к): Къде го пише това?

Петър Божинов (ЗНП): Възражението, че това не ще става, защото земеделецът-стопанин, както и всички други, ще имат право да държат в семейството си по 40.000 лв. наличност, е нецелъжано, защото значителна част от нашите земеделци държат всичките си спестявания — поне така беше досега — в кредитните институти, от една страна, и от друга страна, защото, наред с тези по-дребни случаи на покупко-продажба от 18—20 хиляди лева, налице са масови такива на суми над 50.000 лв., при които пък такова възражение става изцяло невъзможно.

Каквото и обяснение да се сили да даде правителството на тази си реформа — т. е., че чрез нея ще унищожава черната борса, ще повдигне покупната сила на лева, ще оздрави по някакъв нов начин

кален начин своите финанси — нашият народ вече изгради убеждението си, т. е. за него е вече напълно изяснено, че тя се провежда с единствената цел да се намерят средства за правителствената стопанска политика, . . . (За момент ораторът се запъва при четенето)

Някой от комунистите: Ха, събрка!

Петър Божинов (ЗНП): Не бойте се! — . . . независимо от това, че същият народ я намира не само за форсирана, т. е. несъобразена с неговите податни сили и възможности, но и развиваща се в насока и с тенденции, които са пълно отрицание на неговото разбиране, воля и добре разбрани близки и по-далечни интереси, . . .

Димитър Котев (к): Това да не е превод от английски?

Петър Божинов (ЗНП): . . . тъй като другите пътища за намиране на такива средства — вътрешните и външните заеми, от една страна, и спонтанното и въдършено влагане на максимален труд и жертви, от друга — са из основи разколебани и дискредитирани.

Един от комунистите: Ще ви се, но не е така!

Петър Божинов (ЗНП): За вътрешни доброволни заеми не може вече и дума да става, и то не само, защото нашият народ е в тежко материално състояние, но и защото той изгуби вяра си в отечествено-фронтовското строителство в сегашния му вид и състояние (Ръкоплекскания от опозицията. Възражения от мнозинството)

Един от комунистите: Само в твоята глава е така!

Петър Божинов (ЗНП): Тежката стагнация, под която дъша целият наш скромен потенциал, липсата на чужди девизи за засилване на вноса и болезненото намаление на нашия износ са налице, и то до голяма степен като реален, логически продукт на загубването на тази вяра, а за заеми откъдето при напълно изгодни стопански и финансови условия не може и дума да става днес, въпреки че г-н министърът предпазливо, разбира се, прави алюзия и за такива.

Министър д-р Иван Стефанов: Какво ще прави алюзия, когато имаме предложения!

Петър Божинов (ЗНП): Но и тук сметката не ще излезе обнадеждаваща и сега както и при заема на свободната. Материални, реални резултати, т. е. такива, които ще активизират нашето народно стопанство и ще повдигнат покупателната стойност на нашата национална монета, няма и не се получават. (Ръкоплекскания от опозицията. Възражения от мнозинството) Разбира се, на прах стана и легендата, на която отечествено-фронтовското правителство много разчиташе за осъществяването на своя „генизлен“ стопански план, а именно, че той ще се материализира със скритите пари в селските възглавници и сандъци. Обмяната е вече привършена и налице е живият факт — това, което и ние не веднаж казвахме — че в селските възглавници има вече само шума и плява (Ръкоплекскания от опозицията), а по тях се търкалят сълзите на разплаканите майки, жени и деца от тежките произволи на отговорни и неотговорни партийци. (Ръкоплекскания от опозицията)

Един от комунистите: Демагогия! Стига провокации! Ти безобразничиш.

Друг от комунистите: Махна си очилата, за да виждаш по-хубаво нещата! С тези черни очила и с черната си душа само черно виждаш!

Петър Божинов (ЗНП): Не се тревожете.

Райко Дамянов (к): Не се тревожим ние. Ти ще има да се тревожиш. Ти се тревожи!

Един от комунистите: Не се тревожим.

Петър Божинов (ЗНП): Напразна остана надеждата на финансовия министър, че, между другото, тази обмяна ще му даде и конкретен материален резултат, изразен в стойността на загубените намигачи се извън граница и несвоевременно обменени банкноти и пр. И тук той е опроверган от живата действителност. Така от всичко 72 милиарда парично обращение в монети, банкноти и съкровищни бонове към 7 март 1947 г. когато влезе в сила и паричната реформа и от която сума само 68.400.000.000 кръгло са обект на обмяната, от които 31.400.000.000 лв. банкноти и 31.000.000.000 съкровищни лихвени бонове, обмяната е обхванала вече кръгло 69 милиарда, т. е. с един милиард дори повече — което е лихвите на 31.400.000.000 лв. бонове от 1942 г. досега, които не са отразени счетоводно по сметките на Народната банка. А това значи, че от това мероприятие не остава нищо за пред кума.

От мнозинството: Ей-й-й! (Възражения)

Рада Ноева (к): Какво означава това „кума“?

Петър Божинов (ЗНП): Данните, които изнесе г-н министърът на финансите . . .

Министър д-р Иван Стефанов: За пред кой кум?

Петър Божинов (ЗНП): За вашия утопичен и фантазмагоричен стопански план, г-н министре — за този кум! (Ръкоплекскания от опозицията. Възражения от мнозинството)

Един от комунистите: Какво разбираш ти от план! (Пререкания между народни представители от мнозинството и опозицията)

Петър Божинов (ЗНП): Данните, които изнесе г-н министърът на финансите относно развитието на паричната обмяна — която не е никаква обмяна, а една форма, един начин за принудително изземване на част от опестяванията на българския народ (Ръкоплескания от опозицията), по начало са верни. Работите са развити така, както говорят и данните, изнесени от г-н министъра. (Пререкания между народни представители от мнозинството и опозицията)

Димитър Котев (к): Шума и плява ли ще вземаме?

Петър Божинов (ЗНП): Легендата обаче, както вече поминахме, че българският народ и предимно българското селячество имат скрити материални средства, че имат големи възможности, които могат да се вземат и да се трансформират за вашата идейно-политическа лутаница — тая легенда е разбита. (Ръкоплескания от опозицията. Възражения от мнозинството)

Димитър Котев (к): Кръгъл маняк си ти!

Един от комунистите: Бубулечка си ти!

Петър Божинов (ЗНП): Обществено-политическите причини са все още забулени за значителната част от нашия народ, ...

Димитър Котев (к): Колю Петков е насъскал едно куче!

Петър Божинов (ЗНП): ... защото правителството отбягва да се изясни и по този въпрос — както и по всички други — честно, почтено и отговорно. (Възражения от мнозинството) Нашите питания, нашата интерпелация, нашето настояване да се дадат обяснения ...

Един от мнозинството: И вашите провокации!

Петър Божинов (ЗНП): ... недвусмислени, категорични, отговорни изявления за стимулите, за причините, които ви тижат към такива изключителни реформи, останаха глас в пустиня тук. Но долу, в народа, в широките маси, те дадоха своя реален ефект. (Ръкоплескания от опозицията) Вие сте разобличени, и точно затова бързате и сега така нескорошно, така прибрзано, така омотано да отогоните и да узаконите едно действие, което в края на крайщата не носи добро и на вас, и на нас, и на целия български народ. (Ръкоплескания от опозицията. Възражения от мнозинството)

Един от комунистите: На вас, на враговете на народа, на реакцията, не носи добро, но на народа носи само добро.

Димитър Котев (к): Че ти как го почувствува, че не носи добро?

Петър Божинов (ЗНП): Нашите писания, нашите искания, нашата борба даде своя благоприятен резултат.

Един от комунистите: Ще си счупите главата!

Петър Божинов (ЗНП): Българският народ вече знае много добре какво става по този въпрос и кой му мисли доброто, кой къде го води, ...

Един от комунистите: Само вие му мислите доброто!

Петър Божинов (ЗНП): ... и кой как може и трябва да го запити. (Глъчка. Пререкания между народните представители от мнозинството и опозицията) И той казва еднотипно: реформата ви не отговаря на моята воля, на моите интереси, не отговаря на добрите разбавнати вътрешни и външни интереси на нашата страна. (Ръкоплескания от опозицията. Възражения от мнозинството)

Димитър Котев (к): Зелен Колю насъскал най-глупавия!

Петър Божинов (ЗНП): Живеейки с предубеждението, че българското правителство е призовавано от небесните сили да разполага със сълбините на народа ни и че последният само него, като най-компетентно и обичащо го до саможертва, е оторизирал да го води и управлява, то вътпи своята работа и през неговата глава, т. е., незначителни ни на йота неговите желания и воля.

За нас обаче, представителите на Българския земеделски народен съюз (Силни възражения от мнозинството и възгласи „Ей-й-й!“), и тия на Българската работническа социалдемократическа партия — обединена, ...

Добри Терпешев (к): Вие сте фашистки съюз.

Петър Божинов (ЗНП): ... е напълно ясно, че интимните подбуди и стимули за тази реформа не са други, освен да се финансира принудително едно стопанско развитие, което придвижва целия ни живот към комунизирането на страната. (Ръкоплескания от опозицията. Възражения и възгласи „Ей-й-й!“ от мнозинството)

Никола Айлъков (к): Еврика!

Петър Божинов (ЗНП): Декларациите на г-н Георги Димитров, че това няма да стане и че той не го желае, са неискрени и невярни. (Ръкоплескания от опозицията. Възражения от мнозинството)

Един от комунистите: Празна глава!

Димитър Котев (к): Вманичена празна глава си ти.

Петър Божинов (ЗНП): Георги Димитров не е капитулант. Той е бодър на своя пост и движи работите си към осъществяване на своите идеи и планове. В това някой вече не се съмнява и никога вече не ви вярва. (Ръкоплескания от опозицията. Възражения от мнозинството)

Димитър Котев (к): Г. М. Димитров ти каза тая работа.

Петър Божинов (ЗНП): Лозунгът „Свободна народна отечественофронтовска демокрация“ е празна приказка, без какъвто и да е реален покритие. Нека най-после се назоват нещата с техните собствени имена. Това е в общ интерес. (Възражения от мнозинството) И като така, нашата парламентарна група, ...

Димитър Котев (к): Достоев ученик на Геметол!

Петър Божинов (ЗНП): ... представляваща угнетените, огорчените (Възражения и възгласи „Ей-й-й!“ от мнозинството) и унижените български граждани, ... (Ръкоплескания от опозицията)

Един от комунистите: Черноборскаджии!

Петър Божинов (ЗНП): ... които въпреки всичко ...

Друг от комунистите: Спекулантите!

Петър Божинов (ЗНП): ... продължават да стоят с открити чела (Възражения от мнозинството) и подчертан стойцизъм на фронта на демокрацията, свободата и човечността, ...

Един от комунистите: Стига сте скверняли тая свобода!

Петър Божинов (ЗНП): ... не ще гласува този законопроект и остава на политическото борбище ...

Димитър Котев (к): На чело с Г. М. Димитров!

Петър Божинов (ЗНП): ... до пълна победа на демокрацията над политическата и стопанската диктатура. (Ръкоплескания от опозицията. Възражения от мнозинството) Българският земеделски народен съюз ... (Възражения от мнозинството и възгласи „Ей-й-й!“)

Добри Терпешев (к): Кой съюз?

Един от комунистите: Паячо! Циркаджии!

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Димитър Котев (к): Тук не е цирк бе, паячо!

Петър Божинов (ЗНП): Българският земеделски народен съюз е на базата: народната паря да остане в народа и той да бъде господар на нея. (Бурни ръкоплескания от опозицията. Силни възражения от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Добри Терпешев (к): Голямото настъпление започва! (Пререкания между народни представители от опозицията и мнозинството)

Георги Михайлов Добрев (к): Да отговори Божинов, защо е бил в затвора! (Пререкания между народните представители от опозицията Недялко Атанасов и Петър Сърбински и народни представители от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: (Продължително звъни) Има думата народният представител г-н Тодор Иванов.

Тодор Иванов Гичев (к): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! Една от последните реформи на правителството на Отечествения фронт, която предизвика много и най-разнообразни критики и тълкувания, бе без съмнение тази за обмяна на банкнотите и банкнотите у нас. Тази реформа в първите дни на нейното провеждане даде възможност на нашата реакция да я използва като ново оръжие в борбата срещу отечественофронтовската власт. Злобата, с която се критикуваше тази правителствена реформа от страна на реакцията, най-ярко доказва колко правилно и навреме я предлага правителството, тъй като тя, реакцията, схвана добре какъв ще бъде нейният резултат за оздравяване на нашето народно стопанство: унищожението на черната борса и заздравяването на нашата монетна единица.

Покрай дългопобитите и улични критики, които се правеха от страна на народните врагове, ние имаме възможност тук, във Великото народно събрание, от същата тая трибуна да чуем и представителите на опозицията по тази тъй важна правителствена реформа. Имаше възможност така също и днес да ги чуем. Изненадата, която създаде тази реформа, казват те, хвърлила в тресота „целия“ български народ, създаде смущение в разстроила нашето народно стопанство.

Вярно е, че в известни среди тази реформа създаде смущение и тревога, но тия среди по своята стопанска дейност са отдавна чужди на българския народ от градовете и селата. (Ръкоплескания от мнозинството)

Още с идването си на власт правителството на Отечествения фронт декларира пред българския народ, че чрез своята законодателна дейност ще проведе истинска народна демокрация не само в политическия живот, но и в нашето народно стопанство. И някакво „теоретично нагледство на обстановката“, както се изрази г-н проф. Петко Стоянов, има както при реализиране на държавния бюджет, така и при провеждане на стопанската политика на правителството на Отечествения фронт. Не само че тази монетна реформа не води към неясноти, както той се изрази, не само че тя е ясна за правителството, но тя е ясна също и за целия български народ, тъй като води ясно и недвусмислено към унищожение на спекулантите и черноборсаджиите у нас и допринася твърде много за финансовото оздравяване на нашата страна и за спасяването ни от катастрофална инфлация.

(Председателското място заема подпредседателят Атанас Драгиев.)

Какво иска да прави правителството с тая реформа — се пита опозицията и специално г-н проф. Петко Стоянов вчера? Социализация на паричния капитал ли? Ограбване на спестеното от трудовия народ ли — както това се проповядваше от представителите, които стоят от дясно на нас и техните привърженици в цялата страна? Не, те знаят много добре, че правителството на Отечествения фронт, което даде достатъчно доказателства пред българския народ в продължение на две и половина години, че води страната към възход и избавление от последиците на войната, с тая парична реформа ще сложи началото на една нова епоха в нашето народно стопанство в полза на трудовия български народ. (Ръкоплескания от мнозинството) И затова толкова по-зловна и по-безпринципна е критиката на опозицията днес срещу тая парична реформа.

Добри Терпешев (к): Зловна.

Тодор Иванов (к): Вие имате възможност да чуете двамата представители на нашата опозиция тук в Парламента относително тая реформа. Аз сам не можах да разбера какво искаше да каже особено вторият, г-н Божинов, който разправя, че тая реформа внесла смущение в душата на българските граждани.

Цветан Максимов (ЗНП): Напълно вярно.

Председателствуваш Атанас Драгиев: (Звъни)

Тодор Иванов (к): Той, който се явява защитник на българския селянин, разправя, че този селянин няма във възглавницата си друго, освен шума и плява. Какво смущение ще настъпи в неговата душа от тая реформа, когато неговите джобове са празни! (Ръкоплескания от мнозинството)

Един от мнозинството: Изглежда, че Божинов има в главата си шума и плява!

Тодор Иванов (к): Но когато той разглежда въпроса и търси финансовите изходи, за да може по този начин да докаже, че от лихвите на боновете държавата губела, употреби общоизвестния израз: „освен шума и плява“. Какво смущение ще настъпи за пред кума? Вярно може би, според него да не е останало, затуй зашото в своята обществена и кооперативна дейност той винаги е гледал да търси нещо „за пред кума“ (Ръкоплескания и гласове „Вярно!“ от мнозинството), когато е бил директор на популярната банка. (Възражения от опозицията. Глъчка)

Председателствуваш Атанас Драгиев: (Звъни)

Тодор Иванов (к): Разбира се, той винаги говори за кооперация, за спестовност и за тайна на влоговете. Но запитайте го, в неговото село, където той беше директор, с едно население от 5.000 души, колко влогове има и ако няма такива на кого се дължи това? Дължи се безсъмнено на неговата „честност“, на неговия „авторитет“, на неговия „дискрен кооператизъм“, да бира само популярните банки, а не да внася в тях. (Смях и ръкоплескания всред мнозинството)

Един от мнозинството: Ето го, близа.

Тодор Иванов (к): Учени и професори от лагера на враговете на българския народ критикуват дейността на правителството и неговите реформи, стоейки на схващанията на старата либералистична държава и нейното развитие. Те не само че не искат, но и не са способни да видят и разберат новата отечественофронтиска държава, ...

Никола Петков (ЗНП): Комунистическа държава.

Тодор Иванов (к): Г-н Петков! Поне вие се покажете малко по-възпитан, защото не подобава на един „фюрер“, който иска да мине за такъв, постоянно и за дребни работи да се закачате с тях, които говорят тук. Станяхте вече смешни! (Възражения от опозицията) — ... новата епоха и различните етапи, които тя преживява след поемане на политическата власт от самия народ, но и с цинизъм от висотата на своето професорско звание развизват старите тесни на капиталистическата икономика без да искат да се съчетат, че днес в целия свят, где по-силно, где по-слабо, в зависимост от местните условия, се ражда нов тип държава, със своя специфична икономика. И изтъквайки своето старо, отживяло схващане по тия тъй важни държавни въпроси, учените и професорите заявяват: „Ние помислихме, че с тази реформа се цели една дефлация за стабилизиране на нашата монетна единица!“ И за да до-

кажат истинската си природа на реакционери и ретрогради, да се покажат достойни защитници на борсовия и спекулантски, хищнически капитал, те заявяват, че с провеждането на паричната реформа трябвало да се пуснат стоки на пазара. Защо? Какъв шемс да бъде смисълът тогава на тая реформа? — Да се даде възможност на тия, които ограбиха българския народ и ояха натрупали милиони, да трансформират ограбеното и да чакат благоприятни дни за дсграбване на българския селянин, работник и чиновник, да продължават своето подливно дело срещу новата република България! Даже и в днешния брой на зеленото „Земеделско знаме“ г-н Недялко Атанасов пропъква да хвърля упреци, че с реформата се целяло да се вземат парите на българския народ.

Георги Михайлов Добрев (к): Експроприация било това!

Тодор Иванов (к): И не току така те плачат и в своите вестияци, и в своите речи за старата, формална, по типа на Запад, демокрация. Те не могат да разберат същността не само на политическата демокрация, но и на стопанската демокрация, която настъпи у нас.

Един от опозицията: Не щем да я разбираме тая демокрация.

Един от мнозинството: Никой не ви пита!

Министър д-р Иван Стефанов: Няма нужда да я разбираме.

Тодор Иванов (к): И като единствена цел, според тях, правителството имало да събере банкнотите, за да наложи еднократния данък, когато, според тях — ако, разбира се това е само целта на паричната реформа — можело да се постъпи друго яче, тъй като имало в България хора, които разбирали от жертви и доброволно щели да дадат натрупаните от тях милиони, за да подпомогнат държавата в нейните мероприятия. Цифрите и фактите обаче говорят тъкмо противното. Няколко десетки милиарда банкноти и бонове стояха редица години необдвижени, вън от нашето народно стопанство.

Г-жи и г-да народни представители! Може ли някой здрав разум да възприеме всичките тия твърдения на опозицията у нас за сериозна критика срещу паричната реформа на правителството? Той трябва да не познава положението и условията у нас преди и след 9 септември 1944 г., за да се присъедини към такава една критика. Той трябва решително да е застанал на базата на старото, отживялото в обществения, политическия и стопанския живот на народите, за да не види, че днес почти във всички страни, в които народът е поел политическото кормило в своите ръце, се ражда нещо ново в различните сектори на неговия живот. Той трябва да е изостанал твърде назад, за да не види жертвите и усилията, които всеки един народ полага за изграждане новия стопански и държавен живот, в който вече трудът се явява като първостепенен обществено и стопански фактор. Той трябва да е заклел враг на своя народ, за да не види как цели народи въпригат своите сили за изживяване последиците от войната.

(Председателското място заема подпредседателят Петър Каменов.)

И когато преждеговоривият разправя: „Въпреки всички мерки, вие можете да вземете парите на българския селянин, но не можете да му вземете душата“, ние със смелост можем да кажем, че наистина в продължение на две и половина години, откакто управлява правителството на Отечествения фронт, душата на българския работник, душата на българския селянин, на българския трудов народ е впеяло на страната на Отечествения фронт, с три милиона гласа (Възражения от опозицията), който днес строи нова отечественофронтиска България. Делата и мероприятията, които се чертаят за в бъдеще, ще приобщат все повече и повече българския народ към Отечествения фронт.

Ние знаем, че това положение ви твърде много тревожи. И когато вие говорите за отрицателните страни на реформите, които правителството на Отечествения фронт провежда, особено за паричната реформа, нямайки предвидливост, първият говоривш изнесе самата истина, самата причина, която ги кара да подкачат от земята при провеждането на тая реформа. Той каза: „Политическите партии са изложени с тая реформа“. Сега ще видим как вие, г-да опозиционери, само с членските вноски на масата, която върви след вас, от 1.200.000 гласа, плащате по 50—60 хиляди лева на вашите агитатори! (Ръкоплескания от мнозинството) Сега ще видим, как вие ще докажете произхода на тия пари (Възражения от опозицията), затуй зашото ние имаме положителни сведения колко пари е получил вашият член, депутат от Габровската избирателна околия, от габровските реакционни фабриканти по време агитацията за Беликото народно събрание! (Възражения от опозицията) Вие с тях само можете да правите съдружие! (Възраженията от опозицията продължават)

Председателствуваш Петър Каменов: (Звъни)

Тодор Иванов (к): Вие не служите на българския народ; вие служите на тия реставраторски и реакционни елементи, които гледат по всякакъв начин да водят борба срещу Отечествения фронт и специално срещу Комунистическата партия. Но вие ще останете излъгани, затуй зашото реализирането на тия мероприятия окончателно ще подрие основата на вашите лъжи и на вашата демагогия и ще ви прати на политическото бунуше. (Възгласи: „Вярно!“ и ръкоплескания от мнозинството)

Какво е днес положението у нас? То може да бъде характеризирано така. До 1944 г. ние имаме една разразила се стопанска криза, която можеше да закъра и финансово, и стопански, и политически нашата страна към една страшна и ужасна катастрофа. Но

въпреки това, след 9 септември у нас положението не само че не се влошило, но показва един възход и едно стабилизиране. И това не е случайно. Много са факторите, които способствуват за това, но най-важният и най-решаващ фактор бяха усилията и жертвите на трудовия български народ. Вярно е, че братската помощ на великия руски народ допринесе за заздравяване на положението, но това не бе главният фактор.

Ние имаме и други страни, пострадали от войната, в които чуждата помощ се излива изобилно, и въпреки това те не само че не можаха да пристъпят към своето възстановяване, но и не можаха да поставят началото на едно вътрешно свое нормализиране. И ето сук ние ще трябва да дърим смисъла и силата на Отечествения фронт у нас, а най-вече силата на правителствените реформи за извеждане на страната от тежкото следвоенно положение.

Ако правителството на Отечествения фронт нямаше подкрепата на мнозинството от българския народ: ако този народ нямаше вяр в своето правителство, биха ли се постигнали тия резултати? Разбира се, че не. Българският народ знае и вижда, че начело на неговото правителство стоят изпитани народни синове под мъдрото ръководство на неговия любим вожд другаря Георги Димитров (Ръкоплекскания от мнозинството) и че те, с неговата безрезервна поддръжка, ще го водят към шастие и прогрес. Народът има вяра в своето правителство, затуй защото това правителство има най-вярната финансова и стопанска политика. (Ръкоплекскания от мнозинството)

Обмяната, както това изнесе и финансовият министър, се извърши за едно сравнително късо време. Това бе необходимо, за да не се спира стопанският живот в страната, от една страна, и, от друга, вземайки всички предпазителни мерки, да не се даде възможност на изпитаните спекуланти и закоравели черноробаджии да проведат своите маневри. И когато опозицията плаче за неадекватност от страна на правителството при провеждане на паричната реформа, тя в същност плаче за тия спекуланти, че с бързото провеждане на реформата те не можаха да се опомнят и ориентират в първия момент.

Кой е недоволен от правителствената реформа? Бедният и средният селянин ли? Слабият икономически занаятчия и търговец ли? Или работникът и чиновникът? Не. Напротив, те не само че са доволни, но тази реформа ги облича и оказа върху тях благотворно въздействие. Те са лишени път се почувствуваха като равноправни членове във великото семейство на труда. Както каза вчера нашият министър на финансите, 75% от притежателите на банкнотите имат до 7.500 лв., а само 5 на хиляда имат над 500.000 лв. Това потвърждава и положението, че работникът, селянинът, занаятчият и чиновникът взрват и ще взрват по-сметно в борбата за унищожение на черната борса в нашата страна. (Ръкоплекскания от мнозинството)

Във всяка отделна държава се предприемат различни мерки, в зависимост от националните особености, за заздравяване положението на народните маси и унищожение на черната борса. И ние у нас, в републиканска България, вървим по свой собствен национален път, за да излезем от тежкото положение, което ни оставиха фашистските режими. Ние не копираме, ние не подражаваме, ние се съобразяваме с нашата национална, битова, стопанска действителност и други условия и в зависимост от тях чертаем своите реформи. Ние знаем, че по тия реформи ще има критики, и то критики не конструктивни, но критики злъчни, деструктивни, целящи да убият вярата на народа в спасителното дело на Отечествения фронт. Но ние също така знаем, че тия критики идват от средите, които искат да спрат развитието на нашата страна, които искат да задържат старото положение до преди 9 септември.

Г-жи и г-да народни представители! Смятате ли вие, че това явление се наблюдава само у нас? Погледнете и в другите страни, погледнете в страни победени или победителки! И там тази борба между старото, ретроградното, реакционното и новото, възбуждащото се, жадуващо за свобода, мир и истинска народна политическа и стопанска демокрация, се все повече и повече разгаря. И ние не се съмняваме, че победата, макар с цената на много и скъпи жертви и усилия, ще бъде на страната на последното. И сега, след приключване на обмуката, дълг на правителството и на народните представители е да продължат започнатото дело за заздравяване на нашето народно стопанство и стабилизиране на монетната ни единица. Тъкмо това се и цели с предлагания ни законопроект за безкасовите плащания и ползуването на влоговете, внесен за разглеждане от нашия финансов министър. Както и той сам казва в мотивите си към законопроекта, необходими са мерки за ограничаване обема на банкнотното обращение. Ние отдавна говорим за планово и контролирано стопанство. И именно с приемане на предложени ни законопроект ние ще контролираме за правилния ход на един от лостовете, които движат народното ни стопанство — паричното обращение. Правителството ще трябва да знае, имайки пред вид нуждите на нашето стопанство, колко парични средства са необходими за неговото правилно развитие и в какъв размер те ще трябва да се движат на самия пазар. Чрез начините и формата по които ще става тяхното движение, правителството ще следи за техния пласмент в различните сектори, като същевременно ще знае и амплитудата, в която ще се движи банковият шок между народа. Това ще даде възможност да се определи формата и размерът на банковото кредитиране в зависимост от провежданата стопанска политика в нашата страна. С приемането на предложени ни законопроект ще се разсеят всички ония лъжи и заблуждения, които умислено се пръскаха и насаждаха сред народа от някои заинтересовани среди.

Покрай банкнотите и монетите, като вътрешно платежно средство с предлагания ни законопроект се утвърдяват и банковите и обикновените чекове.

Много лъжи и заблуди се разнасяха за тая парична реформа. Днес и сега в Народното събрание се подхвърлят от дясно, че правителството ограблява — както се пише днес в някои вестници — па-

рите на българските граждани и с това парализирало цялото ни народно стопанство. Глава втора от законопроекта опровергава по безспорен начин тия инсинуации.

Един от опозицията: Еднократният данък.

Тодор Иванов (к): Еднократният данък ще платят тия, дето имат пума, а дето имат милиарди, те ще дойдат при вас да се оплачат! (Ръкоплекскания от мнозинството) Размерът на сумите, които всяко семейство има право да държи за своята издръжка, не само че не ще затрудни съществуването на българския гражданин, но ще го приучи към едно разумно и полезно използване на попечеленото, като ще създаде в целия български народ един ред, дисциплина в частния живот, а заедно с това и в обществения. С постановлението в тая глава ще се внесе един контрол за честните, държавните, държавно-автономните, автономните и общинските учреждения — нещо, което досега им липсваше. И това се отнася разбира се до определен размер средства, а за по-големите, тия от решаващо значение за запазване стойността на монетната ни единица и обект на спекула и черна борса, законът предвижда в глава трета на законопроекта начини и форми, по които ще става тяхното движение.

Разбира се, като всяка реформа, в процеса на самото прилагане тя може да претърпи известни промени, но основните начала и целта, която преследва, ще си останат. И тук ние можем да бъдем въткратни от някои среди, които са недоволни от правителството на Отечествения фронт, в декретиране на реформи в нашето стопанство. Декретирането през време на фашистските режими в държавния и стопанския живот на страната даваше обратни резултати. Но в народно-демократическата ера на нашата страна, когато тия реформи са станали настъпна и неотложна нужда за мнозинството от народа, те ще дадат отрицателни резултати само за народните врагове. Ние знаем, че предлаганият законопроект не ще срещне одобрението — както това вече стана ясно — на хората, стоящи в дясно от нас. Това обаче още повече ще ни убеди в необходимостта и необходимостта на тая реформа. Те, верни защитници на всичко реакционно и реставраторско у нас, ще се опитат може би да саботират закона след неговото приемане. Глава шеста обаче на законопроекта ще се справи с тяхната подривна и противонародна дейност. (Възгласения от опозицията)

Председателствуваш Петър Каменов: (Звъни)

Тодор Иванов (к): Правителството на Отечествения фронт е решено да върви твърдо напред. То няма да се спре пред никакви трудности и противодействия, откъдето и да идат те, при провеждане на своята програма. В рамките на отечественофронтонската законност всеки ще бъде заставен да респектира волята на грамадното мнозинство от българския народ за изграждането на нова народна републиканска България.

От името на парламентарната група на Работническата партия (комунисти) заявявам, че ние единодушно ще гласуваме на първо четене предложени ни законопроект с пълното съзнание, че творим бъдещето на нашия народ. (Ръкоплекскания от мнозинството)

Председателствуваш Петър Каменов: Има думата народният представител г-н Петър Братков.

Петър Братков (сЛ): (От трибуната, посрещнат с ръкоплекскания от опозицията) Уважаеми г-жи и г-да народни представители! Предложението от г-н министъра на финансите законопроект за безкасовите плащания и ползуването на влоговете не може да бъде разглеждан изолирано. Той е една брънка от ония множество мероприятия, които правителството на Отечествения фронт провежда и които са сумирани в края на краищата в двегодишния държавен стопански план. Според двегодишния държавен стопански план на правителството министърът на финансите е задължен да обезпечи необходимите финансови средства за провеждането на всички ония мероприятия, които са предвидени в този план. В изпълнение на това задължение правителството прибегна най-напред към паричната реформа, наречена парична обмяна, а сега внася и законопроекта за безкасовите плащания и ползуването на влоговете. В необходима връзка с тези мероприятия се намира безспорно и законопроектът за еднократния данък върху имуществата.

Недко Ботев (ЗНП): Наказателно изземване на парите.

Добри Терпешев (к): Много пари ли ти взеха на тебе? (Глъчка)

Председателствуваш Петър Каменов: (Звъни)

Петър Братков (сЛ): Бюджетният проект, който се дебатира и който бе приет на първо четене от Народното събрание, е също така във връзка с двегодишния стопански план. Обаче всеки разбира и вижда, че с редовните бюджетни средства на държавата не могат да се обезпечат всички финансови средства, които са необходими за провеждане на мероприятията по стопанския план. И това именно наложил необходимостта от обмяната на банкнотите и на боновете. Съображенията, които г-н министърът на финансите излага за да мотивира необходимостта от обмяната на банкнотите, са неубедителни: имали сме различни емисии на банкноти, имали сме различни емисии на бонове и се създавал някакъв хаос в паричното обращение.

Министър д-р Иван Стефанов: „Хаос“ не съм казал.

Петър Братков (сЛ): „Хаос“ не сте казали, обаче казахте, че няма едно единство.

Добри Терпешев (к): Различна милионери има, затова става. Нито е за пари, нито за друго.

Петър Братков (сЛ): Ще пого юржм, сега ще видим тази работа. Друго едно от съображенията, което приповтори на няколко пъти вече министърът на финансите, с което иска да оправдае паричната обмяна, е, че се намирала парични знаци в голямо количество във връзка с границата на нашата страна — в Гърция, в Югославия — във връзка с окупацията, която проведеха през време на войната фашистките прачиелства.

Един от мнозинството: На които ти беше агент.

Петър Братков (сЛ): Не зная кой е бил агент. — Това обаче не е достатъчно съображение, не е достатъчно основание, за да се предприеме една таква широка по обем и от грамално икономическо значение реформа, каквато е паричната обмяна. Защото сам министърът на финансите заяви, че на 6 март в обращение са се намирвали 72 милиарда лева банкноти и бонове, а днес, след като се извърши обмяната, той ни даде сведения, какво количество банкноти и бонове са обменени — обменени са кръгло 69 милиарда лева. Значи не може тази разлика от 3 милиарда лева, които се намира укрита, увишожена от бомбардировките или нахождаща се в разпореждане на чужди държави да мотивира едно такова крупно мероприятие, каквото е паричната обмяна. Следователно на друго място се намират подбудите за извършването на тази парична реформа. И аз смятам, че по-достойно за цялото правителство и за министъра на финансите беше да разкрие истинските намерения на правителството с тази обмяна, защото тези намерения не са противообществени, тези намерения не са противоикономически, тези намерения не са противофинансови. Обаче българският народ трябва да бъде наясно, кои са истинските причини, за да се извърши паричната обмяна, а следователно и за да се внесе такъв законопроект, какъвто е този за безкасовите плащания и ползуването от влоговете.

Коя е главната цел на тази парична обмяна, така както се извърши и както ние я разбираме? Според нас единственото най-важно и -решително съображение, за да се извърши паричната обмяна това е да се осигурят необходимите финансови средства за мероприятията, предвидени в двегодишния стопански план. (Възражения от мнозинството) Примери за това, на вас не ви липсват от чужбина. Примери за това не ви липсват най-напред от Съветския съюз.

Министър д-р Иван Стефанов: Ха! (Възражения от мнозинството)

Петър Братков (сЛ): Обаче в Съветския съюз финансовата система е изградена на съвършено други начала. В Съветския съюз, където социал-икономическите основи са съвършено други, са социалистически; където предприятията са обществени, където частните лица в своето грамално мнозинство нямат свое собствено, индивидуално стопанство — там финансовата система, там финансовата политика има характер на един резервоар, в който се стичат всички доходи, целият национален доход на съветските народи, откъдето пък се разпределя за финансиране на всички мероприятия, за всички сектори на стопанството. По този начин се осигурява както капиталовообразуването, така и капиталовложението. По този път искате да вървите и вие, г-да народни представители от болшинството, по този път иска да върви и правителството, но нека го заяви открито, да се знае, кой път иска да следва, за да преобразува нашата икономика.

Яни Янев (з): Ти нали си социалист? (Глъчка)

Петър Братков (сЛ): А бе, господа, оставете тия закачки! Нямат си място.

Ето защо ние считаме, че единствено това съображение — да се обезпечат финансови средства за провеждане мероприятията, предвидени в държавния стопански план — мотивира паричната обмяна. Г-н министърът на финансите при изложението, което ни направи по този законопроект за безкасовите плащания и ползуването на влоговете, ни даде някои сведения за резултатите от паричната обмяна. Той обаче не ни даде едно много важно и съществено сведение, което е необходимо, за да могат да се преценят всички тези мероприятия, които ни се предлагат. Той не каза, след като са изтеглени от обращение 69 милиарда лева, какви нови банкноти са пуснати досега на тържището в обращение — новите, републиканските банкноти. А аз смятам, че това е необходимо, за да се знае каква част от паричния шок се намира в обмяна, за да обслужва ежедневните нужди на населението, и каква част остава блокирана, за да се финансират тия мероприятия, които са предвидени в държавния стопански план.

Министър д-р Иван Стефанов: Как си представявате, с блокнирани средства да се финансира?

Петър Братков (сЛ): Ще Ви обясня как си го представявам. Аз обаче считам, от тези предварителни данни, които ви даде финансов министър, че са блокирани пад 40 милиона лева парични средства във връзка с предприетата парична обмяна. Могат ли тези парични средства, 40 милиарда лева, да бъдат използвани за финансиране мероприятията по държавния стопански план? Г-н министърът на финансите пита, как си го представявам аз. Ами по простата причина, че собствениците на тези парични средства не могат да се разполагат свободно с тях. Много просто! Те остават на разположение на Народната банка, която вие с държавния стопански план задължавате да ви обезпечи необходимите кредити. В глава 12 на държавния стопански план е казано, че се възлага на Българската народна банка, първо, да обезпечи банков кредит за финансиране на стопанството предвидено в стопанския план за 1947 г. и, второ, да осигури

гурн от банкните институти необходимите парични средства за нови индустриални и други предприятия, предвидени по държавния стопански план. Следователно тия парични средства не са в касата на държавата. Блокнираните парични средства, които са в касите на съответните кредитни учреждения, ще отиват за кредитиране на този стопански план на държавата.

Министър д-р Иван Стефанов: Как ще отиват?

Петър Братков (сЛ): Как ще отиват ли? Дали вие ще трансформирате...

Министър д-р Иван Стефанов: Кому ще ги трансформираме?

Петър Братков (сЛ): ... като ще издадете лихвовосни облигации или ще употребите тези суми и в последствие ще стане изплащане в ефективни, това не е от особено значение.

Вие обаче сте длъжни да поясните как, г-н министре, а не да мен да поставите този въпрос.

Министър д-р Иван Стефанов: Кажете, как да го направим!

Диню Тодоров (з): Дайте някоя рецепта Вие.

Добри Терпешев (к): Чорбаджия!

Петър Братков (сЛ): А бе чорбаджия, ама съм разменил 1.300 лв.

Яни Янев (з): Пет на хилядата е народът, дето си седнал да плачеш за него!

Петър Братков (сЛ): Г-да народни представители! Аз не бих желал да ми се правят такива възражения, защото наблюденията на всеки един от вас именно са го убедили, че в онези 80%, които са разменили до 20.000 лв., не се намират най-бедните, най-ниските, най-угнетените и най-експлоатираните социални категории, а се намират доста големи дармощи и богаташи. Богатите хора не държат парите си в домовете си, за да ги вземете. Затова именно се принудихте да внесете и друг закон — закона за данъка върху имуществата.

От мнозинството: Ей-й-й!

Министър д-р Иван Стефанов: Да не би те да са половината, а, г-н Братков?

Петър Братков (сЛ): Аз зная, че това може да бъде потвърдено и от много наши народни представители. Много богати хора, например във Видин размениха по 10, 15, 16 хиляди, даже и по 4.000 лв.

Министър д-р Иван Стефанов: Колко са те?

Петър Братков (сЛ): Но те влизат в тази категория. Може и да са 10 души, но и те влизат в тази категория на 80-те процента. Следователно това не може да ви бъде критерий за имотното състояние на хората.

С законопроекта, който предлага г-н министърът на финансите, за безкасовите плащания и ползуването на влоговете, се прави един опит да се въведе така нареченото безкасово плащане. Това не е нито нито за нас, нито още по-малко за другите, напреднали народи. Знае се, че в Англия по-голямата част от обращение и от покупуко-продажните задължения се погасяват чрез такива безкасови плащания, а по-малки сделки — с ефективни. Знае се, че в Съветския съюз, където предприятията са обществени и където единствен собственик на всички средства на производството, а до голяма степен и на паричните средства, е съветската държава, където има едно обобществяване на стопанството, където сделките стават между големи стопански единици, е въведено също така безкасово плащане чрез така наречените джиро-чекове. Знае се това. Но поставя се въпросът, нашата конкретна икономическа обстановка, такава, каквато е, на разкъсано дребно земеделско, занаятчийско производство и пр. и пр., позволява ли в такива широки размери да се използва безкасовото плащане, както ни се предлага с законопроекта на г-н министъра на финансите? Ние смятаме, че този законопроект, така както е, ще се отрази отрицателно върху стопанския живот на страната. Съображения за това. (Възражения от мнозинството) Не поставям така въпроса, г-да! Чуйте ме, може би ще научите нещо. (Ръкоплескания от опозицията. Възглас „Ей-й-й!“ от мнозинството)

Диню Тодоров (з): Нали чухме вчера от какви тикви вземате семе?

Петър Братков (сЛ): По принцип допуска се плащаната да бъдат извършвани в банкноти, законното платежно средство, при сделки до 10.000 лв., а за предприятията — до 20.000 лв. наведнаж. С това ограничение за платежната способност на паричната единица, на законното платежно средство, наречено банкнота, в съпътствие се подбива омази цена, която искаме да му създадем чрез ограничаване на самото банкнотно обращение и на паричния шок. Защото в мотивите към законопроекта г-н министърът на финансите казва, че е необходимо да се вземат мерки за ограничаване обема на банкнотното обращение. Тази мярка обаче в никой случай не трябва да бъде пречка за измгнатото развитие на стопанския живот у нас. А ние считаме, че изказвайки по един такъв начин недоверие към платежоспособността на паричната единица и ограничавайки нейната платежоспособност в размер до 10.000 лв., като всички плащания, които надхвърлят този размер, се обръщат в кредитни сделки, с това фактически се подкопава доверието на народа в законното платежно средство — банкнотата.

Министър д-р Иван Стефанов: Сериозно ли твърдите това?

Петър Братков (сЛ): Ще Ви кажа.

Министър д-р Иван Стефанов: Кредитна сделка ли е?

Петър Братков (сЛ): Чекът е погасителна сделка, ама ще Ви кажа друго. Един селянин продава нивата си за 50.000 лв. Плащането трябва да стане с чек — минава се на негова сметка. В какво се обръща продавачът фактически? Обръща се в кредитор, г-н министре на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: Вложителят е собственик.

Петър Братков (сЛ): А вложителят не е ли кредитор? Защо бъркате тези елементарни работи?

Министър д-р Иван Стефанов: Аз не ги бъркам, г-н Братков, а Вие ги бъркате.

Петър Братков (сЛ): Вие не давате плащания, а давате вземания срещу банката. Влог давате.

Недко Ботев (зНП): Понеже те нямат намерение да връщат парите.

Петър Братков (сЛ): Уважаеми г-жи и г-да народни представители! Аз искам да поясня мисълта си, която казах преди малко, за това, как се подбива доверието в платежеспособността на банкнотата. Известно е на всички, че парите изпълняват множество и най-разнообразни функции в стопанския живот. Те служат като средство за обмяната или като оръдие за обмяната на благата; те служат като мярка на ценностите; те служат като платежно средство; и най-после парите служат като съхранение на ценностите или спестяванията. Това са основните функции на парите в стопанския живот.

Министър д-р Иван Стефанов: Вие мислите спестяването като теоризация?

Петър Братков (сЛ): Не теоризация.

Министър д-р Иван Стефанов: Тъкмо това казвате Вие.

Петър Братков (сЛ): Вие отричате очевидни работи в политическата икономия, отричате основни понятия.

Г-жи и г-да народни представители! С предлагания законопроект се урежда една от функциите на парите — функцията на парата да служи като платежно средство. Тази функция на парата се измества на една много тясна, на една много ограничена база, какваго е базата, дадена в чл. 10 от законопроекта — до 10.000 лв. плащанията да стават с банкноти, а от 10.000 лв. нагоре при всички сделки плащанията да стават чрез чекове.

Обаче достатъчна ли е тази основа, за да вдъхне доверие на населението в пуснатите в обмяна нови банкноти? Аз смятам, че не е достатъчна.

Добри Терпешев (к): Не ще успеете да разколебаете доверието на народа.

Петър Братков (сЛ): Ние не искаме да разколебаем доверието на народа, а искаме да циментираме това доверие, защото колкото вас интересува стопанското заздравяване и възстановяване, два пъти повече то интересува българския народ, г-н Терпешев. (Ръкоплескания от опозицията) Ние искаме да се възстанови стопанският живот; ние искаме да има стабилитет в стопанските отношения, за да се творят блага и повече блага, за да настъпи благоденствие. А благоденствието на българския народ няма да настъпи с хубави и големи фрази за планирано стопанство, за нови банкноти, за чекове, вирменти и пр.

Добри Терпешев (к): Значи, Вие сте против планираното стопанство.

Петър Братков (сЛ): Аз не съм против планираното стопанство.

Добри Терпешев (к): Дай тогава твоя план! Социалист ли си ти, или враг на социализма? Социалист, а против плана!

Петър Братков (сЛ): При създадените цени в нашето народно стопанство...

Добри Терпешев (к): Дайте вашия план тук! (Възражения от опозицията)

Цветан Максимов (зНП): Когато ние управляваме, тогава ще го дадем.

Добри Терпешев (к): Бих желал да чуя вашата стопанска програма. (Пререкания между Добри Терпешев и опозицията)

Председателстващ Петър Каменов: (Звън)

Петър Братков (сЛ): Уважаеми г-жи и г-да народни представители! При тази политическа конюнктура, при тия високи цени, които са меродавни в нашия стопански живот, да се ограничава платежната способност на парите само за сделки до 10.000 лв., аз считам, че е крайно недостатъчно. Какво струват 10.000 лв., г-да народни представители? Това е една кола дърва. Една кола дърва се продаваше през зимата 10.000 лв. Това е крайно недостатъчно за плащането с пари, с ефективно.

Аз смятам, че този минимум трябва да бъде малко поразширен.

Министър д-р Иван Стефанов: Кажете колко.

Петър Братков (сЛ): Трябва за отделните домакинства, за отделните стопанства, за отделните сделки на всеки гражданин да се позволи най-малко до 20.000 лв. плащане в ефектив. Я помислете, г-да народни представители, сега предстои да се продават от селяните агънцата. Всеки един овчар, всеки един селянин, който се занимава със скотовъдство, ще докара на пазара 20-30 агънца на месец. Как ще стане плащането? Предвидено е по-надолу, в законопроекта, на селяните да се плаща в неограничено количество за селско-стопанските продукти. Но той ще вземе 50-60-70 хиляди лева за 30-40 агънца. Тия пари какво ще трябва да ги прави? Според вас той трябва веднага да ги внесе в банката и да разполага най-много с 40.000 лв.

Министър д-р Иван Стефанов: Кое е лошото тук?

Петър Братков (сЛ): Тази сума е недостатъчна. Аз предлагам плащанията до 20.000 лв. да стават в ефектив, в банкноти, а над 20.000 лв. да стават чрез чекове.

Второ. Сумата, с която трябва да може да разполага едно домакинство, едно стопанство, трябва да бъде най-малко 100.000 лв., а не 40.000 лв. Защото 40.000 лв.

Стоян Попов (к): Ти си комарджия, какво ми разправяш!

Петър Братков (сЛ): Чорбаджия съм!

Стоян Попов (к): Не си чорбаджия, а си комарджия. За комар пари няма да оставим.

Петър Братков (сЛ): На вас Вие са много силни аргументите! Съдите по Вашия личен морал! Вие не знаете да се държите в Комарата. Знаете само лично да закачате хората, с недостойни закачки и подмятания.

Добри Терпешев (к): Не са културни като тебе!

Петър Братков (сЛ): Не е въпросът за култура, бай Добри, а така ги учите и насърчавате вие, по-големите.

Димко Тодоров (з): Важното е, че е научил занаята.

Петър Братков (сЛ): Оставете, поне Вие не ми отваряйте уста. — Но и това плащане с банкноти, е в същност ограничено за една категория стопани. От него се прави изключение в чл. 13, където е казано, че всякакви наеми до 5.000 лв. месечно могат да се изплащат с банкноти, монети, чек или прехвърляне по сметка, а над 5.000 лв. само с чек или с прехвърляне по сметка. Кои са били съображенията на г-на министра на финансите да предвиди това изключение, и то само за една категория получатели на пари — за наемодателите? Дали те са най-богатите социално-паразитични същества? Не са, защото между тези наемодатели се намират и маса сираци, за които има учредено настоятелство, полечителство и т. н., които пряко не могат да стопанисват имотите си, които се отдават под наем. Те ще бъдат много зле засегнати, ако вие оставите това ограничение в чл. 13 и влошите тяхното положение повече, отколкото на другите.

Обаче, като е позволено изплащането продуктите на земеделските стопани да става с монети и банкноти без ограничение на размера, в същност се прави едно ограничение с това ново изключение, което се съдържа в чл. 15. В този член е казано: „Плащанията при покупка на недвижими имоти стават само с чекове или прехвърляне по сметка.“ Значи при сделките с недвижими имоти въобще не се позволява никакво плащане в пари, а само с чекове или прехвърляне по сметка. Дава ли си сметка г-н министърът на финансите и правителството, какво фактически означава това ограничение в чл. 15 от законопроекта? Аз смятам, г-да народни представители, а вие ще се съгласите, че това означава фактически недвижимата собственост да се извади вън от търговско и от гражданско обращение, защото никой собственик, никой притежател на недвижим имот няма да се реши да прехвърли едно реално благо, каквото е имотът, с който разполага, за да получи едно вземане по някаква сметка в някое кредитно учреждение. (Ръкоплескания от опозицията) Ето тоя ще бъде единственият резултат от забраната да се изплаща цената на недвижимия имот в пари! Сделките с недвижимите имоти ще бъдат изхвърлени вън от търговско и гражданско обращение. И голямата пел, която преследвате, да бъдат мобилизирани всички средства, всички източници, всички материални блага, да бъдат те ангажирани в икономическото обращение, вие в същност я отричате с тия ограничения, които създавате с чл. 15 от законопроекта.

Ефрем Митев (с): А какво мислите, че трябва?

Петър Братков (сЛ): Аз казах вече, какво трябва.

Ефрем Митев (с): Недвижимите имоти, как мислиш, че трябва да се плащат — кажи да се обясним!

Петър Братков (сЛ): Ето защо, г-да народни представители, ако се възприемат тези поправки — да се увеличи минимумът на плащанията в пари до 20.000 лв. и да се позволи на отделното домакинство да държи до 100.000 лв. месечно на разположение на домакинството, ако премахнете и тези ограничения за плащанията в пари

сделките с недвижими имоти; ако разширите, следователно, базата на плащането с пари, нашата парламентарна група би възприела, само при това условие този законопроект на г-на министъра на финансите. (Ръкоплескания от опозицията)

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народният представител г-н Димитър Николов.

Димитър Николов (з): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-да народни представители! На нашето внимание е представен за обсъждане законопроектът за безкасовите плащания и ползуването на влоговете. Днес, когато правителството на Отечествения фронт получи международно признание — въпреки надеждите на опозицията, която изпада в истерика, че кейните упования върху международната реакция пропадат — правят се смели и разумни преобразувания за заздравяване на вътрешното стопанско положение. Представеният законопроект се явява като едно допълнение и логически строг завършек на големата реформа за ограничаване на банкното обращение. То бе постигнало до неколкократно големи размери и даваше широки възможности на черноработническия и хищнически капитал да изсмуква и последните жизнени сокове на трудовия български народ. След тая смела и навременна реформа трябва, както се казва в мотивите към законопроекта, да не се създават пречки за нормалното развитие на стопанския живот, нито да се пречи на нормалната и обичайна консумация. Но това да стане така, че същевременно да не се дава възможност за ново набъбване на банкното обращение, т. е. нова възможност за ограбване на народа, нови спекулации и охранване за сметка на работници и селяни, на смущения в стопанския живот и пречене на едно здраво стопанско-икономическо творчество; нови пречки за прокарването на двегодишния стопански план, който, реализиран изцяло, ще донесе благоденствие на целия народ, ще облекчи живота на селянина, ще направи неговото съществуване по-радостно, ще му създаде по-големи удобства за живот и работа, неговият труд ще бъде по-производителен.

Този въпрос се разрешава напълно правилно и задоволително с настоящия законопроект. Въвеждането на банковите чекове позволява и даже значително улеснява всяка здрава народоползвателна стопанска дейност. Целият вой на реакцията, на противонародната опозиция, че блокираните суми няма да могат да се теглят, че те напълно ще бъдат експроприирани и пр. твърдения, които имат за цел да смущават стопанския ни живот, да създават затруднения и незадоволство срещу отечественофронтската власт, ясно е, че се оказват съвършено неоснователни, лъжливи. Всички могат да разполагат с влоговете си, като за дребния стопанин ограничението за ползуването от банкноти и монети почти не съществува. Кой може да бъде недоволен от тези реформа и нововъведения? Ясно е — единствено и изключително само черноработническите спекуланти, хората, които разчитат на особеното стопанско положение и затруднеността на широките трудови маси, искаха без труд да трупат богатство. Те са зле ударени, те влигат вой, те преизпадат, криво тълкуват реформите и смущават народа.

Съгласно чл. 2, всяко семейство може да държи банкноти и монети в размер на средния си едномесечен разход, но не повече от 40.000 лв. Кой може да се обяви срещу това постановление? Чинияникът ли, работникът ли, здравият патриотично настроен стопански деятел или земеделски стопанин? Кой от тях е харчил и досега повече от 40.000 лв.? Та кой селски стопанин е имал общо досега месечен приход от 40.000 лв., та да се смущава от това ограничение? Това ограничение е в същност едно узаконяване, и то много по-долу от крайната му граница — 40.000 лв. — на действително съществуващо положение за 99% от българския народ. Но от това постановление ще бъдат засегнати хората, които харчеха без труд спечелени пари, които поддържаха черната борса, които преждаха за сметка на недоиздадено на трудовите слоеве на народа. Ние, представителите на Българския земеделски народен съюз намираме, че сумата 40.000 лв. месечно, поставена като крайна граница за обичайните месечни разходи, е прекомерна. (Възгласи от опозицията)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)
(Председателското място заема подпредседателят Атанас Драгиев)

Димитър Николов (з): Всички по-големи плащания както на отделните домакинства, така и на всички видове предприятия, ще отиват с банковите чекове. Използването и процедурата по тези чекове са в значителна степен опростени. (Глътка)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Димитър Николов (з): Трябва дебело да се подчертае, че всяко лице или предприятие може напълно свободно да тегли чрез банкови и обикновени чекове или прехвърляния по сметка по всички свои влогове, т. е. здравата, нормалната дейност на патриотичните търговци, индустриалци и изобщо стопански деятели не само не е затруднена, но в известна степен даже улеснена, защото е поставена на по-здрави, стабилни основи, без опасност от отпреснене и занепадна.

По отношение на селския стопанин са направени известни облекчения, като всички негови произведения, както и обезщетения за застрахованите от него животни и земеделски култури, се изплащат изцяло, независимо от размера им, с банкноти и монети. Българският селянин, когато продава плодовете на своя непосилен труд, ще получи равностойността им в банкноти и монети и напълно свободно ще разполага с тях. Също и разплащането между селските стопани ще става без ограничения с банкноти и монети. Всеки, който познава структурата на селското стопанство, възможността на селянина да работи с чекове и банкови институти, ще се съгласи, че тези изключения са напълно основателни и разумни.

Най-после напълно оправдани са предвидените санкции за тези, които не ще изпълняват закона или ще искат да го заобиколят. Трябва особено да се пресече възможността за хитруване, раздробяване на плащания и пр., целящи заобикалянето на закона. Също така по един категоричен начин е пресечена възможността за отказване на чековете, като платежно средство.

От името на земеделската парламентарна група заявявам, че ние ще гласуваме по принцип за законопроекта, който намираме за навременен и напълно отговарящ на нуждите и желанията на българското трудово селячество. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Атанас Драгиев: Има думата г-н министърът на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: (От трибуната) Уважаеми народни представители и народни представители! Както обикновено, и сега се използва случаят, за да се говори и по работи, които нямат нищо общо с въпроса, като например преценката за положението, в което се намира нашата страна, макар че вчера приключихме дебатите по бюджетния проект за 1947 г., в който много обстойно се дискутира и се изложиха всички гледища по това положение. Напразно са всякакви усилия за повторение на едни твърдения да се изправят те по-убедителни. Аз искам само да приведа две числа, които показват колко неоснователно се аргументира тук с обществото на боновете.

В 1946 г., през януари месец, боновете бяха 29 милиарда лева, а през януари 1947 г. — 31 милиарда лева. Ако е вярно това, което например г-н Божинов тук изтъкна, че само голямата емисия на боновете и на банкнотите е признак на влошаване на положението, то очевидно е, че през 1947 г. и сам г-н Божинов би трябвало да констатира, че има едно много голямо подобрене, щом като няма увеличение на банкнотите и боновете, което дори да компенсира увеличението на стоковия оборот, вследствие на по-голямата стопанска дейност, по-голям внос отвън и т. н. Пак се използва случаят да се каже, че днес има стагнация — значи застой в стопанството у нас — че нямамо никакво желание за работа у българския народ. Може всеки да говори каквото иска, но същественото е дали това, което се казва, отговаря поне от малко-малко на действителността.

Може ли някой тук да приведе данни за това, че посевната площ у нас намалява, че стадото намалява, че дейността на индустрията у нас намалява, че външната търговия отива все по-назад, че намалява вносите и износът? Такива работи никой не може сериозно да твърди. Но да каже: „Днес има стагнация“, всеки може. С това се доказва, че който говори така, той говори без да държи сметка за фактите и за действителното положение.

И тук се получи интересно положение. Вчера водачите на опозицията се изредиха да твърдят, че Заемът на свободата е изиграл една спасителна роля за заздравяването на стопанството, за заздравяването на лева. Това се изнесе и в опозиционната преса — и във в. „Народно земеделско знаме“ и във в. „Свободен народ“ на 8 и 9 март във връзка с обявяната на банкнотите. А днес тук един друг опозиционен представител каза: „Заемът на свободата не успя да постигне нищо за заздравяване на стопанството!“ Ето това е една линия, това е „единство“ в разбиранията това е съобразяване на преценките с фактите и с действителността!

Един от мнозинството: Объркали са страниците!

Министър д-р Иван Стефанов: За какво мечтаят някои хора от опозиционните парламентарни групи? Мечтаят да имаме много чужди динизи. Ама дали ние ще ги имаме с предаването на нашата стопанска независимост, с нашата свобода на действие в стопанството — това изглежда, че не ги интересува. Безпокоят се, че имам средства за нашето стопанство отвън и отвън. Е добре, ние имаме около нас, в най-близко съседство, примери със страни, които са в много лошо състояние, в продължаващо се разстройване на финансите, едната от които получава помощи, и то много, а другата не получава никакви. Разликата във влошаването на положението не виждам да е в полза на тази, която получава много помощи. А тази, която получава много помощи и й се обещава още много, губи своята независимост, ще бъде управлявана от чужди органи. (Ръкоплескания от мнозинството)

Трябва да констатирам, че никой от говорившите тук представители на опозицията не посмя да охули обявяната в самото нейно провеждане; никой не излезе тук да каже, че обявяната се извършвала в безпорядък, в неудобства за населението, с разни инциденти, с принуда и т. н.

Серги Златанов (ЗНП): Този въпрос не е поставен на дневен ред.

Министър д-р Иван Стефанов: Изказахте се изчерпателно по въпроса за обявяната. — Може ли една обявяна, която засегна 1.500.000 обменители, която се извърши практически само в течение на шест дена — можеше ли такава операция на управлението да се извърши без търкания гладко, ако тя не беше много добре организирана и обмислена? Но е ли тогава празна приказка твърдението тук, че правителството било объркано, че нямало никаква ясност в това, какво щяло да стане с тази обявяна? Какво излезе като преценка на резултата от обявяната? Много интересно беше! Аз сега научих, че г-н Божинов е разполагал с данните по обявяната още тази сутрин. Не може да каже следователно това, че не е взел още тези данни и не ги е използвал. Когато се окупят да окупят управлението, да окупят Отечествения фронт с най-големите мислици, тогава той може да говори спокойно.

Петър Божинов (ЗНП): Аз казах, че Вашите данни са верни.

Министър д-р Иван Стефанов: Но Вие казахте: „Дайте народната пара на народа“. Не видяхте ли от тия данни, че народът си е получил парите. Вие не само това искахте да кажете, че сте съгласни с моите данни, а искахте да кажете, че народът не получил обмяна на парите си, а били принудително иззети неговите пари. Кой е този народ? Ха да вземем само земеделското население, земеделците, 88% от тях са представили за обмяна до 50.000 лв. Техните пари са кръгло 8 милиарда лева. По-малко от 5% са ония земеделски стопани, които са представили за обмяна повече от 100.000 лв. Но тяхната сума е почти колкото на първите. 716.000 души са обменяли 7.600.000.000 лв. кръгло. 38.644 човека са обменяли повече от 100.000 лв. Не казвам, че всички са кожодери, спекуланти и т. н. — дума да не става! Това са само земеделски стопани — няма никакви индустриалци, няма никакви търговци. Не казвам, че тези пари са натрупани непременно от черна борса и пр. Може действително да са резултат на дългогодишно трупане на пари във възглавници, чекмеджета и т. н. Но искам да обърна внимание върху това, че не може вие да говорите за народа и да излизате от положението на дадена категория, на 5% от населението. Затова ще позволите да се изтъкне тази ваша позиция като демагогски опит да се защитят интересите на една шепа хора, които имат основание да са недоволни от обмяната, макар че и те няма да губят. Искате да направите тази защита не открито, не да кажете: „За 5% от народа ние искаме да изтъкнем неудобствата и неприятностите на тази обмяна“, а казвате: „Народа ограбихте!“ Това ако не е демагогия и то най-злокачествена, най-безотговорна, не зная как другояче може да се нарече.

Рангел Даскалов (ЗНП): (Възразява)

Министър д-р Иван Стефанов: Едно чудно противоречие ни се поднесе тук от един и същи говорител на опозицията. Той каза: „Обмяната потвърди твърдението, че няма у селянина пари, че във възглавниците му няма банкноти, а има слама и шума“. А от друга страна каза: „Ограбихте народа“. Как можеш да ограбиш народа с нещо, което той е нямал! (Оживление) Какво е това безобразно, безогледно демагогстване? Кой от вас, г-да, си възбразява, че с такава плитка демагогия вие ще хванете някъде дикши, че ще ви позирва някой? (Възбуждения от опозицията) Разбира се, че няма да ви помогне това. И като съпоставите тия два твърдения, ясно е за всекиго желанието да се върши такава плитка демагогия.

Аз обаче не подозирах един резултат от обмяната, който тук се изнесе от г-н Серги Златанов. Видите ли: обмяната посягала на най-свещеното чувство на българина — чувството му за политическа организация, за свобода на политическата организация!

Ей Богу, никога през тези 6 месеца, през които се подготвяше обмяната, не ми е минавала тази мисъл, че може някой да очаква такъв резултат от обмяната.

Серги Златанов (ЗНП): Точно такъв.

Министър д-р Иван Стефанов: Аз питам господата от дясно, когато четат в „Работническо дело“, че в фонд „Партиен дом и печатница“ са събрани над половин милиард лева, мислят ли те, че с туй партията издава някакъв секрет, който трябва да се пази най-дълбоко? Защо трябва да се срамува някой партийно-политическа организация от това, че имала много средства?

Министър Антон Югов: Може да си има свои съображения!

Министър д-р Иван Стефанов: Тъкмо, именно. — Значи, при нормално положение няма никакво основание да се стеснява една организация, каквато и да е.

Серги Златанов (ЗНП): Става въпрос за касовата наличност, г-н министре!

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Няма значение дали е за касовата наличност или за друго. И г-н Серги Златанов много добре разбира, че той изплю камъчето, че той каза думи, които не трябва да казва, и затова поиска да обясни и каза: „Страх ни е от милицията за нашите организатори“. Видите ли, излезе, че тяхната организация е една нелегална организация, че никой не трябва да знае кои са организаторите, кои са членовете, кои са депутатите. (Възбуждения от опозицията)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Серги Златанов (ЗНП): Как ще плати на своите организатори, като няма пари?

Министър д-р Иван Стефанов: Недейте приказва празни приказки!

Министър Антон Югов: Нелегални са източниците. Това ги смущава тях.

Петър Божинов (ЗНП): Можете ли да кажете колко пари имаше Комунистическата партия, когато беше в опозиция, и колко има сега?

Министър д-р Иван Стефанов: Г-н Божинов! Вие нямате понятие как нелегалната Комунистическа партия се снабдяваше с пари от милионните маси. (Ръкоплескания от мнозинството и възгласи „Вярно!“). Възбуждения от опозицията)

Вие не знаете, г-н Божинов, нито някой от вас знае, че имаше десетки хора в затворите пребити, имаше хора ослепени на десетки години затвор само затова, че са събирали с марки помощи за партията и за затворниците. Това не знаете и никога няма да го знаете, и не може да го знаете, не сте достойни да го знаете.

Кочо Бонев (ЗНП): Г-н Стефанов! Позволете ми един въпрос.

Министър д-р Иван Стефанов: Въпросът за резултата от обмяната. . .

Кочо Бонев (ЗНП): Тевекелиев давал ли е помощи?

Министър Антон Югов: От Тевекелиев и от тебе не сме очаквали помощ, нито сега очакваме помощ.

Серги Златанов (ЗНП): Става въпрос за касовата наличност, която вие искате да контролирате.

Министър д-р Иван Стефанов: Какво от туй, че се знаело колко е касовата наличност, колко харчи организацията? Каква тайна има тук? Каква тайна има да се знае колко харчи организацията за вестник, за организатори и т. н.? Нищо тайно няма тук.

Уважаеми народни представители и народни представителки! Изказва се тук опасение от опозиционните водачи, че обмяната на парите в настоящия законопроект щели били окончателно да мипрат спестовността у нас. . . (Силни възбуждения от опозицията)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни) Ще би отстраня от заседанието.

Министър д-р Иван Стефанов: . . . и да направят невъзможно по-нататъшното събиране на свободни средства от населението в банковата система.

Така ли е това? Преди всичко трябва да се подчертае пак безотговорното твърдение от дясно, от устата на г-н Божинов, че правителството се било принудило да пристъпи към обмяната, защото влоговете били бягали от банковата система. Вярно ли е това? Къде ни показва една данша за това някой от дясно при обсъждането на бюджета?

Петър Божинов (ЗНП): 69-те милиарда лева, които сега събрахте, които бяха в хората, а не бяха в касите на банките.

Министър д-р Иван Стефанов: Г-н Божинов! Вие много добре знаете, както и г-н Златанов, че от три години увеличението на влоговете. . .

Петър Божинов (ЗНП): (Възразява нещо)

Председателстващ Атанас Драгиев: Г-н Божинов! Не прекъсвайте г-н министра. Права Ви бележка.

Министър д-р Иван Стефанов: Много добре знаят тези господа, както и всеки народен представител трябва да знае — толкова повече, че аз няколко пъти съм го изтъквал от тази трибуна — че всяка година влоговете се увеличаваха с 14 до 15 милиарда лева.

Един от опозицията: Така е.

Министър д-р Иван Стефанов: Това не е бягство на влоговете, а това е едно укрепване доверия към банковата система и към националната монета, и към творчеството на стопанството. Това е най-доброто опровержение на всички твърдения, че стопанският живот у нас върви към замиране и че стагнация имало в стопанството.

Добри Терпешев (к): (Към опозицията) Вие не внасяте парите, държите ги у вас.

Министър д-р Иван Стефанов: Безосновни са съображенията, които г-н Братков искаше тук да натрапи на Великото народно събрание, именно, че обмяната била необходима на правителството, за да се финансира двегодишният стопански план. Даже ако имаше такава цел и мотиви, аз не виждам какво може да бъде намерено в това лошо, отрицателно. Но аз ви казвам, че със самата обмяна не може да се финансира никакъв стопански план и нищо не може да се финансира. Въпрос на други мерки е събирането на свободни средства и увеличаването на постъпленията на държавата, за да може да се финансира планът.

А пък аз ще ви заявя, че всеки стопанин, който иска да строи било къща за живеене, било стопански постройки, който иска да си достави машини — които са все вложения, все са нещо, с което се изпълнява планът в една или друга област — все такъв стопанин и собственик на влогове ще има на разположение съответните средства.

Рангел Даскалов (ЗНП): Кой ще му ги даде, г-н министре?

Министър д-р Иван Стефанов: Напразно с празен шум и с такива глупости, каквито сега се изказаха, ще искате вие да заблуждавате народа, че той загубвал средствата си само защото някъде да може да плаща неограничено в банкноти.

Рангел Даскалов (ЗНП): (Възразява нещо)

Министър Антон Югов: На такива като тебе няма да ги дадем.

Рангел Даскалов (ЗНП): Това е и Вашата цел. Вие изплюхте камъчето.

Министър Антон Югов: Съдът ще се произнесе за тебе. Те са ограбени пари, ще ги вземем ние.

Рангел Даскалов (ЗНП): Аз Ви благодаря за откровеността.

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Напразно г-н Братков смята, че много съществена е информацията. . . (Силни възражения от опозицията) Моля ви се, недейте пречи!

Министър Антон Югов: (Към Рангел Даскалов) Ние знаем как ги сменя. Бъди спокоен, няма да се измъкнеш!

Рангел Даскалов (ЗНП): Аз съм готов да дам цялото си състояние за Вашите килими.

Министър Антон Югов: Твоите разбойнически дела са известни. Делото ти вече е в ход и съдът ще се произнесе. (Ръкоплескания от мнозинството. Възражения от опозицията. Голям шум)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Информацията, която г-н Братков смята, че е така интересна в този момент, относно количеството на новите банкноти, пуснати в обращение, съвсем няма това значение, защото се касае до едно временно положение. Неминуемо е да изтече известно време и това време може да бъде няколко месеца и повече. Може би този период ще се приключи едва когато новата реколта излезе на пазара, когато ние ще можем да установим едно парично обращение, което да отговаря на нашите стопански възможности. Нашата временна мярка за задържане банкнотите и бонусите имаше само туй значение, да имаме време да се съобразим с данните, които ще ни достави обмяната, и да вземем съответните мерки за създаване на този режим за парично обращение у нас, който се предлага със законопроекта, и да можем постепенно да нормализираме паричното обращение чрез допълнително пускане в обращение на банкноти толкова, колкото е стопански оправдано и необходимо. Туй че ние ще изкараме един период от време, в който паричното обращение ще расте не защото държавата пуска банкноти за свои нужди, а затова защото постепенно искаме да нагоним паричното обращение към стопанските нужди и затова съзнателно излизаме от едно много малко обращение. Така че тези работи, които г-н Братков смята, че са от решаващо значение, са свършени преходни и случайни.

Във всеки случай аз искам да подчертая, че г-н Братков по начало намира законопроекта за приемлив. Но той постави едно условие, което аз смятам, че Великото народно събрание не може да приеме, без да осуети самата основа на онова, което законопроектът цели. Но дали ще бъде 10.000 или 20.000 лв. сумата, която ще може наведнаж да се изплаща при сделки, дали сумата, която може да се държи в домакинствата, ще бъде 40.000 или 100.000 лв. — това във всеки случай по начало няма абсолютно никакво значение за отношението към създавания се режим. И аз смятам, че г-н Братков, ако иска да бъде последователен, трябва да каже: ние ще гласуваме законопроекта по начало, но ще настояваме в комисията да бъде прието това или онова. Но той това не направи. Той иска с условията си, поставени в случая по конкретните суми, да оттегли своето принципиално съгласие.

Неправилно е твърдението, че с режима, който се създава за недвижимите имоти, като се иска те да бъдат плащани само с прехвърляне по сметка, те се изваждат от оборота, че те попадат в мъртва ръка. Аз искам да обърна внимание тук на Народното събрание върху това, че в много страни се създава специално законодателство, за да се избегне продажбата на земята, на недвижимите имоти от дребните собственици, създава се специално наследствено право, за да се запазят имотите неделими.

Министър Антон Югов: Да, но това не е в интерес на тия от дясно.

Министър д-р Иван Стефанов: Изкуствени мерки се създават, за да се запази дребната поземлена собственост на стопаните. Значи, ако беше този косвен резултат, то това нищо лошо нямаше да бъде само по себе си. Но не е такъв резултатът. Няма да мине и година, най-много две, когато никой няма да вижда нищо лошо в това, че ще извърши плащане чрез прехвърляне по сметка или че ще си получи плащането чрез прехвърляне по сметка, а всеки ще види това, което г-н Братков сега изтъква основателно, като казва, че „това по начало е много хубаво“. Всеки това ще види, това ще разбере от собствения опит.

Ние искаме именно да дадем този опит, да ускорим усвояването на този опит. И това ние ще го направим по един начин, който дава всичката възможност и на най-невярващите, на най-консервативните по натура граждани на нашата страна, и онези, които се поддават на заблуждение в момента, да се уверят от собствен си опит, без никакво особено неудобство, че това е по-хубаво и там, где то законопроектът предвижда да се плаща с банкноти и прехвърляне по сметка, да вземат да предпочитат прехвърлянето по сметка, а да избягват плащането с пари. И ние ще дочакаме това време.

Но ако вие смятате, че с такива изказвания, каквито бяха направени тук особено от г-н Божилов, ще попречите на този процес, на това усъвършенстване на нашето парично дело, на това свикване на нашия народ с него, с тази по-усъвършенствувана форма, вие се лъжете, тези ваши плитки демагогии ще се разобличат на дело. Отечественият фронт и с тази реформа още веднаж ще покаже, че действително води една политика, която е в интереса на народа. (Ръкоплескания от мнозинството)

Ние и в миналото, и сега, и в бъдеще само по този път ще вървим: на дело ще доказваме на народа кой е по-прав, кой защитава неговите интереси и кой с необуздана демагогия защитава интересите на едно крайно малко малцинство в нашата страна.

Петър Братков (СЛ): И народът ще си каже думата.

Министър д-р Иван Стефанов: Народът ще си каже думата. Много видно. Ще си каже думата.

И ако вие смятате, че можете с едно охуляване на стопанския план да отминете, да си свършите работата, много се мамите. Чрез самото творческо дело българският народ ще се убеди какво представлява този план. Чрез творческото дело в стопанския план народът ще се убеди какво е той за него и за неговото бъдеще.

Що се отнася за влоговете, до бъдещето на спестовността в нашата страна, ние създаваме чрез тая реформа — чрез обмяната на парите и чрез този нов закон — именно основата, на която ще се изгради най-здравата спестовност у нас. Системното привличане на средствата в банковата система. . . (Силни възражения от опозицията)

А бе, г-да, защо приказвате тия работи? Ние даваме по 40.000 лв. на домакинство. Милион и половина такива домакинства има в нашата страна. (Възражения от опозицията) Милион и половина домакинства са се явили да обменят банкнотите си. Ако ние се опасяваме, че спестовността у нас няма да има друга основа, освен привудата, ние щяхме да оставим хиляда или петстотин лева да не 40.000, защото милион и половина по 40.000 прави точно 60 милиарда лева. Ние, значи, имаме вяра в народа. Ние знаем, ние сме уверени, че той ще разбере правилно нашата стопанска и финансово-политика и конкретно това мероприятие, и ние му казваме: ако искаш, натрупай у себе си до 40.000 лв., никой няма да те безпокои. Но ние знаем, че това натрупване няма да стане. Ние знаем, че веднага още в първите дни след обмяната на 17 и 18 март хората отиваха в Спестовната каса и си внасяха своите спестявания въпреки вашите агитации, г-да от дясно. (Ръкоплескания от мнозинството). И сега се носят спестявания в кооперациите и в Спестовната каса.

Петър Братков (СЛ): А пък ние знаем, г-н министре, че вие и тук отваряте вратите за овоеволие.

Министър д-р Иван Стефанов: Бъдете уверени, ние ще направим всичко, което е необходимо, за да може спестовността на българския народ да укрепне в най-добрата форма. А най-добрата форма, г-н Братков, не е да държиш бонусите в къщата си, както вие искате да полметнете тук, а най-добрата форма е да се съберат тези средства в кредитната система. А това г-н Братков смята, че било страшно лошо, понеже сделките се превръщали в кредитни сделки. Това било новата политическа икономия на лъжесocialизма.

Но вие бъдете уверени, че ние ще направим всичко, което е необходимо, за да може тая реформа да не остане написана само като закон, но да дойде до съзнанието на всеки наш гражданин. Ние ще проведем една системна работа в това отношение, за да знае всеки български гражданин, че не трябва да държи у себе си не 40.000, но 4.000 лв. — макар и само за една седмица, макар и само за един месец, и че трябва всяка свободна сума да внася в най-близкия спестовен или влогови институт. А вие знаете, че ние имаме една грамадна мрежа от такива институти: Пощенска спестовна каса, кредитни кооперации, популярни банки и т. н. Ние имаме такава широка мрежа, че наистина всеки наш гражданин и в най-затънтения край може без особено губене на време, без особени затруднения да си влага своите средства в един от тези институти.

Рангел Даскалов (ЗНП): Ако има вяра в управлението на страната.

Министър д-р Иван Стефанов: Той доказва, че има тази вяра. Ако е вярна тезата, че недоверието на народа карало влоговете да излизат от банките, успехът на правителственото мероприятие показва, че това доверие расте.

Рангел Даскалов (ЗНП): Но вие го измамихте.

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Тъкмо с вашата теза вие доказвате, че Отечественият фронт и неговото правителство се радват на растящото доверие на българския народ. (Възражения от опозицията)

Законопроектът, уважаеми народни представители и народни представителки, само дава възможността, облекчава нашата задача да привикнем нашия народ към едно по-свършено парично обращение, към една здрава спестовност. И аз пак ви моля, да бъде гласуван на първо четене. (Продължителни ръкоплескания от мнозинството)

Недко Ботев (ЗНП): Щом българският народ има доверие към управлението, той ще даде своите спестявания и без този закон. (Възражения от мнозинството)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Недко Ботев (ЗНП): Дайте един митинг пред Народната банка да направим, да видите какво ще ви каже народът!

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни) Пристъпваме към гласуване. Които г-да народни представители присмат на първо четене законопроекта за безкасовите плащания и ползуването на влоговете, моля, да адигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема. (Ръкоплескания от мнозинството)

Недко Ботев (ЗНП): (Казва нещо)

Министър Антон Югов: По-спокойно! Още много нерви ще ви трябват. Недейте ги хаби! (Ръкоплескания от мнозинството)

Недко Ботев (ЗНП): Ще Ви отговоря. Вие образувате дело срещу Рангела, ама образувате дело срещу вас.

Позволете един митинг пред Народната банка. Защо забранихте митингите? Нали не се боите от народа?

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Недко Ботев (ЗНП): Позволете митингите! Дайте нови избори! (Възржения от мнозинството)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни) Моля, тишина! Пристъпваме към точка втора от дневния ред: Първо четене на законопроекта за изменение на наредбата за временно увеличение на пенсията, обнародвана в „Държавен вестник“, брой 140, от 4 юли 1944 г.

Моля секретари да прочете законопроекта.

Секретар Ефрем Митев (с): (Чете)

„МОТИВИ

към законопроекта за изменение на наредбата за временно увеличение на пенсията, обнародвана в „Държавен вестник“, брой 140, от 4 юли 1944 г.

Г-жи и г-да народни представители! С новите щатни табели, които влизат в сила от 1 март 1947 г., се даде увеличение на заплатите на държавните служители, което се движи между 8% и 20%. С настоящия законопроект се цели да се даде увеличение в същия размер и на пенсионерите, получаващи пенсия за изслужено време, военноинвалидни, за инвалидност и други държавни пенсии.

Като имате това пред вид, моля ви, г-да и г-жи народни представители, да разгледате законопроекта и да го гласувате.

Гр. София, март 1947 г.

Министър на финансите: Проф. д-р Ив. Стефанов

ЗАКОНОПРОЕКТ

за изменение на наредбата за временно увеличение на пенсията, обнародвана в „Държавен вестник“, брой 140, от 4 юли 1944 г.

Чл. 1. В точка първа на параграф първи процентите: 90%, 105%, 120% се заменят съответно с процентите: 110%, 135% и 165%. В точка втора на същия параграф процентите: 60%, 80% и 100% се заменят съответно с процентите: 75%, 105% и 135%.

Чл. 2. В точка първа на параграф втори процентите: 85%, 100%, 120% се заменят съответно с процентите: 110%, 135% и 165%. В точка втора на същия параграф процентите: 60%, 80% и 100% се заменят съответно с процентите: 75%, 105% и 135%.

Чл. 3. Таблиците към параграф трети се заменят със следните таблици:

ТАБЛИЦА ПЪРВА

за временно увеличените тримесечни размери на личните военноинвалидни пенсии

№ по ред	Ч И Н	Процент на изгубената работоспособност							
		30%	40%	50%	60%	70%	80%	90%	100%
		пенс. лв.	пенс. лв.	пенс. лв.	пенс. лв.	пенс. лв.	пенс. лв.	пенс. лв.	пенс. лв.
1	Реди. и ефрейтор	4300	4800	6800	8600	11200	14600	16600	18800
2	Мл. подофицер	4400	4900	7200	9000	12400	16 00	18700	21300
3	Ст. подофицер	4600	5000	7600	10000	12900	16700	19300	22100
4	Фелдф. а юнкер	4700	5200	7800	10600	13300	17300	19800	22800
5	Мл. и ст. подоф. на щатна служба	4800	6200	8800	11600	15600	19300	22100	24300
6	Фелдф. на щатна служба	5000	7500	10600	13800	18600	22900	24400	29000
7	Оф. канд. и подпор.	5300	8800	11000	15600	19800	24000	25400	29900
8	Поручик	560	9200	12900	17500	22200	25100	29700	33600
9	Капитан	6100	9400	13800	18600	24200	28100	31700	36300
10	Майор	6400	9800	14500	20200	25800	30500	33600	39600
11	Подполковник	6600	10000	15000	22500	27600	34000	36400	43600
12	Полковник	8200	11300	18500	26300	34000	40800	45200	54 500
13	Полков. бригаден	10000	13700	19900	31700	39000	42200	48400	55300
14	Генерал	11500	16500	24100	37800	46200	49000	53200	57200

ТАБЛИЦА ВТОРА

за временно увеличените тримесечни размери на наследствените военноинвалидни пенсии

№ по ред	Ч И Н	Семейно положение							
		Сама вдов.	вдов. с 1 дете	вдов. с 2 деца	вдов. с 3 деца	сираче, сирач.	сирач.	сирач.	Род. и теж.
		пенс. лв.	пенс. лв.	пенс. лв.	пенс. лв.	пенс. лв.	пенс. лв.	пенс. лв.	пенс. лв.
1	Реди. и ефрейтор	4800	6400	8300	11200	4800	6200	10000	3600
2	Мл. подоф.	4900	6600	8800	12600	4900	6800	11200	3800
3	Ст. подофицер	5100	7100	10100	14200	5000	7700	12000	4100
4	Фелд. и юнкер	5300	7700	11000	15600	5200	8300	13300	4200
5	Мл. и ст. подоф. на щ. служба	5400	8300	12100	17200	5300	9000	14400	4600
6	Фелдф. на щатна служба	5500	9000	13200	18000	5500	9600	15600	4700
7	Оф. канд. и подпор.	7000	11000	14500	19000	6800	11000	16600	5500
8	Поручик	8300	12200	16100	20800	8200	13 00	17300	6000
9	Капитан	10600	15400	20300	27600	11100	15000	21000	9700
10	Майор	12000	18400	23800	29600	11700	15600	23300	9900
11	Подполковник	12400	20400	26500	33100	12000	15900	24000	10200
12	Полковник	13900	25000	30800	41400	12200	17300	27400	11000
13	Полков. бригад.	15200	27600	34300	43000	12700	18400	29700	11300
14	Генерал	17200	28800	38 00	44800	12900	20700	31000	13800

Чл. 4. Настоящото изменение влиза в сила от 1 април 1947 г.

Председателстващ Атанас Драгиев: Има думата народният представител Лалю Ширков.

Лалю Ширков (к): (От трибуната, Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-жи и г-да народни представители! Пред нас е поставен на обсъждане законопроектът за изменение на наредбата за временно увеличение на пенсията от 4 юли 1944 г. Този законопроект е важен и с особено значение. Той засяга един голям брой пенсионери: на първо място пострадалите от войните, на второ място получаващите пенсия за изслужено време, на трето място получаващите пенсия за инвалидност и някои други държавни пенсионери, получаващи пенсия, отпуснати от Народното събрание, пострадалите от атентата в черквата „Св. Неделя“, пенсионерите-миньори и от Българската народна банка. Законопроектът иде да отговори на интересите на тия пенсионери и да даде за трети път едно подобрение на техните пенсии.

Общият брой на пенсионерите у нас се увеличава непрестанно и продължава да расте. Към края на декември 1946 г. имаме лични и наследствени пенсионери, пострадали от миналите войни: 62.352 души. Броят на пенсионерите, пострадали от войните, се увеличи чувствително с тия на пострадалите от освободителната отечествена война. Нашият малък, но героичен народ даде своя принос за освобождаването на Балканите от германския фашизъм и за осигуряване свободата и независимостта на нашата родина. Както знаете, в тази война нашият народ даде над 40.000 човешки жертви: убити, ранени и безследно изчезнали.

Народната власт изрази своята признателност и благодарност към тях, като отпусна еднократна помощ от 50 до 80.000 лв. на семействата на всички загинали в Отечествената война, а на ранените в болниците, на инвалидите — еднократна помощ според тяхната изгубена работоспособност от 20 до 40.000 лв., с които да могат да се подкрепят и да посрещнат своите нужди, докато им се отпуснат следващите им се военноинвалидни пенсии.

Общият брой на пострадалите в Отечествената война, които до края на декември са получили пенсия, възлиза на 19.624 души. Този брой ще се увеличи, тъй като ние имаме още доста войници в болниците, които не са довършили своето лекуване и които след излекуване на своите рани ще напуснат болниците и ще искат да бъдат пенсионираны.

(Председателят на Върховния стопански съвет Добри Терпешев и народният представител Петко Стоянов и други народни представители от опозицията влизат в пререкания)

Председателстващ Атанас Драгиев: (Звъни)

Лалю Ширков (к): Или общо ние имаме пострадали от всички войни 81.976 пенсионери. Към декември 1936 г. имаме лични пенсионери за изслужено време 41.879, наследствени — 21.664; или общо имаме пенсионери за изслужено време 63.543.

Освен тези пенсионери имаме и гражданско-инвалидни пенсионери, като лични пенсии получават 2.035 души, наследствени 6.989, или общо 9.024.

Вън от това ние имаме, макар и още много малко останали, пенсионери-добровници и опълченци — 399 души, пенсионери-добровници от 1885 г. — 133 души и народни пенсионери, на които пенсията са отпуснати от Народното събрание до 9 септември 1944 г. — 170 души.

Независимо от това ние имаме пенсионери земеделски стопанки и стопани. За пръв път у нас народната власт със специален закон осигури пенсия на всички земеделски стопани и стопанки без разлика на вяра и националност, като увеличи техните пенсии от 300 на 800 лв. месечно. Техният общ брой днес е около 400.000 души.

Вън от тези категории пенсионери ние имаме и народни пенсионери от борбата против фашизма. В продължителната тежка и кръвава борба против фашизма нашият народ даде многобройни жертви в убити, разстреляни, обесени, политически затворници, емигранти и конгигеристи. На пострадалите в тая борба, на пострадалите в славното и героично съпротивително движение, което заедно с народа и с помощта на непобедимата Червена армия извърши великото дело на 9 септември 1944 г., народната власт в знак на признателност и благодарност отпусна народни пенсии. Дадохме се пенсия на инвалидите, вдовците, сираците и родителите на загиналите. Техният брой към 1 декември 1946 г. възлиза на 5.700 души.

Ясно става, че ние имаме една огромна маса пенсионери — над 560.945 души — които заедно със своите семейства съставляват една значителна част трудещи се. Дали своя труд за държавата, дали своя живот, здраве и сили за свободата на нашата родина, те разчитат на своите пенсии и с право и основание очакват от държавата, от народната власт нужното внимание и материална подкрепа, за да облекчат своя живот и живота на своите семейства.

Вие знаете, че по-голяма част от тези пенсионери през фашистките режими не само бяха обезправени, но бяха оставени с нищожни пенсии. Трябваше да дойде народната власт на 9 септември, за да пристъпи към подобрение положението на тези заслужили синове на нашата родина. Вие знаете, че през 1944 г. се даде едно частично подобрение на пенсията на тези пенсионери.

През октомври 1945 г. се даде ново подобрение на пенсията. Сега с този законопроект се идва за трети път да се подобри техните пенсии и с това да се улесни техният живот и животът на техните семейства. Все пак ние трябва да признаем, че въпреки тези дадени подобрения, въпреки другите грижи, които държавата развива и разширява, положението на тези пенсионери си остава неподобрено, то си ост. на бедствено.

Естествено, този законопроект иде да отговори на нуждите на пенсионерите.

Г-да народни представители и представителки! С този законопроект не се разрешава големият обществен, а също така и държавен пенсионен въпрос. При още неизживените тежки последствия от фашисткото минало, от войната и двете сушави години, финансовите възможности на държавата в момента не позволяват да се разреши радикално и основно въпросът за пенсиите на всички категории пенсионери съобразно техните нужди и условия на живот. Този въпрос остава открит пред народната власт и той в едно непродължително време ще бъде поставен на разрешение и ще намери своето сполучливо разрешение.

Но сега положението на тези пенсионери налага да им се притече на помощ. И естествено, това ново увеличение на пенсиите, което се дава с законопроекта, колкото скромно и малко да е, само по себе си е ценно и ще бъде посрещнато с пълно одобрение, защото наистина то ще донесе облекчение и подкрепа както на пенсионерите, пострадали от войните, така и на тях, които получават пенсии за изслужено време, за гражданска инвалидност и др.

Какво носи законопроектът за пенсионерите? С законопроекта се дава за трети път едно частично, процентно увеличение на пенсиите на пострадали от войните, на пенсиите за изслужено време, на пенсиите за инвалидност, а така също и на другите държавни пенсии.

С увеличението на заплатите на държавните служители с новите щатни таблици, които влязоха в сила от 1 март тази година, налага се да се внесе едно подобрене и в пенсиите в същия размер на всички категории пенсионери. Стремелът на народната власт и на правителството е да съобрази различните видове пенсии с новите заплати на държавните служители, които са в сила от 1 март 1947 г. Съобразени с тия заплати, ще се получат brutни пенсии, върху които няма да се плаща временно увеличение. Това е в интереса и на самите пенсионери, които ще получават по-големи пенсии, и на службите, които определят и изплащат пенсиите, на които работата ще се облекчи.

С законопроекта се предлага на първо място едно увеличение на пенсиите за изслужено време. Това увеличение се дава върху размерите на пенсиите за изслужено време, в сила от 1 юли 1939 г., или конкретно за пенсии до 3.000 лв. месечно увеличението е както следва: за пенсионери без непълнолетни деца — 110%, или фактически увеличението е с 20%; за пенсионери с едно или две деца — 135%, или с 30%, и за пенсионери с три и повече непълнолетни деца — 165%, или с 45%.

За пенсии над 3.000 лв. месечно размерът се увеличава както следва: за пенсионери без непълнолетни деца — със 75%; за пенсионери с едно или две непълнолетни деца — със 105%, и за пенсионери с три или повече деца — със 135%. При това увеличение на пенсиите за изслужено време се взема под внимание не само размерът на пенсиите, но и семейното положение на пенсионера. По този начин ще се получи по-справедливо подобрене на пенсиите.

Държавните пенсии за инвалидност, народните пенсии, отпущани от Народното събрание, пенсиите на руските ветерани, пенсиите на пострадали от атентата в „Света Неделя“, както и пенсиите на мнѝорите и тия от Народната банка се увеличават със същия процент съответно. Това увеличение средно се равнява на 8—20%. Безспорно то не е голямо, но все пак то иде навреме, то ще донесе облекчение, то ще се посрещне с пълно одобрение от пенсионерите и с пълна вяра, че грижите на народната власт няма да спрат тук, а те ще продължат и ще бъдат разширени и задълбочени.

В законопроекта се предлага увеличение и на пенсиите на пострадали от войните, за личните инвалидни пенсии и за наследствените пенсии, дадено в отделна таблица. Аз трябва да подчертая, че увеличението на пенсиите на инвалидите е малко по-голямо в сравнение с увеличението на пенсиите на другите пенсионери. То се движи средно от 10 до 20%. Това е едно увеличение, дадено на ония, които пожертвуха живота, здравето и силите си, за да запазят и осигурят свободата и независимостта на своята родина.

Г-да народни представители и представителки! В наредбата-закон за пенсиите за инвалидност, глава девета, за пострадали от войните се съдържа редица постановления, които уреждат въпроса за получаване едновременно на две пенсии и на пенсия и заплата при максимум 8 и 7 хиляди лева месечно. Тия постановления бяха прокарани при положение на основни бюджетни заплати и на основни пенсии. Сега, когато основните заплати со бюджета се увеличиха, налага се текстовете на наредбата-закон да претърпят съответно изменение, за да се запазят и разширят добитите досега в това отношение права и привилегии на пострадали от войните. С това ние ще дадем възможност на пострадали от войните, получавайки своите пенсии поради това, че са добили тежки страдания през време на войната, с последни сили да вложат своя труд в изграждане на стопанския план и срещу своя труд да могат да получат и своите заплати, своите възнаграждения.

Г-да и г-жи народни представители! Увеличението, което се дава с законопроекта на пенсиите на посочените категории пенсионери, е скромно, но то се дава навреме, то е ценно, понеже е дадено навреме. Както казва народната поговорка, то е двойна помощ. И пострадали от войните, и пенсионерите за изслужено време, и гражданските инвалиди, и всички други пенсионери ще посрещнат това увеличение с облекчение и с одобрение. Това увеличение безспорно ще донесе ново облекчение, нова подкрепа в техния живот и в живота на техните семейства. С внесенния законопроект се прави нова крачка напред към подобрене положението на тия категории пенсионери.

Безспорно грижите на народната власт няма да спрат дотук, те ще продължат и по-нататък. С финансовото и стопанско заздравяване и развитие на нашата млада република, с успешното провеждане на двеголмения стопански план, с успешното провеждане на програмата на Отечествения фронт, народната власт, народното правителство, начело с мъдрия учител и вожд, другаря Георги Димитров, не само ще разшири грижите за тия категории пострадали, но в близко време ще постави за разрешение основно, радикално въпроса за пенсиите на всички категории пенсионери в нашата страна. (Ръкоплескания от мнозинството)

От името на парламентарната група на Българската работническа партия — комунисти аз заявявам, че нашата парламентарна група ще гласува по принцип за законопроекта, като си запазва правото в комисията да предложи някои изменения. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Атанас Драгиев: Има думата г-н министърът на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: Уважаеми народни представители и народни представителки! Аз искам само да потвърдя заключението на гозорителя по този законопроект, че правителството на Отечествения фронт, разбира се, не смята това увеличение на пенсиите от всички категории за такова, което разрешава въпроса за тяхната достатъчна издръжка.

Аз искам да добавя, че правителството ще използва всички възможности за едно подобрене на снабдяването на тази категория от нашето население и особено на онези, които са дали здравето си, загубили са отчасти работоспособността си в служба на отечеството.

Аз ви моля прочее да гласувате този законопроект на първо четене. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Атанас Драгиев: Слагам на гласуване законопроекта за изменение на наредбата за временно увеличение на пенсиите, обнародвана в „Държавен вестник“, брой 140, от 4 юли 1944 г.

Моля ония г-да народни представители, които приемат по принцип законопроекта, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Има думата г-н министърът на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: Уважаеми народни представители и народни представителки! Понеже по законопроекта нямаше никакви възражения и никакви предложения за изменение, аз ви моля да гласувате законопроекта, по спешност, и на второ четене, за да може на 1 април да не се спъва ни най-малко работата по изплащането на пенсиите по новите им размери. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Атанас Драгиев: Моля г-да народните представители, които са съгласни с това предложение на г-на министра на финансите за приемане на законопроекта и на второ четене, по спешност, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г-н докладчика да докладва законопроекта.

Секретар Ефрем Митев (с): (Чете заглавието*)

Председателстващ Атанас Драгиев: Моля ония г-да народни представители, които приемат заглавието на законопроекта, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Ефрем Митев (с): (Чете чл. 1)

Председателстващ Атанас Драгиев: Моля ония г-да народни представители, които са съгласни с чл. 2, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Ефрем Митев (с): (Чете чл. 2)

Председателстващ Атанас Драгиев: Моля ония г-да народни представители, които са съгласни с чл. 2, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Ефрем Митев (с): (Чете чл. 3)

Председателстващ Атанас Драгиев: Моля ония г-да народни представители, които са съгласни с чл. 3, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Ефрем Митев (с): (Чете чл. 4)

Председателстващ Атанас Драгиев: Моля ония г-да народни представители, които са съгласни с чл. 4, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

(Подпредседателят Петър Каменов заема председателското място)

Председателстващ Петър Каменов: Давам 15 минути отдиш.

(След отдиш)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни) Заседанието продължава.

Пристъпваме към третата точка от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за еднократен данък върху имуществата.

Моля г-на секретаря да го прочете.

Бочо Илиев (к): Г-н председателю! Правя предложение да не се четат мотивите, тъй като са известни.

*) За текста на заглавието в членовете виж първото четене на законопроекта на стр. 963.

Председателстващ Петър Каменов: Има предложение от народния представител Бочо Илиев да не се четат мотивите към законопроекта. Който г-да народни представители са съгласни, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Секретар Ефрем Митев (с): (Чете)

„ЗАКОНОПРОЕКТ

за еднократен данък върху имуществата

Глава I

Облагаеми и необлагаеми имущества и лица

Чл. 1. Облагат се с еднократен данък всички физически и юридически лица за имуществата им към 17 март 1947 г. при изключенията, предвидени в закона.

Чл. 2. Българските поданици и дружества се облагат за имуществата им в страната и в чужбина, а чуждите поданици и чуждестранните дружества — за имуществата им само в страната.

Чл. 3. При облагане на физическите лица към имуществото на съпруга се прибавя и това на съпругата и на непълнолетните деца, а също и на неженените пълнолетни, които са живели в общо семейство към 17 март 1947 г., включително и заварените, доведените, осиновените и отгледани деца.

Имуществото на съпругата не се прибавя към това на съпруга, когато живеят разделено по причина на бракоразводен процес, завъден преди 17 март 1947 г.

Чл. 4. Дружествата в ликвидация (съдебна, доброволна, обществена и прочее) също подлежат на облагане.

За неплатения данък на дружеството, което премине в ликвидация по каквато и да е причина, отговарят ликвидаторите и лицата, упоменати в глава VII от закона за събиране на преките данъци, по реда на същия закон.

Чл. 5. Не се облагат:

1. Държавните и държавно-автономните учреждения, предприятия и фондове, участието на държавата и общините в смесени предприятия, общините и техните фондове и предприятия, училищните настоятелства, стопанските и инженерно-архитектните камари, фондовата и стокова борса, Камарата за народна култура, епархийските духовни съвети, църквите, религиозните и народностни общини, манастирите, синагогите, джамии и вакъфите, гарнизонните, офицерски и подофицерски събрания.

2. Комитетите на Отечествения фронт, както и просветните, културните, благотворителните, спортните, професионалните и партийните организации, дружества и фондации и, въобще организациите с идеална цел, ако са създадени по специални закони или имат устава, правилници или учредителни актове, а също и съответната администрация или съдебната власт, ако не раздават на членовете си, под каквато и да било форма, печалба и ако според специалните закони, устава, правилници и учредителни актове при прекратяване предават имуществата си за целите, за които са били създадени; също така спомогателните и посмъртни каси, ако действуват по специални закони или правилници, утвърдени от съответната власт.

3. Имуществата на чуждите държави, които са предназначени за представителните служби на същите, на техните училища и мисии в страната и на дипломатическите им и консулски представители, както и имуществата, предадени като репарации на Обединените нации съгласно особени законоположения.

4. Физическите лица — земеделски стопани, които притежават само до: 30 декара ниви, засети с зърнени храни, и естествени ливади, 2 декара икуствени ливади, 2 декара интензивни и трайни култури, дворни места до 2 декара, заедно с жилищата и други постройки, които служат на земеделския стопанин, притежаващ имоти по изброените размери.

5. Ако един земеделски стопанин има повече имоти, по общата им стойност е по-малка от необлагаемата сума по чл. 22, не подлежат на облагане.

Това се отнася и за членовете на трудово-кооперативни земеделски стопанства.

Дребният земеделски инвентар, доколкото не е предназначен за търговия; наличните земеделски произведения за семе и изхранване.

6. Всички домашни животни и птици.

7. Всички видове застраховки.

8. Всички видове пенсии.

9. Детските и сиротски влогове, за всяко дете до 100.000 лв. Разликата в повече се облага.

10. 30% от всички влогове, включително и текущи сметки в банки, кредитни и спестовни институти, Пощенската спестовна каса, Общия съюз на земеделските кооперации и обединените кооперации „Напред“, образувани до 6 март 1947 г. включително.

11. Домашната покъщнина, мобилировка, облекло и обикновените семейни накити и скъпоценности, библиотеки, предмети на изкуството и с археологическа стойност, доколкото не са предназначени за търговия.

Облигациите от заема на свободата, а от другите държавни и общински заеми — в размер на 30% от стойността им, определена от Министерството на финансите.

13. Трудовите кооперативни земеделски стопанства и трудовите производствени кооперативни служения.

14. Събирателните, командитните без акции дружества, сдруженията със съучастие и гражданските дружества; за техните имущества се облагат членовете им всеки за своя сметка.

Чл. 6. Облага се имуществото, състоящо се от движими и недвижими (покрити и непокрити) имоти, стоки, материали, ценни книжа, вземания, машини, инсталации, скъпоценности, плодотоползуване, права и пр.; след спадане на доказаните дългове. За такива се считат ония, за които данъкоплатецът е отговорен като пряк длъжник. За преките солидарни задължения на данъкоплатеца, заедно с други лица, дългът се дели поравно.

Глава II

Правила за оценка на имуществото

Чл. 7. Сградите от всякакъв вид и части от сгради, както и застроените и незастроените места, се оценяват според оценките им по закона за данъка върху сградите, умножени, както следва:

- 1) за застроените и незастроени места и за сградите, построени до края на 1939 г. — 5 пъти;
- 2) за сградите, построени през 1940 г. — 4 пъти;
- 3) за сградите, построени през 1941 г. — 3 пъти;
- 4) за сградите, построени през 1942 и 1943 г. — 2 пъти;
- 5) за сградите, построени след 1 януари 1944 г. — 1 път;
- 6) незавършените и неоценени до 17 март 1947 г. сгради се оценяват по размера на изразходваните за тях собствени или чужди средства до тази дата.

Чл. 8. Полските имоти се оценяват според оценката, която имат по чл. 5, буква „а“, от закона за данъка върху имоти, придобити по безвъзмезден начин за периода 1944—1946 г., умножена два (2) пъти.

Чл. 9. Машините, превозните средства (вагони, автомобили, коли и др.), съоръженията и инструментите се оценяват по пазарната им стойност.

Чл. 10. Акциите и дяловете се оценяват по вътрешната им стойност, определена от дружеството, съответно кооперациите и проверени от органите по приложението на настоящия закон.

Чл. 11. Участията (не в акции и дялове) се вземат според съответния дял от имуществото, оценено съгласно този закон.

Чл. 12. Стоките и материалите се оценяват по правилата в наредбата-закон за търговските книги.

Чл. 13. Оценката на мините и кариерите, както и на едрия земеделски инвентар, се определя с наредба на Министерския съвет.

Чл. 14. Наличността в пари, влогове, вземания и дълговете се оценяват по номиналната им стойност.

Чл. 15. Всички други активи се оценяват по пазарната им стойност.

Глава III

Подаване декларации

Чл. 16. Лицата, подлежащи на облагане по този закон, са длъжни да подадат декларация по образец, установен от Министерството на финансите.

Декларациите се подават най-късно до 31 май 1947 г. в данъчното управление, а където няма такова — в съответната община по местожителството на данъкоплатеца, а тези, които живеят в чужбина, където имат най-голямото си имущество.

Лицата, които се намират на учение, на военна служба, на лечение, в затвор или някъде на временно пребиваване, подават декларация където е местожителството им.

Чл. 17. Подадените в срок, но неподписани декларации се връщат на подателя им за подпис. На присъстващия подател декларацията се връща лично и се показва да я подпише, а на отсъстващия се изпраща, като му се дава седемдневен срок за подписване. Ако декларацията не бъде подписана и върната в този срок, счита се, че няма такава.

Чл. 18. За сънаследническите имущества декларациите се подават от всички сънаследници поотделно за принадлежащата им се част, при съответно спазване разпореденията на чл. 3.

Чл. 19. След изтичане срока за подаване декларациите и най-късно до 10 дни общинският комитет изпраща на данъчния началник всички постъпили декларации и приемателния сплъск.

По подадените декларации се извършват проверки от органите на Министерството на финансите, както и от тези на Българска народна банка, Българска земеделска и кооперативна банка, общините и др., ако бъдат наредени от министъра на финансите.

Ако при проверката по подадените декларации, извършена от данъчните или други органи, на които е възложена, се констатира разлика от по-малко декларирано облагаемо имущество, облагането на тези разлики се извършва от първоначалната комисия: а) служебно, в случай че разликата е между декларираната и установена при проверката облагаема стойност на един и същ вид имущество и б) въз основа на акт, съставен от проверителя, в случай че разликата е в резултат на укриване по вид имущество.

Първоначалната комисия има състав, предвиден в закона за данъка върху общия доход. Нейните решения се съобщават писмено на данъкоплатеца и подлежат на обжалване по реда и условията, предвидени в същия закон.

Чл. 20. Деклараторът сам оценява и вписва в декларацията си стойността на облагаемото имущество.

Чл. 21. Държавните, общински и обществени учреждения и частните предприятия и лица са длъжни, при поискване от органите, наредени с проверката, да дават своевременно сведения за възникване и установяване имуществото на данъкоплатеца.

Глава IV

Определяне на данъка

Чл. 22. При определяне данъка на физическите лица като не-
облагаеми се спадат:

- 1) за сам данъкоплатец 250.000 лв.
- 2) за данъкоплатец с двучленно семейство 300.000 "
- 3) за данъкоплатец с тричленно семейство 350.000 "
- 4) за данъкоплатец с по-голямо от тричленно семей-
ство, за всеки член в повече 50.000 "

За членове на семейството се считат посочените в чл. 3 лица.

Данъкът се изчислява, след като от установеното чисто иму-
щество се спаднат съответно горепосочените необлагаеми суми, в
зависимост от семейното положение на данъкоплатеца към 17 март
1947 г.

При определяне на данъка оценката на имуществото се закръ-
глява в хиляди в полза на държавата.

Чл. 23. Данъкът на физическите лица се изчислява върху чи-
стото имущество, след спадане на необлагаемите по чл. 22, по след-
ната

ТАБЛИЦА

Имущество	върху	200.000 лева	% на данък
за следните	300.000 " от	200.001 до	500.000 лв. 2.25
" "	500.000 " "	500.001 " "	1.000.000 " 2.50
" "	500.000 " "	1.000.001 " "	1.500.000 " 2.75
" "	500.000 " "	1.500.001 " "	2.000.000 " 3
" "	1.000.000 " "	2.000.001 " "	3.000.000 " 3.50
" "	1.000.000 " "	3.000.001 " "	4.000.000 " 4
" "	1.000.000 " "	4.000.001 " "	5.000.000 " 4.50
" "	5.000.000 " "	5.000.001 " "	10.000.000 " 5.50
" "	5.000.000 " "	10.000.001 " "	15.000.000 " 6.50
" "	5.000.000 " "	15.000.001 " "	20.000.000 " 7.50
" "	10.000.000 " "	20.000.001 " "	30.000.000 " 8.50
" "	10.000.000 " "	30.000.001 " "	40.000.000 " 9.50
за частта над	40.000.000 "		10.50

Данъкът на юридическите лица се изчислява по 2% върху чи-
стото имущество, установено по правилата на настоящия закон.

Глава V

Облагане на банкнотите и боновете

Чл. 24. Данъкът върху представените при изтеглянето и обмя-
ната от 10 до 17 март 1947 г. банкноти и 3% съкровищни бонове
се изчисляват, след спадане по 2.000 лв. на член от семейството, по
следната таблица:

първите	15.000 лв.	необлагаеми	
следните	5.000 " от	15.001 до	20.000 " 5%
" "	30.000 " "	20.001 " "	50.000 " 7%
" "	50.000 " "	50.001 " "	100.000 " 10%
" "	100.000 " "	100.001 " "	200.000 " 15%
" "	100.000 " "	200.001 " "	300.000 " 25%
" "	200.000 " "	300.001 " "	500.000 " 35%
" "	500.000 " "	500.001 " "	1.000.000 " 45%
" "	1.000.000 " "	1.000.001 " "	2.000.000 " 60%
над	2.000.000 "		70%

Минималният дължим данък не може да бъде по-малък от 100 лв.
На облагане по този член подлежат всички физически и юриди-
чески лица, с изключение на освободените по чл. 5, точки 1, 2 и 3,
както и кредитните предприятия.

Обложените по тази таблица суми не се включват в облагаемата
сума при изчисление на данъка по таблицата на чл. 23.

При изчисляване на данъка по този член не се спадат необлагае-
мите суми по чл. 22 и дългове.

Чл. 25. За определяне на данъка по чл. 24 не се подава декла-
рация; за такава служи описът-бележка, предвидена в наредба
№ 21/1947 г. на Б. н. банка.

Данъкът е дължим безплатно от деня на депозиране банкно-
тите и боновете за изтегляне и обмяна.

Чл. 26. Данъкът се изчислява по размера на таблицата към
чл. 24 от учрежденията, при които се намират описите-бележки за
представените при изтеглянето и обмяната банкноти и бонове.

Данъкът се внася по специална сметка при Б. н. банка.

Чл. 27. Данъкът на юридическите лица, а също така и на
едноличните фирми, които водят търговски книги, върху пред-
ставените при изтеглянето и обмяната от 10 до 17 март 1947 г. банкно-
ти и бонове, се изчислява по таблицата на чл. 24, при което като не-
облагаеми се спадат суми до размера на средния еднодневен касов
разход за месеците януари и февруари 1947 г., увеличен с 20%, а
за занаятчийските предприятия — сума, равна на средния седемдне-
вен разход за заплати през месец февруари 1947 г. на техните ра-
ботници и служители.

Необлагаемата сума се установява с писмена декларация на
данъкоплатеца, която има значение на подложена решителна клетка.

Глава VI

Събиране на данъците

Чл. 28. Данъкът върху имуществата по този закон се събира
без връщания и се внася изцяло на държавен приход.

Чл. 29. Данъкоплатците сами изчисляват данъка и го внасят в
указаните срокове:

- 1/6 до 31 юли 1947 г.
- 1/6 до 30 ноември 1947 г.
- 1/6 до 31 май 1948 г.
- 1/6 до 30 ноември 1948 г.
- 1/6 до 31 май 1949 г.
- 1/6 до 30 ноември 1949 г.

В горните срокове се внася и данъкът върху констатираните раз-
лики в повече и укрите облагаеми имущество.

Правн се 5% намаление при изплащането на шестият, чийто
платеж не е предстоящ.

За несвоевременно внасяне на данъка се събира 1% лихва ме-
сечно или част от месеца, а събирането му се извършва по реда на
закона за събиране на преките данъци.

Глава VII

Увеличение на данъка

Чл. 30. Следващият се данък се събира:

а) с увеличение 10%, когато декларацията е подадена през та-
челне на 30 дни след изтичане на законния срок за подаването и;

б) с увеличение 2% месечно върху данъка, за разликата между
декларирания и установената по безспорен начин при проверката
облагаема стойност;

в) в двоен размер, когато не е била подадена декларация или
когато е била подадена след изтичане на продължения с 30 дни зако-
нен срок, съгласно буква „а“.

В двоен размер се определя данъкът и за частта от недекларира-
ното по вид имущество.

Чл. 31. Увеличението 10% и 2% се изчислява и събира заедно с
данъка по декларацията, а за случаите, при които данъкът се съ-
бира в двоен размер — по съставен акт и постановление.

Глава VIII

Чл. 32. С глоба от 500 до 20.000 лв. се наказват членовете на
облагателните комисии за всяко неоправдано отсъствие, както и
лицата, които отказват да дават исканите от данъчната власт све-
дения, изобщо дължностните и частни лица, които не изпълняват
задълженията си по настоящия закон.

Чл. 33. Лицата, които установяват имуществото или определят
данъците по настоящия закон, ако съзнателно увредят някой данъ-
коплатец, се наказват съгласно чл. 431 от наказателния закон.

За издаване на служебна тайна наказанието е по чл. 442 от на-
казателния закон.

Чл. 34. Предвидените по-горе глоби се налагат от първоначал-
ната комисия въз основа на акт, съставен от органите по провер-
ката; издадените от комисията постановления се обжалват по реда,
предвиден в книга шеста, глава V, от закона за наказателното
съдопроизводство.

Наказателното преследване, за което се предвижда затвор, се
възбужда от съдебната власт и по повод на анкета, извършена от
орган на финансовата власт.

(МОТИВИ

към законопроекта за еднократен данък върху имуществата

Г-да народни представители! Поднесенят на вашето внимание
законопроект за еднократен данък върху имуществата е едно прав-
ителствено мероприятие, което има своето безусловно обществено
оправдание. Следвоенното време със своите нужди, както и новият
и широк курс на стопанско строителство и преизграждане, легнал
в основата на правителствената програма, се нуждаят от средства.
Тях ние можем да наберем само по пътя на самопомощта, която
българският народ ще окаже на себе си.

Предприетите мероприятия на правителството в областта на сто-
панското строителство и преизграждане са известни на всички ви.
Те се приемат с въодушевление и от целия български народ, който
с това дава доказателство за своето назряло съзнание от необходи-
мостта на започнатото стопанско преизграждане. Този факт, както
и обединените усилия на народа около правителството на Отечествен
ния фронт за осъществяване на започнатото дело насърчиха още
повече последното да пристъпи към набиране на необходимите
средства, чрез прилагане на самопомощта.

При изработване на законопроекта се е държало сметка за всич-
ки изисквания на справедливостта и на социалните и стопански
нужди. Така, от общото начало на облагане са изключени, като
субекти на облагането, едновременно с държавните предприятия, и
редна друга културни и обществени организации, както и земе-
делските стопани с малки притежания. А между обектите на обла-
гането са изключени всички домашни животни и птици, дребния зе-
мелски инвентар, детските и сиротски влогове до 100.000 лв., зна-
чителна част от зазорените на 6 март т. г. други влогове, домаш-
ната покъщнина, мобилировка, облекло, обичайните семейни накити
и скъпоценности и т. н.; изключени са и облигациите от заемна и-

свободата изцяло, а другите облигации е предвидено да бъдат облагани само в известен процент от стойността им. В законопроекта е възприет и един необлагаем екзистенц-минимум от 250.000 лв. за сам данъкоплатец, като тази сума се увеличава с 50.000 лева за всеки последващ член на семейството.

Като най-справедлива база за определяне облагаемата стойност на недвижимото имущество е възприета данъчната оценка. Като се държи сметка обаче за значителното поскъпване недвижимите имоти в сравнение с данъчната им оценка, предвидено е няколкократно увеличение на същата — различно за различните години — като най-високото увеличение е 6 пъти (за стросните до края на 1939 г. сгради и за дворните места), а стросните през 1945 г. сгради се облагат по еднократната им данъчна оценка. За останалите облагаеми обекти се дават други подходящи критерии за оценка в самия законопроект, или се възлага на Министерския съвет да изработи такива.

Чистото имущество за облагане, което ще се получи след припадане на дълговете и на съответния екзистенц-минимум, е предвидено да бъде облажено по специална таблица, построена на принципа на етажното облагане. Най-ниският процент по тази таблица е 2% — за облагане имущество до 200.000 лв., а най-високият процент е 10,5% — за частта на облагаемото имущество над 40.000.000 лв.

Събирането на еднократния данък е предвидено в законопроекта да стане в течение на 3 години на шестинки, начиная от 31 юли 1947 г.; останалите падежи на шестинките са както следва: 30 ноември 1947 г., 31 май 1948 г., 30 ноември 1948 г., 31 май 1949 г. и 30 ноември 1949 г. Това разсрочване на шестинките от данъка е предвидено с цел да се улеснят самите данъкоплатци, което ще направи и по-сигурно събирането на самия данък, без да остават чувствителни недобори. Значително облекчение се предвижда и за онези данъкоплатци, които предплатят една или повече шестинки, падежите на които не са предстоящи, такива предплатили данъкоплатци получават 5% намаление на всяка предплатена шестинка.

Отделно и независимо от облагането на имуществата е уредено облагане на представените при изтеглянето и обмяната банкноти и бонове. След спадане от представените за обмяна банкноти и бонове по 2.000 лв. на член от семейство, първите 15.000 лв. от остатъка се освобождават от всякакво облагане. Следващите суми обаче подлежат на облагане по особена таблица, построена тоже на принципа на етажното облагане, като най-ниският процент за първите облагаеми 5.000 лв. е 5%, с минимум 100 лв. данък, а за сумите над 2.000.000 лв. процентът на облагането стига до 70%. Онези несъзнателни българи, които не пожелаха да представят набраните от тях оредства в услуга на народното стопанство, като ги вложат в кредитни институти, следва да понесат и последиците на своето поведение. Тук трябва да се отбележи обаче, че се държи сметка за ония касови наличности, които предприетията е трябвало да държат винаги на разположение и в този размер, установен с дадения на съответното място в законопроекта критерий, тия касови наличности се освобождават от облагане. Освобождават се от облагане и обменните бонове и банкноти на кредитните институти, както и на всички ония лица и учреждения, които са изброени в чл. 5, п. п. 1, 2 и 3 на законопроекта.

Като ви излагам горното, моля ви, г-жи и г-да народни представители, да разгледате и гласувате предложенния законопроект.
Гр. София, 25 март 1947 г.

Министър на финансите: д-р Иван Стефанов

Председателстващ Петър Каменов: Има думата г-н министърът на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: (От трибуната. Посрещнат с ръкопляскания от мнозинството) Уважаеми народни представители и народни представители! Представеният на вашето внимание законопроект третира един въпрос, който е бил поставен много отдавна след 9 септември 1944 г. Както тук г-н професор Петко Стоянов изтъкна снощи, и той е имал някакъв законопроект в тая посока, изработен навремето, и е смятал с него да разреши въпроса въобще за незаконно натрупаните богатства.

Петко Стоянов (нез): За военновременното спечеленото само. Нито за имотното състояние, нито за незаконно натрупаните богатства.

Министър д-р Иван Стефанов: За военновременното спечеленото? Аз познавам този проект на г-н Петко Стоянов и мога да го уверя, че не съм забравил какви постановления има в него. Не се касае само за военновременни печалби, но се касае за едно облагане на имуществата въобще, като е имал под особено внимание онова, което е спечелено през войната.

Петко Стоянов (нез): Изключително спечеленото през войната.

Министър д-р Иван Стефанов: Но и собственикът на един апартамент, построен през 1944 г., също така според този проект подлежи на облагане, без да има и други имущества, които той е спечелил по спекулативен или друг начин през войната.

Петко Стоянов (нез): Изключително спечеленото през войната.

Министър д-р Иван Стефанов: Така че Вашият законопроект е преди всичко законопроект за облагане на имуществата и към това облагане се прибавя едно особено облагане на придобитото военновремено.

Петко Стоянов (нез): Вие си вземете тук авторството за Ваш ст. Моят законопроект е друг.

Министър д-р Иван Стефанов: Не. Аз имам един екземпляр с Вашия подпис, г-н Стоянов. (Смях сред мнозинството)

Както се изтъкна при обсъждане на бюджетния проект, такова облагане не е нещо ново. То се е практикувало в много случаи, в много страни, в разни форми. И правителството съчета, че и у нас е навременно едно облагане на имуществата, за да може да се набавят онези средства на държавата, които са необходими за преодоляване на разходите, въобще на финансовите трудности, произлезли от войната.

Петър Божинов (ЗНП): Няма финансови трудности, г-н министре! Вие така казахте.

Министър д-р Иван Стефанов: Не съм казал такива работи.

Петър Божинов (ЗНП): А-а-а! Забравяте.

Министър д-р Иван Стефанов: Навременно е и необходимо е това облагане, ако ние искаме да изградим една здрава основа за по-нататъшното и окончателно оздравяване на нашето стопанство и за по-нататъшното негово развитие.

Какво предвижда законопроектът? Законопроектът, разбира се, както във всички други случаи, не цели никак и в никаква степен отчуждаване на имуществото, за да се посрещне плащането на данъка. И аз смятам, че законопроектът дава достатъчно възможности и гаранции за това. Данъкът ще бъде платен от дохода на данъкоплатеца. Тъкмо затова се предлага едно широко освобождаване на данъкоплатци, за които може да се счита, че облагането им е преките и косвени данъци, които сега са в сила, не остава място за едно допълнително облагане чрез някакъв данък върху имуществата.

Данъкът е еднократен, обаче събирането му ще стане в продължение на три години — така се предвижда — в шест полу-годишни вноски. С това тъкмо се цели пак. . .

Минчо Драндаревски (ЗНП): Да се приберат парите на всички.

Министър д-р Иван Стефанов: . . . да се платят тези задължения по данъка именно от доходите. . .

Минчо Драндаревски (ЗНП): Да се вземат парите на всички.

Министър д-р Иван Стефанов: . . . а не да се прихващат имуществени части от собствеността на техните сегашни притежатели, физически и юридически лица, в полза на държавата.

Затова съвсем неуместно е да се говори — както е направил това г-н Недялко Атанасов в „Народно земеделско знаме“ — и да се свързва това еднократно облагане на имуществата с някаква експроприация.

Бочо Илиев (к): Той критикува Маркса.

Един от комунистите: Унищожил Маркса!

Министър д-р Иван Стефанов: Законопроектът изключва, разбира се, от облагане държавните учреждения, държавните предприятия, изключва и имуществата на чужди държави, на техните легации, представителства, консулства, училища и други такива и изключва още имуществата на организациите с идеална цел и сдруженията с идеална цел, а от физическите лица се изключват всички собственици-земеделски стопани по мащаба на данъка върху общия доход. Тук обаче има съществена разлика в това отношение, че не се облагат домашните животни от всички видове и в каквото и количество да са те. Не се облагат също така трудовите кооперативни земеделски стопанства и трудовите кооперативни сдружения за тяхното имущество, понеже участващите в тях отделни стопани се обхващат от данъка върху имуществата като отделни физически лица.

Като се вземе под внимание и обстоятелството, че се предвижда един необлагаем размер на имущество от 250.000 лв. за сам данъкоплатец и за всеки член на домакинството по 50.000 лв. — следователно едно семейство с 4 деца ще има необлагаема маса 500.000 лв. — смело може да се твърди, че 55—60% от данъкоплатците няма да бъдат засегнати от този данък.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Не е вярно това!

Министър д-р Иван Стефанов: Една голяма част от останалите 40—45% ще платят малък данък, и то в течение на три години.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Това не е вярно, г-н министре! Това са думи на проивкил казани.

Министър д-р Иван Стефанов: Аз ще имам случай по-нататък да ви приведа в какви размери ще бъдат засегнати тия данъкоплатци.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Сума хора, които имат имущество за 5.000.000 лв., няма да бъдат засегнати, а ще бъдат засегнати хора, които са взели някой и друг лев, но не са били предвидени да ги вложат в някаква стока. Други, които купиха коне и волове няколко дена преди обмяната, ще останат незасегнати. Много хора вложиха парите си в добитък и сега тях не ги засягат.

Министър д-р Иван Стефанов: Особено внимание законопроекът обръща върху онези форма на спестовността, която е най-добра за народното стопанство: предвижда се пълно освобождаване от данък върху имуществата на облигациите от заема на свободата, предвижда се освобождаване в размер 30% на всички останали ценни книжа от държавни и общински заеми и 30% от влоговете и сметките в банковата система, детските и сиротските влогове до 100.000 лв. за дете, които са абсолютно необлагаеми в пълен размер.

Необлагаеми са също така онези средства, които са вложени в застраховки от всички видове, защото, както е известно, застраховките представляват също така доброкачествена форма на спестовността.

Освобождава се от облагане и дребният земеделски инвентар в селото, а в града домашната покъщнина, мобилите и всичко друго, което е в жилището на гражданина и което служи на неговото ежедневно обслужване.

Минчо Драндаревски (ЗНП): А като няма предвидено облагане на хора, които са си вложили парите в покъщнина? Как така? Има някои които притежават покъщнина за 5.000.000 лв.

Министър д-р Иван Стефанов: Добре, добре. Направете такова предложение.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Да, да! Правя такова предложение.

Министър д-р Иван Стефанов: Може да се включи евентуално.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Правя предложение.

Министър д-р Иван Стефанов: Утре в комисията го направете.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Нашата покъщнина и вашата покъщнина да се изравнят. Равенство да има.

Един от комунистите: Направй предложение, бай Минчо, и ще го приемем.

Ефрем Митев (с): В комисията.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Аз сега го правя.

Министър д-р Иван Стефанов: Законопроектът предвижда съответните правила за оценка на имуществата, движими и недвижими, покрити и непокрити. И аз искам тук да спра вашето внимание върху един въпрос, който трябва да бъде обсъден в парламентарната комисия, за да получи сполучливо разрешение. Става въпрос за оценката на недвижимите имоти и в частност на непокритите недвижими имоти.

Аз смятам, че ще може да се направи едно такова допълнение към текста на законопроекта, което да предвижда известен максимум на стойността на единица площ, да кажем, за две групи непокрити полски имоти — ниви, ливади от една страна, лозя, градини, розови градини и т. н. от друга страна. В някои населени места, землищата на които граничат с по-големи агломерации на населението, парцелите от тия землища стават отчасти обект на покупко-продажба за строителни терени. В тези землища се образуват цени на земята, които не се определят от нейното стопанско значение за производителя-земеделец, а се определят от възможността да бъде продадена земята за строителен терен.

Разбира се, че няма да бъде правилно да се обложи собственикът на терени в такива землища по оная тяхна стойност, която те биха имали, когато биха били продадени за строителни терени. Тие трябва да ги оценим с такава стойност, която да отговаря на тяхното действително използване в рамките на стопанската дейност на производителя.

И мене ми се струва, че там може да се постави един плафон, като се каже: „двойната оценка на стойността, предвидена в закона за облагане при безвъзмездното прехвърляне.“ Въобще да се приложат тези норми, които са определени при безвъзмездното прехвърляне на собствеността. Да се постави един плафон за нивите, като се каже, че ще се оценят по 20—25.000 лв. декарът един, а други по 30—35.000 лв. декарът. . .

Минчо Драндаревски (ЗНП): За нива!

Петко Стоянов (нез): Да, за нива.

Министър д-р Иван Стефанов: . . . макар че може стойността на тия земи да стига до 80—100.000 лв. на декар, когато се осъществява една продажба за строителен терен.

В градовете недвижимите имоти подлежат на едно облагане, независимо от това дали те служат само за използване от семейството на данъкоплатеца или пък са доходоносни за него. Ние смятаме, че и най-дребният собственик на покрит имот, в който той живее, ще може да отдели средства, за да подпомогне държавата в сегашното й положение с един малък данък, който ще представлява за него един много малък наем, плащан за собственото му жилище

в течение на няколко 6-месеция. Там също ще влезе в ролята си необлагаемият минимум от 250.000 лв. за сам данъкоплатец, съответно увеличен с по 50.000 лв. за всеки член на домакинството.

Минчо Драндаревски (ЗНП): А не може ли вместо данък да му вземете част от имота?

Министър д-р Иван Стефанов: Друга една съществена част от законопроекта представлява облагането на едно имущество, което обаче ние сме намерили в неговата парична форма.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Г-н министре! Ако не може данъкоплатецът да си плати данъка, защо да не му вземе държавата имота!

Министър д-р Иван Стефанов: Облагането на такива данъкоплатци е напълно в зависимост от размера. — Няма защо на такива данъкоплатци, за които говорите, да им се вземе имотът, защото данъкът може да бъде платен спокойно за три години. Вие ведейте ми подмята такава въдица. На нея няма да хванете никакъв шаран в Народното събрание.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Но оценката е много голяма и не може да ги плати. В нужда е!

Министър д-р Иван Стефанов: Ще ги плати в някакви си три години. Как да не може да ги плати! Ще ги плати. Няма такива работи!

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Та казвам, имаме едно облагане свършено отделно на имуществото в парична форма. Това облагане става възможно вследствие провеждането на обмяната на банкнотите и боновете, извършена от 10 до 16 март т. г. Ние смятаме, че можем да повскаме и от онези, които са имали една малка сума в банкноти и бонове — над един много малък минимум — един данък от 100 лв. или няколко стотин лева, веднага платим за държавата.

Предвижда се тук при облагането банкнотите и боновете, първо, освобождаването на обменните суми по 2.000 лв. на човек от домакинството и освен това необлагаема сума от 15.000 лв. — така че едноличното домакинство ще бъде освободено в размер на 17.000 лв.; а пък на едно семейство, което има четири члена, ще бъдат освободени от облагане 31.000 лв. От данните, които ви привадох тук за структурата на обменните суми по техния размер, се вижда свършено ясно, че най-малко 85% от обменителите няма да бъдат засегнати от този данък, а ще бъдат засегнати с минималния размер от 100 лв. При облагането на банкнотите и боновете имаме едно много удобно облагане за държавата, понеже изчислението се извършва от самите държателите на описаните бележки и съответните суми, така изчислени от самите държатели по тези описи-бележки, ще бъдат прехвърлени в държавното съкровище.

Що се отнася до размера на данъка, предвиждат се две прогресивни отделни и независими едната от другата. Едната е за облагане на чистото имущество, извън имуществото в парична форма, заварено при обмяната — тя почва с 2% за първите 200.000 лв. и стига до 10.5% за имотите над 40 милиона лева. Прогресиията, по която ще става облагането на паричното имущество, заварено от обмяната, е значително по-голяма — от 5% до 70% за сумите над 2 милиона лева.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Защо не се държи сметка за имотното състояние, когато се облага паричното?

Министър д-р Иван Стефанов: Защото ще се вземе под внимание при облагането на останалите имущества. Но онези, който не е имал друго имущество, а е имал само парично имущество и го е държал в по-голяма сума в себе си, той ще може да откъсне повече от него, без това да се отрази на неговото стопанство. Ние искаме да проведем едно облагане, което да бъде съобразено с податните сили на отделния собственик, и от друга страна, това облагане да се отрази най-малко върху стопанството.

Минчо Драндаревски (ЗНП): На какво се дължи фактът, че много богати хора са внесли само по 5 или 10 хиляди лева?

Министър д-р Иван Стефанов: Това вие го знаете по-добре, защото вие сте работили между тях, когато те са идвали, за да им давате съвети и да ги успокоявате; защото те са се обръщали към Вас за такива съвети, помощ и успокоение.

Минчо Драндаревски (ЗНП): На какво се дължи фактът, че голяма част от правителствените хора не внесоха големи суми?

Министър д-р Иван Стефанов: Глупости приказвате вие! От правителствените хора само двама души знаеха, когато се взе това решение. Ах, такъв клеветник! Провокатор просто!

Един от мнозинството: Истински провокатор.

Министър д-р Иван Стефанов: Колкото се отнася до ония богаташи, за които се подхвърли тук по-рано от г-н Божинев, или от Серги Златанов — не помня кой беше — че те били свикнали повече да си държат парите в банковата система и затуй обмяната не ги намерила с пари, към тях ще се приложи облагането на чистото имущество по другата част на законопроекта.

И наистина, един собственик на значителни парични средства, вложени те в строеж, особено в стопански строеж, трябва да получи съответна нормална оценка и облагане на имуществото със съответна омекотена прогресия.

При облагането на имуществото в банкноти и бонове има някои случаи, които ние трябва да вземем под внимание, случаи на притежаване на банкноти и бонове в по-големи размери, без това да представлява някакво провинение, така да кажем, стопанско на съответния собственик. Ние имаме един знаменит артист, на който устройме юбилей. И понеже той е артист, макар да са минали две-три-четири седмици от юбилея му, той не се погрижил да си види сметките от юбилея и при обмяната, не у него, а в касата на Народния театър, където са били събрани тези средства, се установява една сума от една и половина милиона лева, която при декларирането, разбира се, трябва да се декларира като негова сума. Има и случаи на земеделски стопани, които в навечерието на обмяната, няколко дни преди обмяната, са продали имот, или са продали добитък с някакъв си свой стопански разчет и ги свърва случайно обмяната с значителна сума пари. Ако това е сума от 40—50—60 хиляди лева, аз смятам, че такъв стопанин ще каже: „Хала да са на държавата“, ще даде няколко хиляди лева и историята ще се свърши. Но ако това са по-големи суми, ние ще намерим начин да избегнем едно облагане, което ще бъде прекалено тежко.

В никой случай обаче ние не бихме се съгласили — и няма да позволим това в никой случай — онези, които са държали големи суми пари в себе си дълго време, да се изпълзват от облагането. Аз зная, че някои от тях, с риск да се изложат на тежки санкции, са опитали различни начини и средства да намалят сумата, която ще бъде на тяхно име. Някои от тези случаи ние разкрихме. Надявам се, че малко ще останат неразкрити, защото можем да се надяваме и на това, че солидарността между двамата престъпника — оня, който е давал пари да се обменят под чуждо име, и онези, който се е съгласил да му услужи — няма да бъде вечна и ще можем в скоро време да получим някои указания. Вече имаме известни донесения от единия от тези престъпници, който се разкайва, че е станал подлога на един стопански паразит. Няма да допуснем обаче тези, които така са укрили сумата на тяхното парично богатство, да се изпълзват под каквото и да е претекст.

За да бъде изключено всякакво недоразумение, искам да подчертая, че прогресията е приложена към едно етажно облагане и съвсем невярно е да се твърди, че банкотно-боновите суми, които са повече от 2 милиона лева, ще се обложат с 70%. Там имаме едно етажно облагане, по което и за най-големите имущества първите части от тяхната стойност ще бъдат облагани със съответен малък процент. По този начин се намалява, омекотява се и самата прогресия.

Стефан Димитров (ЗНП): Ако позволите, един въпрос. Има търговци, които са извършили продажби между 7 и 16 март.

Министър д-р Иван Стефанов: Има.

Един от мнозинството: В комисията ще кажете тия случаи.

Стефан Димитров (ЗНП): Много търговци мебелисти в София, са ограбени от спекуланти, които са купили мебели, които не са им трябвали, и са си укрили по този начин капиталите.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Има такива търговци, знаем това. Обаче вие не се правете на наивен да не знаете, че една голяма част от тия търговци продаваха въпреки освобождаването от задължението да продават, което още в петък се даде от правителството. Но продаваха зашто? Защото продаваха на двойни и тройни цени, защото си продадоха и боклуците, продадоха си и бракуваните стоки. На такива търговци, ако не ги обложим, ние ще им дадем една свърхпечалба, каквато те никога не са били имали. Може ли това да си позволи една народна власт? Не може, разбира се.

Минчо Драндаревски (ЗНП): А които са продавали нормирани стоки?

Министър д-р Иван Стефанов: А за ония, които са продавали нормирани стоки, по наряд, там въпросът е друг. Но там не може да има такова струпване на продажбите.

За предприятията се предвижда един друг минимум на необлагаеми суми. Това е техният среден еднодневен разход преди обмяната увеличен с 20%.

Но тия случаи — аз ви уверявам — които представляват особеност в формирането на тия суми от бонове и банкноти, ще бъдат

индивидуално преценени най-щателно, за да не се допусне никакво клиничене на хора, които трябва да бъдат обложени.

Аз искам тук да подчертая колосалната разлика, която съществува между облагането на влоговете и това на сумите, образувани от банкноти и бонове при обмяната. Тая разлика е огромна. Достатъчно е да ви кажа, че един влог от 2 милиона лева на едно 4-членно семейство ще бъде обложен с 1.2%, или с 23.000 лв.

Минчо Драндаревски (ЗНП): Всичките?

Министър д-р Иван Стефанов: Да, разбира се. — А пък една налична сума от 2 милиона лева бонове и банкноти на едно 4-членно семейство ще бъде обложена с 47%, или 937.558 лв. ще бъде данъкът.

При облагането на имуществото се приспадат всички доказани задължения и се облага само чистото имущество.

Законопроектът, както е изготвен и представен на Великото народно събрание, аз смятам, държи добра сметка и за условията, при които се живее в нашето стопанство и нашата държава, държи сметка и за възможностите на различните категории стопани. Смятам, че той не може да бъде характеризирен като краен, в който и да е своя част. За всеки случай аз мога да ви уверя, че в съставление с облагането на имуществата, което се произведе в други държави, това облагане е по-леко и в двете части и по отношение на имуществата, и по отношение на банкотно-боновите влогове. А също така и по отношение на прогресията нашият законопроект не е от онези, които отиват най-далеч.

Аз не смятам да се спирам на другите постановления на законопроекта, които са от по-второстепенно значение, и си позволявам да ви помоля да гласувате този законопроект на първо четене, като в парламентарната комисия направим всички усилия да дадем такива формулировки и такива положения, които да бъдат най-пригодни за нашите условия и за целите, за които се въвежда това облагане.

При това искам да подчертая увереността на правителството, че с този данък върху имуществото ние ще дадем един решителен вклад в онези възможности, които ще има нашата страна, за да преодолява останалите още трудности и да осъществява по-резултатно възстановяването и развитието на нашето стопанство. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Г-да народни представители! Понеже част е 9, председателството прави предложение, заседанието да продължи до свършване на разискванията по тая точка от дневния ред. Които от г-да народните представители са съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинството Събранията приема.

Има думата народният представител д-р Георги Петков.

От мнозинството: Е-е-е!

Д-р Георги Петков (сЛ): (От трибуната) Г-жи и г-да народни представители! От направеното изложение от г-на министъра на финансите върху представения ни законопроект остава впечатление, че тук се касае за една дребна, невинна работа, около която не заслужава твърде много да си блъскаме главата, нито пък да се тревожим. Аз мисля, че представянето на този проект не е една случайност. За да разберем неговото значение, ние трябва да вземем пред вид при каква обстановка той се представя пред Великото народно събрание.

Представянето на този законопроект е във връзка с две големи мероприятия на днешното правителство от чисто финансов и стопански характер. Първо, той дохожда след акта на обмяната на банкотно-боновите влогове и второ — във връзка с разглеждания сега законопроект за двегодишния стопански план. За да разберем значението и истинския замисъл на този законопроект, ние трябва да го третираме във връзка с тия два законодателни акта на днешното правителство.

При провеждането наредбата на Народната банка за обмяна на старите банкноти на българското общество беше заявено от страна на г-на министъра на финансите, че обмяната ще стане лев за лев, обмяна на банкнотите. И за да бъде успокоено обществото, изрично се подчерта от трибуната на Великото народно събрание от страна на г-на министъра на финансите, че обмяната ще стане лев за лев. Но нещата не са така, както външно и повърхностно изглеждат.

Министър д-р Иван Стефанов: Дълбоки трагедии стават!

Д-р Георги Петков (сЛ): ... защото с обмяната на банкнотите лев за лев не се свърши. След това последва друг един акт от голямо и съществено значение — ...

Един от мнозинството: Тая плоча се изтърка. Пешо ново кижик!

Д-р Георги Петков (сЛ): ... превръщането на обменните банкноти в барирани влогове, с които собствениците им не могат да разполагат тъй, както си искат.

Бочо Илиев (к): Нали си социалист, бе!

Д-р Георги Петков (сЛ): Беше ли случайна тая мярка? Естествено, че не. Защото отражението на тая мярка, интимния замисъл на тази мярка ние виждаме да се прояви в предложението законопроект.

Яни Янев (з): Това е погребална реч на спекулантите.

Д-р Георги Петков (сЛ): Преди всичко съвършено глупава са тия забележки, че се касае за спекуланти. Защото г-н финансовият министър заяви, че над 80% от обменените банкноти...

Яни Янев (з): За които не приказваш.

Д-р Георги Петков (сЛ): ... са тия собственици, които не при тежават повече от 20.000 лв., и че трябва да са били много глухи или тъпоумни ония, които са слушали своя финансов министър и не са го разбрали.

Яни Янев (з): Ние го разбрахме, но ти не го разбра добре, защото за спекулантите той не приказва. Ти плачеш за тях. (Смях всред мнозинството)

Д-р Георги Петков (сЛ): Но за да разберем истинската същина на този акт — обмяната на банкнотите — който вече намира отражение в този законопроект, а също и в оня, който току-що се прие на първо четене, и може би и в много други мероприятия от финансов характер, които не знам дали не ще бъдат сервирани в утрешния ден пред Великото народно събрание...

Бочо Илиев (к): Ще бъдат.

Д-р Георги Петков (сЛ): ... ние ще трябва много спокойно и обективно...

От мнозинството: А-а-а!

Д-р Георги Петков (сЛ): ... да разгледаме какво представляват тези банкноти и бонове, които до вчера бяха спестявани в ръцете на малки и големи стопани и които днес са се превърнали в барирани влогове.

Г-жи и г-да народни представители! Актът на обмяната заваря у нас едно банково обращение от около 74 милиарда лева. От тия 74 милиарда, според изчисленията на г-на финансовия министър, са обменени досега около 69 милиарда лева банкноти и бонове. Обмяната на тия банкноти заваря посочените от него количества в ръцете на земеделци, в ръцете на дребни стопани,...

Яни Янев (з): Като тебе.

Д-р Георги Петков (сЛ): ... в ръцете на хора със свободни професии, в ръцете на едри стопани, индустриалци, търговци и банки и не малко в държавни и обществени учреждения.

Един от мнозинството: Тежко е да се издържат две булки. (Смях всред мнозинството)

Д-р Георги Петков (сЛ): Среду тези обменени банкноти, довчерашни спестявания и днешни барирани влогове, се провежда една специална, бих казал, ексекютивна финансова мярка. В самия законопроект, както и в изявлението на г-на финансовия министър се подчертава ясно едно разграничение ужду влоговете, заварени до 6 март, и тия, които от банково и боново спестяване се превърнаха в барирани влогове.

Оправданието на особените тежки мерки, стигащи до ексекуция, г-н министърът на финансите иска да намери в някакви престъпни замисли и в някаква престъпна практика на ония, които, вместо да занесат спестените си пари в разните кредитни институти и банки, са предпочитали да ги крият в къщи, затова защото — разсъждава той — те отнеха тези пари от народното стопанство, от възможността да се околзотворят в стопанския живот и поради това те трябва да бъдат наказани, като бъдат обложени със специалните проценти.

Министър д-р Иван Стефанов: А няма ли такива?

Д-р Георги Петков (сЛ): Г-н министре! Аз искам да бъда обективен.

От мнозинството: О-о-о!

Д-р Георги Петков (сЛ): Справедливостта го изисква — Вие поне познавате тия неща — да си отговорим как тези спестявания, как тоя естествен процес на превръщане на книжни пари в съкровища, как този процес на тезоризация бе възможен у нас в България.

Бочо Илиев (к): Какво значи на български това?

Д-р Георги Петков (сЛ): Попитайте Вашия г-н финансов министър. — Положението е ясно. То се подчертава в конюнктурата на нашето народно стопанство през войната и след войната. Тия 76 милиарда лева, които намаляха по-сетне, бяха хвърлени на пазара в резултат на най-лесната практика на бившите правителства да финансират дефицитите си бюджети и да посрещат държавните разходи при изключителните условия на петгодишната световна война чрез емитиране на банкноти и пускането им на пазара — една практика, която не престана и след 9 септември 1944 г., защото това ясно се вижда от все повече и повече увеличаващото се банково обращение и след 9 септември 1944 г.

Министър д-р Иван Стефанов: Докога се увеличаваше?

Д-р Георги Петков (сЛ): До края на 1946 г.

Министър д-р Иван Стефанов: Не е вярно!

Д-р Георги Петков (сЛ): По това не ша да спора, защото това няма съществено значение.

Димитър Котев (к): Защо го приказваш, като не е съществено? Не приказвайте несъществени работи.

Д-р Георги Петков (сЛ): Друго е по-съществено. Ние имаме едно банково обращение, което продължава да расте в едно време, когато все повече и повече се разстройва и изнеможава българското народно стопанство.

Министър д-р Иван Стефанов: Все повече и повече се разстройва? Кои са признаците?

Д-р Георги Петков (сЛ): Ще Ви кажа кои са признаците. В 1939 г. вътрешният стокообмен възлиза на 29.305.000.000 лв., срещу който в циркулация се намират 4.803.000.000 лв. банкноти. В 1946 г. вътрешният стокообмен възлиза на 285 милиарда лева. При съответен коефициент на обезценяването на парите, респ. поскъпването на стоките с 6,5, реалната стойност на този стокообмен възлиза на 18.150.000.000 лв., срещу който стокообмен има на паричния пазар една сума от 74 милиарда лева банкноти.

Бочо Илиев (к): Не вярвам да е съгласен с това проф. Стоянов.

Д-р Георги Петков (сЛ): С други думи, ако в 1939 г. един лев е обслужвал стоки на стойност 6 лв., в 1946 г. един лев обслужва вече стоки на стойност 3,70 лв. Банковното обращение в 1946 г. е почти удвоено спрямо реалната стойност на стокообмена. По силата на законите за паричното обращение ние, г-да, там, които претендирате да сте марксиста (Смях всред мнозинството), трябва да знаем, че тия книжни пари трябваха да бъдат изцяло погълнати от паричния стокообмен. Това е основният закон на квантитативната теория на Маркса. (Смях всред мнозинството)

Министър д-р Иван Стефанов: Хайте де, на Маркса!

Д-р Георги Петков (сЛ): Точно това е, г-н министре!

Министър д-р Иван Стефанов: Аз за пръв път чувам, че Маркс е автор на квантитативната теория на парите.

Д-р Георги Петков (сЛ): Да, защото на Вас, г-н проф. Стефанов, сигурно е познато съществуването „Към критиката на политическата икономия“ от Маркса.

Министър д-р Иван Стефанов: Сигурно, сигурно!

Д-р Георги Петков (сЛ): Ако не Ви е познато, разгърнете го, за да се научите. (Ръкоплескания от опозицията)

Министър д-р Иван Стефанов: Чели ли сте го, та ръкоплескате? Не сте го чели. Защо ръкоплескате?

Но нека в стенограмите да се запише, че д-р Петков твърди, че на квантитативната теория на парите автор бил Маркс.

Д-р Георги Петков (сЛ): Да, ще си го запомним. По теорията за паричното обращение стойността, оценката на книжната пара се равнява на отношението между количеството циркулиращи пари и стойността на стоките в общия стокообмен.

Министър д-р Иван Стефанов: Изкривявате.

Д-р Георги Петков (сЛ): Нищо не изкривявам. Толкова сте разбрали Вие от тази теория на Маркса!

От мнозинството: Е-е-е!

Д-р Георги Петков (сЛ): Тази теория би се проявила при един пазар, в който безпрепятствено се провежда алиансът на закон

за търсенето и предлагането. Но там, където има едно стопанство, в което стокообменът се извършва под знака на политиката на нормировка на цените, там пазарът не може да обхване и да погълне всичките пуснати книжни парични знаци. Създава се едно положение, при което тия книжни пари стават излишни за пазара. Те не могат да намерят никакво стопанско оправдание и стопанско проявление, те не могат да излязат от дадена държава навън и следователно те намират път или към банките, или към частните спестявания.

Министър д-р Иван Стефанов: А фактите какви са?

Д-р Георги Петков (сЛ): Е добре, ние имаме следния факт — че все повече и повече се увеличават спестяванията. От 42 милиарда през 1944 г., те нарастват на 84 милиарда през 1946 г. Също така са увеличени...

Марин Шиваров (з): Ами оня опозиционер какво говореше?

Д-р Георги Петков (сЛ): Ако и ти разбираш от тия работи, тежко и горко! (Смях)

И сега ясно е, че тук се проявява тенденцията на една закономерност и всички ония прояви, на които сме свидетели, не говорят за друго, освен за невъзможност, това банкното обращение, цялото това количество книжни пари да намери своето материално-зирание в един производствен процес.

От мнозинството: Е-е-е!

Д-р Георги Петков (сЛ): Защото за създаването на производството не е необходимо само да има книжни пари, а трябва труд и сурови материали. (Възражения от мнозинството) Народното стопанство обаче е лишено от войната насам от достатъчно сурови материали. Това е големият проблем на нашата външна политика, на нашата стопанска политика, на нашата, ако щете, и финансовата политика да се набавят тия материали. Понеже липсват, общественят, националният производствен процес, националното производство е намаляло и заедно с това намалява и вътрешният стокообмен. Следователно една голяма част от ония парични знаци, които при нормално положение са необходими да обслужват процеса на производството и обмяната на благата, става излишна и по силата на един неумолим закон тия парични знаци намират своя път да излязат от този пазар. И аз тук ида да подчертая обективното заключение, че всеки, който е задържал в своята къща 5—10—20—50 хиляди лева и повече от тези книжни пари...

Министър д-р Иван Стефанов: Колко — 1 милион?

Д-р Георги Петков (сЛ): ... той не е нищо друго, освен един, ако щете, и несъзнателен проводник на този неумолим закон на книжното парично обращение. (Възражения от мнозинството) И ако действително нещата така обективно, в тяхната научна същност, се разбират, ние не можем да виним и да сочим като на престъпници ония, които са държали 20—30—50 хиляди лева от тези книжни пари в своята къща.

Вие, г-н министре на финансите, сами подгъртахте току що във Вашите изявления, че тия, които са крили до 7 март пари в къщи, ще трябва да бъдат наказани като злосторници, ...

Министър д-р Иван Стефанов: Не съм казал това.

Д-р Георги Петков (сЛ): ... със специалните облагания от 5% до 70%.

Димитър Георгиев (к): Става дума за милионерите.

Д-р Георги Петков (сЛ): Аз няма да се спирам на конкретните, единичните, бих казал, не масовите случаи, където един човек в най-елементарната своя ежедневна стопанска дейност е попаднал в даления момент в притежание на една голяма сума. Сам г-н министърът призна това. Аз зная защо. Затова защото трябваше да дойдат стопански дейци от практическия живот на стопанството ни, за да му обърнат внимание на масовите такива случаи.

Министър д-р Иван Стефанов: Масови?

Д-р Георги Петков (сЛ): Да, масови, защото Вие, г-н министре, искате да препоръчате, ей-така индивидуално, поединично ще разгледаме случаите, пък ще видим: а тъй ще го осудим, и пак ще го осудим! Вие имате един закон: или ще го прилагате стриктно, без да отваряте портички за оскувания, за изплъзвания, или пък нямате закон и сте открили вратата на най-големите произволи. (Ръкоплескания от опозицията)

Министър д-р Иван Стефанов: Вие искате да пуснем тези, които са държали престъпно банкноти?

Д-р Георги Петков (сЛ): Аз искам да се спра на друго съществено положение в представения законопроект.

Уважаеми г-жи и г-да народни представители! В мотивите на този законопроект никакъв така смъкано ни се казва, че „приходите от това еднократно облагане на имуществата ще се употребят за стопанско строителство и преизграждане“.

Министър д-р Иван Стефанов: Какво смъкано има тук?

Д-р Георги Петков (сЛ): Да, г-н министре Стефанов! Ако това е искреното и истинско намерение на законопроекта и на неговия автор, нещо, което горе-долу ще отговаря на глава XII, алинея първа, от законопроекта за стопанския план, където е казано, че се възлага на Министерството на финансите да предвиди в бюджета на държавата за 1947 г. необходимата сума за обезпечаване на държавното строителство. Вие трябваше да го кажете ясно и подя чертаю. Пред нас мина бюджетът. Ние го разгледахме, макар а общите му линии. Ще имаме случай да го разгледаме и по-детайлно; но все пак ние имаме възможност да надникнем и в детайлностите на отделните бюджети и да не намерим тия големи суми за огромното стопанско строителство, което се предвижда по този план.

Следователно би следвало да се заключи, че тия средства сега ще ги търсим от приходите на имущественото облагане у нас по този законопроект. Добре. Така ли е? Г-н министърът на финансите побърза да твърди, че е така. Но аз недоумявам...

От мнозинството: А-а-а! Може ли?

Д-р Георги Петков (сЛ): ... две неща. Току-що в своето обявено изложение по този законопроект той каза: „Средствата от този данък, от това облагане, ще се употребят за преодоляване на финансовите трудности, произлизащи от следвоенния период, както и за стопанското строителство.“

Министър д-р Иван Стефанов: Никога не съм казал, че...

Д-р Георги Петков (сЛ): Г-н министре на финансите Стефанов! Аз изрично бързах да си запиша дословно вашите думи, а утре ще проверим и в стенограмите.

Министър д-р Иван Стефанов: Точно е.

Д-р Георги Петков (с): И аз Ви благодаря за тази Ваша откровеност. Вие искате да употребите средствата от приходите по това облагане за две огромни задачи: първо, за преодоляване финансовите трудности от следвоенния период.

Димитър Котев (к): Откри Америка!

Д-р Георги Петков (сЛ): Добре. В какво се изразяват нуждите в тази насока? Ясно е. Пред нас беше сложен редовният бюджет. Г-н финансовият министър почти нищо не ни каза за извънредния бюджет, който неизбежно ще ни се наложи и сервира утре по силата на особеното политическо положение, в което се намира днес нашата страна. Ако този извънреден бюджет миналата година беше около 14 милиарда, ...

Министър д-р Иван Стефанов: Повече беше.

Яни Янев (з): Колко Петков теб ли ще направя финансов министър?

Д-р Георги Петков (сЛ): ... аз не зная, дали г-н министърът на финансите ще иска да ни каже, че тази година той ще бъде по-малък. Аз се съмнявам, че той ще има този кураж. Напротив, той и ние ще трябва, макар и с тежко сърце, да признаем, че може би този извънреден бюджет ще надмине и 18 милиарда, а може би и 20 милиарда лева.

Министър д-р Иван Стефанов: А миналата година, г-н докторе, беше 26.000.000.000 лв.

Д-р Георги Петков (сЛ): За този ли извънреден бюджет, г-н министре на финансите искате приходите от този данък?

Яни Янев (з): За народа, за народа!

Д-р Георги Петков (сЛ): Оставете тоя народ. Това са лукави общи фрази. Вие можете да си приказвате партийно, но тук г-н министърът, който ще работи с цифри, с уравнивяване на бюджета, с необходимите разходи, които ще му се наложат на главата като ламокилев меч, той не може да демагогствува глупаво като Вас. (Възражения от мнозинството)

Сега кажете, г-н министре, тия приходи за този бюджет ли предвиждате?

Министър д-р Иван Стефанов: А Вие какво мислите: за всеки данък отделна каса ли ще има?

Д-р Георги Петков (сЛ): Ние чакаме Вашите ясни декларации, а не оскуване с общи фрази.

Министър д-р Иван Стефанов: Ще Ви го разясня.

Димитър Котев (к): (Към д-р Георги Петков) След малко ще си видиш глупостта.

Д-р Георги Петков (сЛ): Не ни трябва след малко. Г-н министърът беше длъжен да бъде ясен и откровен в своето изложение...

Министър д-р Иван Стефанов: Аз бях ясен, но Вие не искате да разберете.

Д-р Георги Петков (сЛ): ...най-вече за задачата на този данък за да знаем ние, народните представители, как да прецениваме тия работи — евентуално да ги критикуваме ли, или да ги гласуваме?

Димитър Георгиев (к): Хайде холан, вие ще ги гласувате!

Д-р Георги Петков (сЛ): Но съществено и важно е, че освен за тези разходи по извънредния бюджет г-н министърът смяташе и смята, че ще намери толкова много средства, че ще може да отдели след това и за стопанското строителство, което няма да стане с милион, сто, двеста или милиард, а, гледайки проекта на стопанския план, ще трябва десетки милиарди. (Възражения от мнозинството)

Е добре, кое е вярното тук?

Яни Янев (з): Вярното е, че ти издишаш!

Д-р Георги Петков (сЛ): Ще получим ли ние от това облагане тия десетки милиарди лева, за да имаме възможност да посрещнем и извънредния бюджет, и да отделяме за стопанско строителство, или не?

Димитър Котев (к): Какво предлагаш ти, по-голям процент ли?

Д-р Георги Петков (сЛ): Г-н министърът на финансите ни казва, че 80% от вложителите са внесли до 20.000 лв. и че оттам няма да се очаква нещо много; че до 30 декара земя се освобождава от облагане, а това е огромното мнозинство от българските селяни-земеделици — значи, и оттам няма да получи много. И остават само малките. ...

Димитър Котев (к): Ти за кого плачеш?

Д-р Георги Петков (сЛ): ...количества от влогове от 100.000 лв. нагоре, както и имуществата на отделните ...

Яни Янев (з): Фабриците.

Д-р Георги Петков (сЛ): На фабриците ще получите ключовете, но няма да сте калърни да ги ръководите, а ще ги опропастите. (Възражения от мнозинството)

Димитър Котев (к): Ти пророк ли ставаш?

Димитър Георгиев (к): Той не е пророк, а падут пуйка.

Яни Янев (з): Ти защо затвори фабриката си и не организира производството?

Д-р Георги Петков (сЛ): Ето сега последователност. От една страна ни се прави внушение, че са касе за много леки облагания, почти нищожни по размери, една облагания, които не ще дадат бог знае какви големи резултати, а от друга страна задачите, които се възлагат на тези очаквани приходи, са огромни. Кое е вярното? Ние искаме да вярваме, че второто е вярно, че се очакват не малки и невидни облагания, а огромни облагания, изваждане на една огромна част от материалното състояние, от икономическия потенциал на и без това разрушеното българско народно стопанство.

Яни Янев (з): На тези, които досега не са плащали никога данъци. Тях ще облагаме.

Димитър Котев (к): И къде ще отиде това, в Патагония ли?

Д-р Георги Петков (сЛ): Аз искам да се спра и на друга една нелогичност. Нам се казва, че от приходите на този данък ще се посрещнат, като първи пужди, пуждите на извънредния бюджет, за облекчение на особено затрудненото финансово положение. Но вие ще получавате приходите в продължение на две и половина години, до към края на 1949 г. Как можете вие да разчитате на тези приходи в толкова разрочен период, за да ги употребите още тази година за облекчение? Би следвало, очакваните резултати, приходите да са толкова грамадни, че да можете и при тая разрочка да изплатите за 1947 г. достатъчно милиарди.

Министър д-р Иван Стефанов: Защо не ги изчислите колко са?

Д-р Георги Петков (сЛ): Вижте, г-н министре на финансите, не бях в състояние да ги изчисля, защото до този момент Вие криехте данните за социалния облик на извършената обмяна на банкнотите и бяхте изненадани, когато един опозиционер, народен представител, можа да Ви сюрпризира, че е научил тия данни.

Министър д-р Стефанов: Аз го сюрпризирах, че не знае.

Петър Божинов (ЗНП): Вие знаехте, че знаа, защото бяхте наредили да не ми се дават данните.

Д-р Георги Петков (сЛ): Г-н министре на финансите! Разберете, че финансовата политика не е игра на криеница. Вие дължите на Великото народно събрание, а още повече на българския народ, откровеност, ясност, своевременно да кажете истината, а не да криете и, както казвате, от шест месеца да подготвяте този законопроект и от шест месеца да дебатите българския народ. ...

От мнозинството: А-а-а!

Д-р Георги Петков (сЛ): ... как да го zlepоставите, да го поставите в капан; да почнете да го преследвате, да го следите какво купува той на 6, 7, 8, 9 до 16 март.

Яни Янев (з): За 60.000 лв. си купи клечки за зъби!

Д-р Георги Петков (сЛ): Това не е финансова политика, още по-малко държавно строителство. Защото не е голяма държавническа мъдрост да откриеш фронт на собствения си народ. ... (Възражения от мнозинството)

Министър д-р Иван Стефанов: Откъде иде този извод?

Д-р Георги Петков (сЛ): ... и в продължение на 15 дни непрекъснато да го следиш и zlepоставиш. И най-сетне аз искам да дойда до своето заключение.

Димитър Котев (к): О-о-о, на тази галиматия — заключение!

Д-р Георги Петков (сЛ): Ако вие бяхте искрени във вашите намерения по отношение приходите по този закон, защо не благоволихте да ги поставите като приходно перо в редовния бюджет? Ако не сте ги сложили в редовния бюджет, защо не ги поставихте в един ясно очертан, планово съставен извънреден бюджет, за да знае Великото народно събрание защо да гласува тоя закон, какви са предназначенията на приходите от това облагане? Но ако приемем, че наистина Вие имате искреното намерение да употребите тези материални средства за стопанско строителство, върху което не може да се спори, ние поставяме въпрос: по какъв начин и откъде трябва да намислите тези средства?

Министър д-р Иван Стефанов: Изкажете се по начина.

Д-р Георги Петков (сЛ): Г-н министърът на финансите ни подхвърли бабешката мъдрост „Помогни си сам, за да ти помогне и Господ“ — една мъдрост, която не винаги може да се превърне в държавническа мъдрост.

Димитър Котев (к): Дай твоята мъдрост набързо!

Д-р Георги Петков (сЛ): Много бързаш, бе младежо! — Когато вие сте решили да вземете средства от материалното състояние на собствения си народ; от туй, което се нарича принадлеен труд от националния доход на собствения си народ, вие най-напред ще трябва да си дадете отговор на този въпрос: докъде може и трябва да стига тази ваша мярка, докъде едно такова посегателство може да представлява нормалното акумулиране на принадлежния труд в нови материални ценности, в тяхното капитализиране, и откъде започва фазата на експлоатация на собствения си народ?

Димитър Котев (к): Знанията ти са само фразеология.

Бочо Илиев (к): Знаем, че ти се наливат сълзите, но не можем да ти помогнем.

Д-р Георги Петков (сЛ): А бе, стига си се юдил като някой влоуи, Не ще убедиш никого.

Един от мнозинството: Клоуи си ти.

Димитър Георгиев (к): Като пуйка говориш фразеологии! Четеш безсмислени лекции.

Д-р Георги Петков (сЛ): Когато се прехвърли границата на един максимум на изземване и оная част от новия принадлеен труд от националния доход се изземва за сметка на благосъстоянието и материалното състояние на собствения си народ, тогава това не е вече данъчно облагане, а се нарича експлоатация на собствения си народ. ...

Димитър Георгиев (к): Не знаеш какво приказваш! Какъв си социалдемократ!

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Д-р Георги Петков (сЛ): ... и тогава на мястото на отделния капиталист застава държавата-експлоататор. (Възражения от мнозинството)

Социалните експерименти на други държави не желаем да ги повторим в нашата страна.

Димитър Котев (к): А бе, тук не е психиатрия, не е Александровската болница.

Д-р Георги Петков (сЛ): Не може да се постъпва така при едно изтощено народно стопанство, каквото е нашето, а с намалено индустриално производство, с намален вътрешен стокообмен, с намалена външна търговия, която до края на 1946 г., за две години, завършва дори с актив на нашия търговски баланс с около 5 милиарда лева, когато всички търговски баланси на благоустроените държави днес свършват с пасив. Защото г-н финансовият министър сам ни загатваше за възможностите да се финансира и подпомогне нашето народно стопанство и по пътя на икономическото подпомагане.

Министър д-р Иван Стефанов: Я ми кажете, откъде имате тези данни за 5 милиарда актив на нашия търговски баланс?

Д-р Георги Петков (сЛ): Г-н министре Стефанов! Тези данни са от Дирекцията на статистиката.

Министър д-р Иван Стефанов: Не е вярно това.

Д-р Георги Петков (сЛ): Вие ще ги проверите. Ще ви пратя книжките.

Министър д-р Иван Стефанов: Не е вярно това, че до края на 1946 г. нашият търговски баланс е активен с 5 милиарда лева.

Д-р Георги Петков (сЛ): Ако искате, да ви кажа подробности. Нашето търговско салдо спрямо Чехия е активно с близо 500.000.000 лв., спрямо Румъния — с над 200.000.000 лв., да не говоря за други по-големи държави. Въпросът се свежда до следното. Ние имаме неизбежната необходимост за едно ново стопанско строителство, за превъзможване на това мъчително състояние на изтощение и затова са необходими средства. Аз се питам, защо е необходимо, жертвите на това стопанско строителство, което е от исторически характер, за облагодетелстване на бъдещите поколения, да легнат изключително само върху едно поколение и без това измъчено, изстрадащо от толкова войни насам? (Възражения от мнозинството)

Г-н министре на финансите! Вие знаете в такива случаи, че естествено, логично оправданото средство е заемът. Вие ще направите заем, който да се плаща и от бъдещите поколения. Но пита се: откъде? Вътре в страната ли? Не можете, нямате възможност, защото за 4 години се прокараха три вътрешни принудителни заеми. Вие нямате вече възможност да заемате отвътре. Тогава кое е средството? Средството ви го сочат всички културни и благоустроени държави. Вие трябва да прибегнете към достойния по своите условия, по своите начала външен заем.

От мнозинството: А-а-а!

Димитър Георгиев (к): Да акараме вълка в България!

Д-р Георги Петков (сЛ): Ние ще имаме възможност да получим част от запазената икономически потенциал на големите народи и да помогнем на изтощено българско стопанство, тъй както прави Англия, тъй както прави и Франция, Белгия, Италия, Чехословакия — всички благоустроени държави.

Димитър Георгиев (к): И Гърция турни!

Д-р Георги Петков (сЛ): Но нашият финансов министър ни разправя чудовищната теория, че всеки външен заем — това е равно на политическо подчинение и загубване независимостта.

От мнозинството: Кой е казал това нещо?

Министър д-р Иван Стефанов: Вие лъжете!

Д-р Георги Петков (сЛ): Един чуждестранен заем при съответните достойни начала и условия и по пътя не само на финансовото кредитиране, но и на стопанското кредитиране, единствено може да се яви като сериозна, реална предпоставка за бъдещото материално и стопанско преустройство на нашата страна.

Но там се открива вече големият въпрос за външната ни политика, за отношенията ни към известна част от външния свят.

От мнозинството: Ха така!

Д-р Георги Петков (сЛ): Там се поставя на изпитание искренности на декларацията ни за искрени отношения към великите демокрации.

От мнозинството: Ей-й-й!

Д-р Георги Петков (сЛ): Сте ли годни за това — ето въпросът! (Ръкоплескания от опозицията)

От мнозинството: Ха така! Фашист!

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народният представител Илия Бояджиев.

Илия Бояджиев (к): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-жи и г-да народни представители! Разглеждайки законопроект за еднократен данък върху имуществата, както изтъкна и министърът на финансите, цели да подпомогне стопанската и строителната политика на нашето народно отечественофронтовско правителство.

Този законопроект е едно от ония мероприятия на нашата отечественофронтова власт, който най-ярко отразява народните желания. Той несъмнено ще се посрещне с ентузиазъм и възторг от целия ни народ, така както бяха посрещнати законите за аграрната реформа, за конфискация на придобитите чрез спекула и по чезакоен начин имоти, за селско-стопанските пенсии, за прогресивно подоходния данък и пр. Неговото разглеждане съпада с приемането от Великото народно събрание на двегодишния държавен народостопански план и затова въодушевлението на народа от него ще бъде още по-голямо.

Законопроектът за еднократния данък върху имуществата, както се досега и опозицията, не е един самостоятел и изолиран акт. Той е само една брънка от дългия низ мероприятия, които се вземат и ще бъдат вземани, за да се гарантира реализирането от народа ни на двегодишния стопански план.

Цветан Максимов (ЗНП): Така кажете — ясно, открито.

Илия Бояджиев (к): И ние сме сигурни, че ония, които днес се опитват да омаловажат стопанския план, които най-декомислено иронизират това голямо и светло народно дело, скоро ще мълкнат, опровергани от фактите.

Един от опозицията: Ще видим.

Илия Бояджиев (к): Двегодишният народостопански държавен план ще бъде изпълнен и преизпълнен, защото целият народ добре разбира, че само с напрежение и планомерно използване на всички национални сили и средства може да се постигне във възможно най-кратък срок максимален стопански напредък, големи и материални, културни и социални постижения.

Ентузиазмът, който стопанският план разпали в широките народни маси, вече се излива в могъщо творчество. Както е известно, нашата борческа и трудолюбива младеж застана начело в борбата за изпълнението на това народно дело. Тя пълва вляга своите усилия и мощ за изграждането, по пътя на плановете строителство, могъществото и независимостта на родината ни, щастие и благоденствие на нашия народ. Напразни са опитите на реакцията и на нейните представители да смутят народните маси с косяците си, че стопанският план е неприложим и непостижим. Той вече се прилага, преди да се е узаконил окончателно. А изпълнението му лежи в стремежа на целия български народ към всеостанен напредък, който стремеж е напълно гарантиран от историческата победа на 9 септември. Само ония, които все още не могат или не искат да разберат дълбокия прелом, който се извърши на 9 септември в развитието на нашата родина, които все още мечтаят за безвъзвратното минало и за изгубеното си господство, само те се ласкаят от самозаманата, че народът е слаб и не ще може да се справи с трудностите, каквито несъмнено ще съпровождат изпълнението на двегодишния стопански план.

Но ние познаваме твърдостта и силите на нашия героичен и трудолюбив народ. Един народ, който десетилетия води непримирима борба на живот и смърт с най-жестокия враг на човечеството — фашизма — и не се огъна; който срина господството на крупнокапиталистическата паразитна клика и установи истинска народна власт, действаща само по негова воля; който има поддръжката на такъв могъщ закрилник, какъвто е славянският колос — Съветският съюз — (Ръкоплескания от мнозинството) който върва в собствените си сили, който има своя Димитров (Ръкоплескания), гордост на целия демократичен свят — такъв народ ще преодолее всички препятствия към своя възход.

Трудности има, никой не ги скрива. Но точно това налага плановете и напрежение за затвърдяване и реорганизиране на народното ни стопанство. По пътя на плановете и напрежението ние ще успеем цялостно да изпълним програмата на Отечествения фронт. Ще премахнем спекулата и паразитизма, ще засилим държавно-стопанския и кооперативен сектор в националното ни стопанство, ще подчиним частния интерес на обществения. Така ние бързо ще индустриализираме нашата изостанала аграрна страна. Трудните се народни маси — работници, селяни запатници и трудова интелигенция — ще станат пълни господари на резултатите от своя труд; окончателно ще се ликвидира реакцията и ще бъде напълно затвърден и усъвършенстван демократическият ред на нашата млада народна република.

Но всичко това съвсем не радва реакционните сили и техните наемници. Тук трябва да се търсят и корените на озлоблението, в което опозиционните водачи се нахвърлят в изказванията си при всички случаи срещу двегодишния държавен и народостопански план и срещу всички правителствени мероприятия, които преследват по-голяма социална правда и стесняват противонародната дейност на едрия спекулативен и паразитен капитал. Така например в изказванията си по законопроекта за бюджета на държавата опозиционните водачи съвсем бързо засегнаха бюджетните въпроси, но затова пък не малко жлъч изляха срещу стопанския план. Те със страшна стръв се нахвърлиха и срещу напълно навременната народоползена реформа на народното отечественофронтовско правителство за обмяната на банкнотите и съкровищните бонове. Разясниха се нещата, обясни се от министъра на финансите, защо е извършена и как е извършена банкнотната реформа. Той обясни също така, че банкнотната реформа абсолютно с нищо не засяга интересите на широките трудови маси. Над 80% от населението е обменило нищоженно количество банкноти и бонове. За всички стана ясно, че реформата нанася сериозен удар преди всичко на черната борса, че тя засяга по-чувствително само една шепа саботьори на народното стопанство и контрабандисти на чужда валута. Опозиционните водачи обаче, макар че обичат да се представят като закрилници на народа, на дело винаги се оказват там, където застанаха и в изказванията си по банкнотната реформа — на страната на шепата саботьори, контрабандисти, черноборсаджии и реакционери. (Ръкоплескания от мнозинството. Възбуждане от опозицията)

Уважаеми г-жи и г-да народни представители! Опозицията във Великото народно събрание отдавна разкри своята същност като противонародна и вражеска на всички мероприятия, които целят всестранното преуспяване на нашата родина. Последователни на себе си, както вече чухме, опозиционните представители са в против законпроекта за еднократен данък върху имуществата. Това мероприятие, както се изтъква и в мотивите към законопроекта, цели да подпомогне широката стопанска и строителна политика на народното правителство, която има за задача не само да ликвидира трудностите, наследени от фашисткото минало и от последователните две тежки неуспешни години, но да продължи с още по-усилено темпо започнатото дело от Отечествения фронт на пълно преустройство на нашето стопанство. Нашият народ вече е впрегнал своите сили в реорганизирането на стопанството ни и претърпяването на страната ни от изостанала селско-стопанска в модерна индустриално-аграрна страна. Чрез ударничеството и съревнование, чрез своите трудови бригади той вече създава прекрасни образци от трудови подвизи.

Сега с закона за еднократния данък върху имуществата се цели да се включи отчасти и самопомощта на всички слоеве в страната за изграждане на нашето стопанство на модерни начала и създаване на условия за едно щастливо бъдеще на целия народ.

Нашият народ е пропит от чувството на взаимномощта и самопомощта. Той с готовност и възторг посреща всяка инициатива, която цели да подобри живота на всички, и особено е отзивчив, когато се гради благодарението на неговите поколения. Той не се скъпи, но иска справедливост при участието в такъв градеж. Точно това начало е легнало и в основата на разглеждания законпроект. Бедните трудещи се слоеве, които най-активно участвуват със своите усилия в стопанското строителство на страната, се освобождават от еднократния данък. Съгласно пункт четвърти на чл. 5 от законопроекта не се облагат физическите лица земеделски стопани, които притежават само до 30 декара ниви, засети с зърнени храни и естествени ливади, 2 декара изкуствени ливади, 2 декара интензивни и трайни култури, дворни места до 2 декара заедно с жилищата и други постройки, които служат на земеделския стопанин, притежаващ имоти до изброените размери.

Съгласно пункт пети на същия член, ако един земеделски стопанин има повече имоти от изброените, но общата им стойност е по-малка от необлагаемата сума по чл. 22, пак не подлежи на облагане. А чл. 22, както знаете, освобождава един минимум за сам данъкоплатец от 250.000 лв., за данъкоплатец с двучленно семейство 300.000 и нататък за всеки допълнителен член от семейството по 50.000 лв. Освен това на земеделския стопанин не се облага и преливаният земеделски инвентар, наличните земеделски произведения за семе и изхранване, всички домашни животни и птици, всички вилнове застраховки и пенсията, ако получава такава. При това положение огромното мнозинство от нашите селяни ще бъдат напълно освободени от еднократния данък върху имуществата.

Законпроектът за еднократния данък няма да засегне дребните собственици в града, тъй като несоблагаемият минимум е доста висок. Така например едно градско 4-членно семейство с имущество до 400.000 лв., в което не влизат пещината, мобилизовката, облеклото, обичайните семейни накити и скъпоценности, библиотеки и т. н., не подлежи на облагане.

При облагането на имуществата с еднократния данък напълно е спазен прогресивният принцип, който се възприема от народа като стопански целесъобразен и социално справедлив. Освобождават се също така, както се изтъкна, и 30% от редовните влогове. А облагащите от заема на свободата въобще не са обект на облагане по законопроекта. Това е напълно основателно и справедливо, защото този заем се наложил като национална необходимост за заздравяване финансите и стопанството на страната. Готовността да се направят жертва за държавата в момента беше едно проявление на истински патриотизъм. И заемът фактически се покри предимно от бедните и средно имотни слоеве — работници, чиновници, селяни, занаятчии и патриотични индустриалци и търговци. Нека това послужи за напътствие на всички и нека в нашата страна всички разберат, че новата народна отечественофронтовска държава ценя отзивчивостта и

готовността на гражданите, които подпомагат нейните усилия в за твърдяването на стопанството и запазване интересите на народа. По същите съображения напълно справедливо и уместно е облагането по-чувствително с еднократен данък представените при изтеглянето и обмяната от 7 до 17 март 1947 г. банкноти и трипроцентни съкровищни бонове.

Съгласно чл. 24 от законопроекта, от представените при обмяната банкноти и бонове се приспадат по 2.000 лв. на член от семейството. Освен това първите 15.000 лв. не се облагат, значи едно 5-членно семейство например, което е представило за обмяна банкноти и бонове до 25.000 лв., каквато сума при сегашната стойност на лева може да се намери във всеки добре платен специалист, занаятчия, дребен търговец или дори в сроден селски стопанин, напълно се освобождава от данък. При това положение, според сведенията, които ни дава министърът на финансите, почти 80% от населението, което е имало в себе си банкноти и бонове, няма да плаща за тях еднократен данък. Обложена ще бъде по чл. 24 една значителна част от населението, като процентите на облагането се движат от 5% до 70%. С най-високия процент, 70%, ще бъдат облагани сумите над 2.000.000 лв.

Но задържането на толкова голямо количество банкноти и бонове не може да намери оправдание в никакви стопански съображения. Държането на банкноти и бонове, възлизали на милиони, при постоените апели, които се правеха от всички наши държавни органи, при непростанните подкани и агитации от страна на банки и кооперации към всички, да не задържат в себе си суми, а да ги внасят за оползотворяване — не може да бъде иначе оценено, освен като напълно съзнателен саботаж. И мярката, да се облажат с по-висок процент големите открити суми, които подрихваха нашето стопанство, подхранваха черната борса, разстройваха цената на пшеница и гнетяха нашия трудещ се народ, е основателна и правилна.

Но липсата, държатели на големи количества банкноти и бонове, които законът за еднократния данък ще засегне по-чувствително, според данните, които ни дава министърът на финансите, ще бъдат едно незначително число. Отделни лица, които са държали милиони извън обсега на стопанството, наистина ще трябва да платят и милиони еднократен данък. Така например държателят на 2.000.000 лв. ще трябва да плати данък около половината на тази сума. Който е държал 3.000.000 лв., ще трябва да внесе данък към 1.700.000 лв. Такива отделни личности, които ще платят твърде скъпо своя глупав саботаж, разбира се, ще бъдат недоволни. Но на тях не ще могат да помогнат с нищо и ония, които са ги настроявали против Отечествения фронт и са спомагали за създаването на психологическата предпоставка да станат саботажници и врагове на своя народ и родина.

Един от опозицията: А така!

Илия Бояджиев (к): Законпроектът за еднократен данък върху имуществата е навременен и напълно оправдан. Такива мероприятия нашият многоизстрадал народ очаква с отворена душа. (Възбуждения от опозицията) Законпроектът е стопански целесъобразен и социално справедлив. Нашата парламентарна група — на Работническата партия (комунисти) — ще го гласува по принцип, на първо четене. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народния представител Слави Пушкарков.

Слави Пушкарков (з): (От трибуната. Посрещнат с ръкоплескания от мнозинството) Г-жи и г-да народни представители! От дебатите, които от вчера се развиваха тук от тази трибуна по няколко важни законпроекти на правителството, ясно проличава, че ние минаваме към нещо ново у нас, към нещо коренно различно от онова, което досега е било у нас, към нещо, което ще се различава коренно от миналото — към една нова стопанска система, при която товарът на държавната машина ще се стовари вече сериозно, решително, твърде осезателно върху гърба на онези, които могат да понесат по-голям и по-чувствителен товар, и за разлика от миналото се освобождават от тежкия товар на държавната машина ония, които в миналото бяха винаги облагани.

Само така аз си обяснявам, защо от тази трибуна, независимо от това по кой законпроект говорех, представителите на опозицията винаги завъртяха въпросите към това, дали правителството е решило да излезе изцяло парите им, дали правителството е решило да ги лиши от богатствата им, дали правителството е решило изцяло да изрови почвата под нозете им, за да не им даде възможност за бъдеще да се развиват по ония пъщици, по които досега са се развивали.

И днес един мой другар от миналото изплю камъчето и каза, че при тази обстановка, при която ги поставяме с тези закони, ние ги лишаваме от тяхната политическа свобода да градят организация. Следователно те смятат, че ония, които досега никога не са плащали на държавата, онези средни от българския народ, колкото и малко числени да са те, които никога не са почувствували товар на гърба си; които винаги, при всички правителства — като рязко против правителството на Александър Стамболийски — бяха свикнали само да получават от българския народ, без да дават нищо на държавата, сега ще бъдат натоварени да плащат и те, но не наравно с бедния народ, а съизмерено със своите икономически възможности. (Възбуждения от опозицията)

А тази малочислена, но икономически твърде богата и охранена среда, ще почувствува твърде остро мерките, които правителството предприема; ще се почувствува и се пушчува твърде засегната и

затова естествено е, тя чрез своите представители в Парламента така отзивисто, така решително, така твърдо да се противопоставя на всички законопроекти, които от вчера се разглеждат тук. (Ръкоплескания от мнозинството)

Дали бяха дебатите по бюджета на държавата, по законопроекта за обмяната на банкнотите, по законопроекта за еднократния данък или по стопанския план, това нямаше значение за представителите на опозицията. Значение имаше само едно — кому ще бъде стоварен големият товар и не може ли някак и сега тази горчива чаша да ги отминие, както ги е отминавала досега. (Възбуждения от опозицията)

Аз слушах, че някои от моите другари твърде много се нервирала на речите на опозицията, твърде много чувствително възприемаха несправедливите и необосновани нападки и се чудех защо. Да си кажа право, за мене са напълно основателни нападките, които опозицията хвърля срещу нас. Тя е в пълно право да защитава себе си, да защитава онези, които са зад нея, онези, които я извикаха на политическо съществуване след 9 септември у нас, онези, които я поддържат днес и които ще я поддържат дотогава, докато имат сили и възможности да вършат това. Та няма бива да отнемем правото на тези охранявани досега среди поне да си изплачат болките пред нас? (Оживление в сред мнозинството) Ние трябва да ги изслушваме със спокойствие и да ги отминем с презрение, както българският народ е решил да ги отминие и ги отминава. (Ръкоплескания и възгласи „Браво!“ от мнозинството)

Цветан Максимов (ЗНП): Затуй българският народ те прати тебе на политическото бунинце.

Слави Пушкарров (З): Ако българският народ ме беше пратил на политическото бунинце, аз щях да бъда при вас. (Ръкоплескания и смех в сред мнозинството. Възбуждения от опозицията) Защото извън вас политическо бунинце не съществува. А ясно е, че както във всеки селски двор има навсякъде място, гдето се събират отпадците и торът, ще има и в нашия политически живот едно място, където да се събират обществените отпадъци, и то е при вас. (Ръкоплескания и смех в сред мнозинството. Ораторът пие вода)

Кочо Бонев (ЗНП): Много ти присяда водата, която пиеш!

Слави Пушкарров (З): Вчера г-н Никола Петков...

От мнозинството: Фюрерът.

Слави Пушкарров (З): ... прочете една статия за бедните и богатите, написана от г-н проф. Станчо Чолаков във в. „Изгрев“. В нея се развива една теория, която аз слушам не за пръв път — и не само аз, но и всички вие, а заедно с вас и целият български народ — от устата на човек, който претендира да изхожда от средите на Земеделския съюз и да представлява българските селяни.

Според тази теория не бивало да се посяга на богатствата на ония, които са успели да натрупат такива, а обратно — нашата задача би трябвало да бъде, да направим всички бедни хора в нашата страна богати, като тези среди, на чиито капитали ние си позволяваме да посегнем. Доколкото ми е известно, тази теория не съществува от вчера, а е толкова стара, колкото е стара и буржоазната система в света. Защото винаги, когато българският народ не, но когато всички народи в света, когато всички бедни граждани на всички страни в света са повдигали глас да търсят справедливост за своето ограбване, да търсят начин да си върнат онова, което от техния труд е припечелено, но е станало чужда собственост, на тях се е сервирила тази теория: не богатите да направим бедни, а обратно — бедните да направим богати. Но аз не зная дали ще се намери в света разумен човек, който да повярва, че тази теория е осъществима на практика, да стане така, че всички бедни селяни в България, всички бедни сдружени земеделци да имат, да кажем, толкова капитали, колкото има г-н Никола Петков, който не е работил за тях. (Ръкоплескания от мнозинството)

Вярно е, че една такава теория е твърде привлекателна и ние не бихме имали нищо против, ако тя би била възможна. Обаче като знаем — а това е ясно за всички — че огромните капитали са складирани, са набрани чрез използване труда на широките народни маси, лесно е да разберем, че и тия широки народни маси, които нямат чий труд да използват, не могат да натрупат у себе си огромни капитали.

Освен това на мене ми се струва, че статията на проф. Станчо Чолаков беше прочетена тук както дяволът чете евангелието. Някога — разправя българският народ — накарали вълка да каже „Евангелие“, но му се оплел езикът и казал: „Агне ли е?“ Вярно е, че е много близко по произношение, но е много различно по съдържание. Докато проф. Станчо Чолаков, независимо от своите политически разбирания по този въпрос, умува във в. „Изгрев“ за различните системи, като посочва от свое гледище и добрите, и лошите им страни, г-н Никола Петков искаше да ни увери, като се позволяваше на свидетелството на г-н проф. Станчо Чолаков, че няма по-правилна теория от тази, да превърнем всички бедни хора в богати.

Законопроектът, който правителството слага пред нас за разглеждане, е ясно във връзка с всички законопроекти, които от вчера насам разглеждаме. Но също така е ясно, че неговата връзка не се състои в това, че чрез тия закони правителството се стреми да изведе изобрания, спестените капитали от българските граждани, а обратното — че се стреми да вложи тия спестени капитали в бъдещото строителство, за да можем да тръгнем по единствено правилния и единствено възможния път: не към обогатяване на българския народ, но към даване възможност на българския трудов народ да съществува от плодотворе на своя труд. И ако ние искаме да влезем в производството капиталите да ония, които досега са

ги ограбили от българския народ, няма защо да бъдем обвинявани, че ние искаме да ги заграбим, да ги присвоим и да лишим тия трудолюбиви и пестеливи български граждани от техните спестявания.

(В заседателната зала влиза министър-председателят Георги Димитров. Бюрото, министрите и народните представители от мнозинството стават прави и ръкоплескат)

Не само от това, което г-н министърът на финансите изнесе тук по редицата законопроекти, но и от фактическото положение в нашата страна е ясно, че тия натрупвания, които от тук (Сочи опозицията) се наричаха спестявания, нямат абсолютно нищо общо с спестяването на българския народ. Никой досега не е обвинил и никой не би намерил кураж у себе си да обвини българските селяни в разхищение. И въпреки това от своята работа, от своя труд, от своето производство и от своята спестовност досега те не са станали богати, а са станали гърбати. С мярката за обмяната на банкнотите се установи, че българските селяни нямат спестявания, за които да заслужава да се плаче от тая трибуна.

Миналата седмица бях по селата и в едно село, когато тоя въпрос се разглеждаше, стама един стар селянин и каза: „Имам семейство, по тая наредба ми се полага да ми се върнат 14.000 лв. в нови банкноти, но аз занесох за обмяна само 1.500 лв.“ Естествено е, че тоя човек със своето 7-членно семейство е успял да спести „огромния“ капитал от 1.500 лв., на който правителството на Отечествения фронт сега решило да посегне! Ако това са капиталите, които ние с тия закони, и специално с закона за еднократния данък върху имуществата, сме решили да присвоим, за да обединим богатите български граждани, тежко и горко на правителството, тежко и горко на нашата страна!

Ясно е, че с тия закони се цели не да бъде установена у нас една абсолютна справедливост — тъй като такава никъде не е възможна — но да се установи една относителна справедливост, като поне част от онова, което известна категория български граждани са ограбили от българския народ, и особено по време на войната, бъде върнато на българския народ, като бъде вложено в производството и в неговите усилия към изграждане на едно ново, здраво и производително стопанство.

Но за наше учудване представителите на опозицията не бяха единодушни този път. Не зная дали поради недоглеждане или поради различните обществени категории, от които изхождат, или поради различните изводи, до които всеки от тях се е добрал, но тук от тая трибуна те не бяха единодушни. И даже г-н проф. Петко Стоянов искаше да ни увери, че законите, които правителството на Отечествения фронт в това отношение провежда, са само палиатив в сравнение с законопроекта, който той някога предложил и бил приет от Министерския съвет, но не бил публикуван — законопроект, в който той предвиждал, всеки български гражданин да декларира размера на своето имущество при започване на войната и размера на своето имущество сега, и всичко, което е в повече, да бъде безусловно иззето.

Петко Стоянов (нес): Не иззето, а обложено.

Слави Пушкарров (З): Извинявам се, ако криво съм разбрал. Естествено, че тук има една разлика, и тая разлика е в това...

Пеко Таков (К): Вие казахте да се изземе, г-н Стоянов. Споци беше.

Слави Пушкарров (З): Понеже сте мой професор, ще приема, че това, което казвате, е право, а не това, което съм чул. Помня много добре, но щом утре ще ме изпитва, трябва да се съглася с него! Инак — не зная!

Ясно е следователно, че с законопроекта, който правителството предлага, ние целим да установим една относителна справедливост, която днес може да се установи.

Законопроектът, който сега е предмет на разглеждане и по който преди мене говориха вече, няма да го разглеждам в неговите подробности, защото за народното представителство и за българския народ е важна целта, която се догонва. В неговите подробности, както се знае и от преждеговорившите, възможно е да има известни неточности, възможно е да има известни опущения, г-да, които, естествено, трябва да бъдат поправени. Законопроектът от тук ще отиде в комисията, и задачата на тая комисия, в която участват представители на всички парламентарни групи, е именно тази, да прегледа законопроекта в неговите подробности, да дооточни текстовете на известни параграфи, ако има нужда от дооточняване, да създаде нови, ако има известни опущения, за да бъде тоя закон по възможност по-ефективен и за да може той да се яви действително от полза за народното стопанство и за българския народ. И аз съм абсолютно сигурен, че в комисията такива промени, дооточнявания и най-вече допълнения ще бъдат извършени, защото законът трябва действително да засегне по-осезателно ония, които искат свършено да се отърват от него.

Чрез необлагаемия минимум, който се предвижда, не се засяга имущественото състояние на маломисните, на ония, които едвам свързват двата края. Но струва ми се, че чрез процентите, с които се облагат големите имуществата, се правят твърде много мили ония на тия имотни слоеве, които така остро критикуват всички тия законопроекти, които правителството предлага. И ако аз бих бил член в тая комисия, вероятно бих предложил да се извършат промени в тия проценти, за да могат големите състояния — които, естествено е, са натрупани чрез спекула и чрез грабеж — да бъдат по-чувствително засегнати, защото само по този начин ние ще изпълним своите задължения пред бедния български народ, на който сме решили да служим и който имаме за това ни е изпратил в тази сграда. (Ръкоплескания от мнозинството)

С тия малко забележки по разглеждания законопроект и с няратата, че той в комисията ще намери своето дооточняване в смисъла на моите изказвания, заявявам, че ние ще гласуваме по принцип този законопроект, защото той е завършек на редицата законопроекти, които правителството предлага на нашето внимание с единствената задача да създаде здраво народно стопанство и най-сетне и бедните български граждани да видят и разберат, че са намерили в лицето на правителството своя искрен защитник и хора, които са решили да се погрижат най-сетне и за съдбата на бедните и производителни слоеве, на които няма какво да вземем, но на които сме длъжни извършено много да дадем, защото давайки им, ние в същност не им даваме нещо чуждо, а само вземем част от онова, което от тях е ограбено, за да им го върнем, и то не пряко, а чрез него да ги улесним да произвеждат в бъдеще все повече и повече. Това е единствено верният стопански път, по който правителството на Отечествения фронт твърдо върви, по който ще върви и по който е длъжно да върви, за да устои на дадените обещания пред българския народ и да удовлетвори надеждите на тоя беден и толкова дълги години измъчван и ограбван български народ. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народният представител Йордан Русев.

Йордан Русев (ЗНП): (От трибуната. Посрещнат с овивление сред мнозинството и възбуждения) Г-жи и г-да народни представители! Законопроектът не е така маловажен, за да се пронижираме или да си правим дребни качки. Той е действително един епохален закон, който ще остане като паметник в новата история на нашата страна и затова ние, народните представители, имаме задължението да си кажем думата по него спокойно, обективно и да намерим най-целесъобразния, най-правилния път и начин за неговото осъществяване в такъв смисъл, че да даде такива резултати, които да не възбудят никого, да бъде един социално справедлив закон.

За нас, сдружените земеделци, има едно основно правило, има един основен принцип, на който ние никога не бива да измислим, принцип на нашата организация, принцип на Земеделския съюз, принцип, написан от Александър Стамболийски, 17-ти принцип, който казва — слушайте, г-жи и г-да народни представители! „Земеделският съюз е за равномерно по възможност разпределение на материалните и всички други блага между разните слоеве от българския народ изобщо и между отделните хора и семейства в частност. . .“

Един от мнозинството: Пише ли да го разцепите и да го поставите в услуга на реакцията?

Йордан Русев (ЗНП): . . . Общественият строй, който се крепи върху грубото и безпомерното неравномерно разпределение на богатата, е варварски, впреки привидното му прикритие. Такъв обществен строй има гнили основи. Той е подложен на вечни сътресения и на безпирни апоплексични удари. Той е една страшна постоянна язва. Монархизмът, кастовите деления . . . и т. н. „Въпросът за справедливото разпределение на богатата е не само икономически, но е и етически и политически. И затова Земеделският съюз, водим от този принцип на справедливост, хуманност и политическа далновидност, се бори за ограничение на едрото земеделие, за унищожение на чокерските и бейски чифлици, за намаляване големите заплати, за преследване лихварството и зеленчарството, за повдигане на селото в стопанско, културно и нравствено отношение наравно с града“ — когато един земеделец тук искаше, селото да обедини, а не да върви към града — за премахване разните видове привилегии, „за премахване експлоатацията на лекари, адвокати, индустриалци, банкери, за унищожение картелите“ и т. н.

И, г-жи и г-да народни представители, чудно е наистина, как можеше да се нарече тук земеделец един човек, който не познава принципите на собствената си организация и има тулето да говори приказки от ханяда и една нощ! Думите му са записани тук. Ние — каза той от тая трибуна — няма да се стремим да обогатяваме селяните.

Един от мнозинството: Кой е казал това?

Йордан Русев (ЗНП): Ето го — Слави Пушкарков! Тук са записани думите му и ние ще имаме възможността да ги четем. Ние — казва — ще се стремим да им дадем възможност да живеят и да творят. Не, г-жи и г-да народни представители! Земеделският съюз се стреми да направи свободни и богати селяните (Ръкоплескания от опозицията), за да живеят културен, икономически и свободен живот, така както Работническата партия се стреми в своята програма и чрез нейната ОРПС-ова организация да създаде колкото се може повече културни, материални и икономически блага на наемния работник в фабриката, в училището и т. н. и т. н.

Министър д-р Иван Стефанов: Не е така.

Владимир Димчев (к): Работническата партия се бори за целия народ, не само за членовете си. Работническата партия се бори за всички трудещи се от села и градове.

Йордан Русев (ЗНП): Ще видим подир малко.

Владимир Димчев (к): Какво ще видите!

Йордан Русев (ЗНП): С този принцип аз искам да смятам едно оръжие на известни лица, които не знаят какво говорят от тая трибуна.

От мнозинството: Ей-й-й!

Йордан Русев (ЗНП): . . . реакционери, представители на чокери, представители на банкери, на международна реакция и не знаят какво глумят! Нищо подобно, г-жи и г-да народни представители! Ние сме представители и защитници на този принцип, който ви казах, както и на други принципи на Земеделския съюз, които по-късно ще видим.

Един от мнозинството: Представители на Данаил Крапчев.

Йордан Русев (ЗНП): В името на тези принципи Земеделският съюз 45 години води борба срещу банкери, срещу лихварите, срещу зеленичарите, срещу чокерите. Че как тогава ние ще защитаваме една такава позиция, която е осъдена и отхвърлена от нашата организация идеологически? Не! Ние имаме други аргументи да се борим срещу живите надежди, срещу опората, срещу принципите на Земеделския съюз, срещу селяните, а само с едно плагнатство, с една нахалност искате да прикриете стремежите си.

Един от мнозинството: Я на Гемете принципите кажете!

Яни Янев (з): (Възбужда нещо)

Йордан Русев (ЗНП): Ти да млъчиш, защото ще те изпъдят селяните, като отидеш на село. Аз искам да видя как ще осъществим идеалите на Стамболийски. Ти не знаеш какво приказваш! Ти можеш да си туриш портрета на Стамболийски на гърдите, но в сърцето си го нямаш жив, защото ти си вужд агент! (Ръкоплескания от опозицията)

Яни Янев (з): Агент на народа съм, не на реакцията.

Йордан Русев (ЗНП): Ние по начало, по принцип, трябва да се разберем. И нашата критика оттук нататък вече трябва да бъде разглеждана през тази призма, на тези принципи, основни идеологични разбирания на нашата организация. Останалото е клевета от ваша страна — нищо повече. Ние, сдружените земеделци, знаем много добре, че в нашата страна не само от 1935 г. насам, но и до 1920 г. и след 9 юни 1923 г., когато бе свалено народното правителство на Земеделския съюз, народът в третото царство на нашата родина за пръв път се надигна да се бори за своя власт, за народно правителство. Досега няма друг режим и друго правителство, за което народът да се е борил. За в бъдеще ще сме живи да видим. (Възбуждения от мнозинството)

Крум Миланов (к): О-о-о! Да, да!

Министър д-р Иван Стефанов: Няма да го бъде това. Няма да допуснем това! Народът няма да допусне да му вземете властта от ръцете

Един от мнозинството: Кой ще я свали, бе Йордане?

Йордан Русев (ЗНП): Ние знаем, че в тази страна на 9 юни бе създаден един политически, икономически и стопански режим, който разруши всички големи стопански, финансови, икономически и социални реформи на Земеделския съюз. Няма нужда да изброявам сега редицата мероприятия, които бяха проведени от Земеделския съюз. Когато знем това и го отчитаме, ние сме длъжни точно тук да кажем на правителството, на г-на министъра на финансите, как чма той този голям кураж, как намери в себе си морални сили, на тоя ограбен български селяк да предвижда такава оценка на неговите имоти, каквато е постановена с чл. 8 от предложението законопроект!

Яни Янев (з): Ти получаваш три заплати.

Йордан Русев (ЗНП): Слушай, Яневе! Аз ще си харижа всичките заплати. Аз предлагам тук, с Янев да дадем по една оставка, да я подпишем още сега и ако е вярно, че получавам три заплати, аз ще бъда вли от Парламента, а ако не е вярно — Янев вли от Парламента. Дай, бе г-н председателю, още сега един лист да го напишем! (Веселост сред мнозинството) Дай факти, недей говори глупости!

Яни Янев (з): Да питаме Георги Трайков.

Йордан Русев (ЗНП): Сега ще дойдем до Георги Трайков.

Един от мнозинството: Има ли за теб подписани заповеди от Асен Павлов?

Йордан Русев (ЗНП): По чл. 8 се предвижда безбожно обирание и ограбване на българския селянин, който отделя от гърба си от устата си, от дрехите си. По 10 години, по 20 години на гърба си носи прехи закърпавани — прекърпавани, за да направи икономия. За кого? За стопанството си, да си направи един нов обор, да си направи една нова кочина, модерно ториче, да си направи желязна кола, илут, нива да си закупи, да я огради. Сега г-н министърът на финансите идва и казва: „Имотите и сградите, построени до 1939 г., ще ги обложва най-безбожно — с пет пъти увеличение на тяхната стойност.“

Министър д-р Иван Стефанов: Знаеш ли колко такива хора ще има?

Йордан Русев (ЗНП): Трай сега! Тук има документи. Г-жи и г-да народни представители! Ето цените на земеделските произведения, по които те са продавани от селяните, за да си поспират, за да си купят това, което днес министърът иска да вземе от гърба им, от избягането им.

Министър д-р Иван Стефанов: Защо лъжеш! Как ще им го вземем? Къде върху това в законопроекта?

Йордан Русев (ЗНП): В чл. 8 се казва: (Чете) „Полските имоти се оценяват според оценката, която имат по чл. 5, буква „а“, от закона за данъка върху имоти...“ В чл. 5, буква „а“, се говори за комисия от данъчни началници и пр. — сложно е приложението на този закон.

Един от мнозинството: Ти не можеш да го разбереш!

Йордан Русев (ЗНП): По-добре го разбирам от теб. И в мотивите към законопроекта казвате, че Министерският съвет ще изработи такава цена.

Министър д-р Иван Стефанов: Каква?

Йордан Русев (ЗНП): Една средна цена.

Министър д-р Иван Стефанов: Това е за мините.

Йордан Русев (ЗНП): Как ще е за мините! Чл. 5, буква „а“, говори за полските имоти, които имат средна пазарна цена на един декар,...

Министър д-р Иван Стефанов: То е друго.

Йордан Русев (ЗНП):... определена от комисия в състав: данъчният началник и пр. — изрежда се съставът на комисията.

Един от мнозинството: Чети по-нататък!

Йордан Русев (ЗНП): По-нататък се казва, че протоколът на комисията, съдържащ таблица за оценката, се съобщава на общинските кметове и как отделните лица могат да обжалват всички тези оценки чрез данъчния началник в едномесечен срок.

Един от мнозинството: Да.

Йордан Русев (ЗНП): Какво „да“? Чакай резултата. Ти къде бързаш?

Ефрем Митев (с): Кажете, Йордане, колко е оценката на един декар?

Йордан Русев (ЗНП): Значи, тук е казано как ще бъде оценен имотът — по чл. 5, буква „а“, от закона във връзка с чл. 8.

Министър д-р Иван Стефанов: Какво значи? Че ще им вземем имота ли?

Йордан Русев (ЗНП): Не бързай, г-н министре, ще се разберем! Значи, че ще бъдат засегнати тези селски стопани, които имат над 30 декара — 32, 35 декара — в чийто сгради са построени от 1930 г. до 1939 г.

Министър д-р Иван Стефанов: Няма да ги засегне.

Йордан Русев (ЗНП): Г-н министре! Ще ги засегне.

Министър д-р Иван Стефанов: Няма.

Йордан Русев (ЗНП): Ще видим как няма да ги засегне. Аз ще ти направя сметката.

Министър д-р Иван Стефанов: Ама 500.000 лв. ще се спаднат.

Йордан Русев (ЗНП): Аз ще ти направя сметка за моя баща.

Таче Даскалов (к): А, за туй ли плачеш, за твоя баща!

Йордан Русев (ЗНП): Чакай, не бързай!

Министър д-р Иван Стефанов: Той няма да плати много. За три години ще плати малко.

Йордан Русев (ЗНП): Ще плати, ще плати.

Министър д-р Иван Стефанов: Ще плати 9-10 хиляди лева.

Йордан Русев (ЗНП): Няма да са 9-10 хиляди, а 30 хиляди.

Министър д-р Иван Стефанов: 9-10 хиляди лева не можеш ли да платиш от твоята заплата?

Йордан Русев (ЗНП): 30 хиляди лева ще платя, защото средната пазарна цена на декар в нашата околия е 5.000 лв.

Министър д-р Иван Стефанов: В 1939 г.?

Йордан Русев (ЗНП): Сега. Удвоява два пъти — 10.000 лв. За 60 декара — 600 хиляди лева.

Министър д-р Иван Стефанов: Да, правилно.

Йордан Русев (ЗНП): Плюс 4 декара дозла и пр. Според оценката по този закон стойността на имота му ще бъде 1.500.000 лв.

От мнозинството: Ей-й-й!

Министър д-р Иван Стефанов: Свалете необлагателното.

Йордан Русев (ЗНП): Чакайте да се разберем. От 1.500.000 лв. за тричленно семейство трябва да спаднем 350.000 лв., плюс за четвъртия ми брат, който е заварен на 17 март — 50.000 лв., старат 400.000 лв. Значи, остават 1.100.000 лв. за облагане по този закон. Нека бъдат 1.000.000 лв. По 2.5% — ще плащам 25.000 лв.

Министър д-р Иван Стефанов: За три години.

Йордан Русев (ЗНП): А Вие казахте 8.000 лв.

Министър д-р Иван Стефанов: Шом казваш, че е за 50 декара.

Йордан Русев (ЗНП): 25.000 лв. данък за три години или по 8.000 лв. годишно!

Министър д-р Иван Стефанов: За колко декара?

Йордан Русев (ЗНП): За 60 декара ливади, гори и пр. На г-н министру му се виждат малко 8.000 лв. данък на година за стопанство от 60 декара. Ами към тези 8.000 лв., г-н министре, турете още 8.000 лв. прогресивно-подоходен данък, турете към тях и общинските данъци, гъдарщината и др. още 5.000 лв. — стават 21.000 лв.

Министър д-р Иван Стефанов: Поземлен данък няма.

Йордан Русев (ЗНП): Ами пожарно дело и други такси и берни? Значи селянинът ще има да плаща 30.000 лв. годишен данък на 60 декара стопанство или горе-долу 500 лв. на декар данък. Малко ли е?

Министър д-р Иван Стефанов: Не е малко.

Йордан Русев (ЗНП): Г-н и г-да народни представители! Малко е за този, който не плаща данък.

Министър д-р Иван Стефанов: Не е на 60 декара.

Йордан Русев (ЗНП): На 60 декара. Обзалагам се, г-н министре!

Г-н министърът, правителството иска от това стопанство с 60 декара земя 30.000 лв. годишен данък без оглед на това, че в 1932 г. мойт баща е продавал по 3.20 лв. килограм жито, по 2.20 лв. ръж, по 2.12 лв. ечемик, по 1.76 лв. царевича, а през 1935 г. е продавал по 1.98 лв. ечемик, по 1.75 лв. царевича, по 3.50 лв. жито и т. н. — да не ви изреждам цифрите, които са катастрофални, убийствени за това бедно селско стопанство. Аз зная как сме свързали тогава двата края в това стопанство. И вие, г-н министре, намерихте в себе си кураж да искате от това стопанство още 8.000 лв. данък годишно при тая беднотия, при тая нищета, която то е приживяло? (Ръкоплескания от опозицията) Наистина това е чудно. И вие се зачудвате къде ние намираме стимул и сили да се борим срещу една таква противонародна стопанска и финансова политика! (Ръкоплескания от опозицията)

Ето какви са, г-н министре, живите факти на живота. Вие искате да изтормозите селянина и да вземете от него това, което той не е имал. Тук има депутати, които знаят — аз не се съмнявам, че другите народни представители ще си спомнят — че нашият селянин е преживял кризови години на беднотия и на немотия, когато е продавал по 1.50 лв. царевича, по 1.20 лв. ечемик, по 1 лв. яйцето, по 18 лв. кокошката и редица други свои произведения на бездарица, защото управлението след 9 юни беше управление срещу земеделския народ, срещу българските селяни, които бяха чиличената брания на съпротивата срещу фашисткото омазано управление, а вие се бяхте приютили при българските селяни за хляб и борба, г-да народни представители! (Ръкоплескания от опозицията) Това е истината, г-да народни представители!

Министър д-р Иван Стефанов: Какво разправяш, какво се шантажираш! Говориш за блоковото управление! Кога беше блоковото управление?

Йордан Русев (ЗНП): От 21 юни 1931 г.

Министър д-р Иван Стефанов: Какво ми разправяш тогава? Само в България ли беше тогава такъв животът или в целия свят? Ние искаме чрез едно планоно стопанство да избегнем стопанската криза.

Йордан Русев (ЗНП): Г-н министре! Нека бъдем обективни, за да намерим истината. Вие знаете, че тогава международните цени на зърнените храни бяха катастрофални. Тогава, през 1936/1937 г. продавахме по 1.70 лв. килограм жито на немската еврейска фирма Бунге или на Лука и Зон в Лондон. Имайте ли представа колко се вземаше тогава от селяните, за да бъдат покрити загубите на тия банкери и търговци?

Министър д-р Иван Стефанов: А знаете ли, че чиновниците и работниците плащаха по-скъпо хляба, за да помагат? Недейте представя така работата!

Йордан Русев (ЗНП): Г-н министре! Вие застъпвате дружи теза — колко са помагали работниците и чиновниците. Ние тях нито ги обиждаме, нито ги засягаме. Всички носеха тежестите на това про-

тивонародно управление — тежести и политически, и стопански. Няма вашо да се лъжем. Но вие тук засягате с една открита смелост тия бедни селски стопани, които са продавали сиренето по 12 лв. килограма, които са продавали и редица други продукти на безценница, и сега ги облагат с един голям данък. (Възразения от мнозинството)

Един от комунистите: Тя пиия ли си?

Йордан Русев (ЗНП): Г-да народни представители! Паричното обращение в нашата страна е било през 1935 г. — 3.423.000.000 лв., през 1936 г. — 3.586.000.000 лв., през 1937 г. — 3.876.000.000 лв., през 1938 г. — 3.886.000.000 лв. Правителството на Ляпчев още в 1927 г. върза българския лев за касите на Обществото на народите и стабилизира българския лев с златния еталон, намали паричното обращение, за да поскъпи стойността на стоките — за сметка на кого? — за сметка на българското селячество, за сметка на неговото производство. И тук е връзката между безценницата на селските произведения и малкия селски доход на глава: за 1935 г. — 1719 лв., за 1936 г. — 1.854 лв. Такъв беше тогава годишният доход на един 30-годишен здрав селянин! За 1937 г. доходът на глава е 2.034 лв., за 1938 г. — 2.264 лв. и за 1939 г. — 3.048 лв.

При тоя катастрофален доход на глава тия български селяни творят стопанството на нашата страна. Те са зидари на страната ни. Те отделяха средства, въпреки тая малка доходност на глава, въпреки ниските цени на произведенията си, без никаква калкулация, която да им даде печалба, те отделяха скъпи пари, за да си купят една нива. Миналите управления, пък и днешното управление, като определяха цената на занаятчийските и на индустриалните произведения, определяха и печалба.

Борис Маринов (к): (Възразява нещо)

Йордан Русев (ЗНП): По-добре слушай, Борисе, защото тебе ще те бият селяните като се върнем. — При калкулиране цената на занаятчийските и индустриалните произведения се предвиждаше стойността на суровите материали и другите разноски, плюс 2, 3, 5% печалба. Тогава за българските селски произведения не е правена калкулация. Селското стопанство е било обект на спекула, на грабеж от шепата картели и банкери.

Е добре, напълно справедливо е сега да се вземе от тия, на които свободно се калкулираше печалба тогава — в 1936, 1937 и 1938 г. Те самички свободно си определяха печалбата без контрол, удвояваха я, а през войната я очертворяваха. Справедливо е да се вземе от тях, защото са спечелили. Но защо посягате сега на българските селяни и искате да им вземете най-тежък данък, щом като на тях не им е предвиждана никаква печалба, щом като те винаги са губили, щом като стопанството им е било дефицитерно и са потънали в Погасителната каса? Сега вие увеличавате пет пъти стойността на сградите им спрямо тая от 1939 г.

Министър-председател Георги Димитров: Недейте ля крокодилски сълзи за селяните! Оставете!

Йордан Русев (ЗНП): Защо? Аз съм селянин, г-н министър-председателю, аз съм стопанин-производител и имам право да се боря за своя живот, за своето бъдеще.

Министър-председател Георги Димитров: За селяните ще говорите вие!

Йордан Русев (ЗНП): Тогава това, което правите, недейте го правя. Нямаше нужда да го правите.

Ето защо ние не можем да одобрим в никой случай чл. 7, точка 1 — за застроени и незастроени места, за сградите и т. н. — и чл. 8, за полските имоти. Правителството ще трябва, ако мисли за селяните, да нарежда не само да се носят лозунги по митингите, а заедно с лозунгите да върви и реалната грижа за тия селяни, защото с лозунги и плакати няма да им изхраните душата. Те ще трябва да почувствуват грижите на управлението, тъй както покойният Стамболийски казваше, че управлението трябва да носи в джоба си грижата и любовта за селяните. (Ръкоплескания от опозицията)

Но, г-жи и г-да народни представители, не само това е принципният и основен дефект на настоящия законопроект. Има и нещо повече. Министърът на финансите снощи започна с един миньорен глас изложението си, за да ни убеди, че правителството и страната имат нужда от средства, и отпрати апел за една самопомощ, която българският народ трябва да направи за себе си. Е добре, вие считате, че правителството, което има това съзнание, за да повлече чувството на народа към самопомощ, няма нужда от закон. (Възразения от мнозинството) Народ, който чувства управлението като свое, се притича на помощ, както на 9 юни 1923 г. народът се притиче зад Александър Стамболийски да се бие и да мре и джобовете си отвори, и сърцето си отвори за него.

Министър-председател Георги Димитров: Защо възхваляваш Стамболийски? Вие погизнате Стамболийски! Предатели на Земеделския съюз сте вие! (Ръкоплескания от мнозинството)

Йордан Русев (ЗНП): Това не е вярно.

Борис Маринов (к): В 1938 г. колко взема от гроздето в нашия край? Я това кажи! Колко вземат от гроздето, когато ограбваше нашия край? И от гръцките селяни колко взема, я кажи?

Йордан Русев (ЗНП): Ти само клеветиш, като не знаеш какво да приказваш. Клевети, клевети — казва латинската поговорка, все ще остане нещо!

Борис Маринов (к): Кажи защо отиде в Гърция? С гръцките селяни какво правихте?

Йордан Русев (ЗНП): Това е клише.

Борис Маринов (к): Брат ти и ти ще отговорите.

Един от мнозинството: Гръцкият народ ще ги съди.

Борис Маринов (к): Ти ще отговаряш.

Йордан Русев (ЗНП): Ще отговарям, не се страхувам. Щом като 9 месеца бях секретар на Областния комитет на ОФ и с г-н министър ходехме да правим събрания за заема на свободата, аз съм готов да отговарям. Но и ти ще отговаряш за твоето предателство, което извърши по процеса за сливенската конспирация. Аз знам делото, но ти бързаш да се харесах на тия, които скоро ще те съдят.

Борис Маринов (к): Колко мелници взе там и колко гръцки селяни взе да ти работят? Я това кажи! (Глъчка)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Борис Маринов (к): Кажи как прави калкулацията на гроздето?

Йордан Русев (ЗНП): В селото на този, който говори против мен, аз получих болшинство.

Борис Маринов (к): До завчера ти даваше декларации до Негово Величество! Не те ли е срам, бе!

Йордан Русев (ЗНП): Има и друг по-съществен въпрос, който вие искате да отклоните и който е важен както за вас, така и за правителството. Министърът на финансите, като има пълно съзнание за икономическото и финансово състояние на страната и отпраща горещ апел от тая трибуна към българския народ да се притече в името на своята самопомощ, в името на грижите му за своята страна, той взема само едната страна на медала. Народът ще даде, г-н министре, но народът не желае само да дава, народът желае да знае и да постави до стопанските въпроси още и редица други политически въпроси.

Борис Костов (к): Защо говориш от името на народа! Не те ли е срам!

Йордан Русев (ЗНП): Вие, които претендирате, че представлявате народа, когато искате от него, деляте ли го в някои села на България на комунисти, обзовисти, звенари, соколи, медникари и на опозиция? Не, вие искате от всички без разлика. Като искате от народа, вие не го деляте. Но ние, от които вие искате да дадем, искаме да ви поставим въпроса с вашите финансови и стопански изчисления и редица политически въпроси. Когато в тая страна ще се строи, ние искаме да знаем какво ще се строи и за кого ще се строи.

От мнозинството: За народа.

Йордан Русев (ЗНП): Когато вие искате от нас пари, когато вие искате да ви дадем нашата подкрепа, когато искате да вземете от народа — защото с над 30 декара са близо 40% от българските стопанства, които вие ще обложите и които ще платят данък по този закон — тия хора искат да поставят на властта и редица политически въпроси. Щом дават, те трябва да имат своя пай в контролата, в ръководството, в управлението, а не само да дават. Борбата на Земеделския съюз против всички управления до 9 юни 1923 г.; борбата на Земеделския съюз до 1931 г.; борбата на Земеделския съюз от 19 май 1934 г. до 9 септември 1934 г. заедно с вас е била борба и за политическа, и за стопанска власт в нашата страна, а не само ние да служим за чадър, а вие да се нареждате под нас; ние да правим, ние да планираме, а вие да управлявате. (Възразения от мнозинството) Това нещо българският народ не желае. Българските селяни справедливо и правилно поставят големия въпрос за страпната политическа криза в нашата страна.

От мнозинството: Ей-й-й!

Йордан Русев (ЗНП): И те ще се борят за нейното разрешение, така, както повеляват интересите на всички български граждани. (Ръкоплескания от опозицията)

Министър-председател Георги Димитров: Както Гемето ви учи.

Йордан Русев (ЗНП): Никой не ни учи. Нас ни учи г-н министър-председателю, не Гемето, а сърцето и образът на Стамболийски и по него ние ще се борим. (Ръкоплескания от опозицията)

Иван Бешев (к): Ти служеше на Данаил Крапчев до 9 септември. Не беше ли в неговите прегръдки, когато народът се бореше?

Йордан Русев (ЗНП): Недей лъга, Иванчо.

Илия Игнатов (к): Ти флиртуваше с убийците на народа, а сега — борец!

Крум Миланов (к): Слушай, слушай, я кажи как се борят до 9 септември?

Димитър Георгиев (к): Той не чува, глух е.

Министър-председателя Георги Димитров: И Господ няма да ви помогне!

Йордан Русев (ЗНП): Г-н министър-председателю. Ако Господ не ни помогне, народът ще ни помогне. Бъдете сигурни в това. (Ръкоплескания от опозицията)

Министър-председателя Георги Димитров: Вие сте една клика!

Йордан Русев (ЗНП): Ако народът е клика. . .

Министър-председателя Георги Димитров: Не народът, а вие сте една клика, една котерия! За революция, за въстание с чужда помощ!

Йордан Русев (ЗНП): Такова нещо няма, г-н министър-председателю!

Министър-председателя Георги Димитров: Гемето ви го казва. Има писмо.

Йордан Русев (ЗНП): Публикувайте, г-н министър-председателю, това писмо. Щом е с подписа на Гемето, дайте да го видим!

Министър-председателя Георги Димитров: Да, с неговото име и с неговия телефон.

Йордан Русев (ЗНП): На кого го предаде, кажете човека? (Силни пререкания между някои народни представители от опозицията и мнозинството. Голяма глъчка)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Йордан Русев (ЗНП): Г-н министър-председателю! Така някога и Андрей Ляпчев и други като него са заплашвали Земедельския съюз. Моля Ви се, дайте това писмо, всички да го видим и всички да го чуем. (Пререканията между народните представители продължават. Шум.)

Председателстващ Петър Каменов: (Продължително звъни)

Министър-председателя Георги Димитров: Има едно много голямо досе.

Йордан Русев (ЗНП): Дайте го!

Министър-председателя Георги Димитров: То ще бъде използвано тогава, когато му дойде времето. Не провокирайте и вие се готвите за въоръжено действие! Ще си изгорите ръцете и ще си счупите главите! (Ръкоплескания от мнозинството)

Димитър Георгиев (к): Ще ви счупим главите! (Силни възражения от опозицията. Шумът продължава)

Министър-председателя Георги Димитров: Ващите водачи и сега пращат махзари. И сега в този момент пишат, съчиняват и разпращат махзари за чужда помощ.

От мнозинството: Позор! Позор!

Министър-председателя Георги Димитров: Предатели и родоотстъпници сте вие! Вие, вие! (Пререканията и шумът продължават)

От мнозинството: Предатели! Предатели! У-у-у!

Председателстващ Петър Каменов: (Силно и продължително звъни)

Никола Петков (ЗНП): (Към министър-председателя) Какво говорите! Вие безсрамно лъжете. (Възречения от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: (Силно и продължително звъни)

Един от мнозинството: (Към Никола Петков) Мълчи бе там, продайнико! (Силни възречения от опозицията. Шумът продължава)

Председателстващ Петър Каменов: (Продължително звъни)

Министър-председателя Георги Димитров: Слушайте, г-да, вие не мислете, че вашите тайни заседания остават за мене тайни. Аз зная всеки ден какво вършите вие.

Крум Милаков (к): Народът е на своя пост и зорко бди.

Министър-председателя Георги Димитров: Конспиратори с конспиратори! (Възреченията от опозицията и шумът продължават)

Председателстващ Петър Каменов: (Силно звъни)

Рангел Даскалов (ЗНП): Ха стрелайте, де!

Крум Милаков (к): Ти ще мълчиш там, разбойник с разбойници!

Рангел Даскалов (ЗНП): (Казва нещо)

Крум Милаков (к): Какво се пълчиш, предател такъв!

Председателстващ Петър Каменов: (Продължително звъни)

Крум Милаков (к): Тук не е гръцкият заробен народ. (Шумът продължава)

Председателстващ Петър Каменов: (Силно звъни) Моля, тишина, г-да!

Йордан Русев (ЗНП): Но, г-жи и г-да народни представители! Има също така един трети важен въпрос. (Пререканията между отделни народни представители от опозицията и мнозинството продължават. Голяма глъчка)

Председателстващ Петър Каменов: (Непрекъснато звъни)

Йордан Русев (ЗНП): Той е следният. Министърът на финансите каза, че покритието на данъците ще бъде осъществено от доходите на стопанствата, които в последствие ще се развият. Разбира се, че гражданите си плащат данъците от доходите, които те получават.

Един от мнозинството: Стига бе, демагог такъв!

Йордан Русев (ЗНП): Ела ме изхвърли, де! Ама ха! — Но ние сме длъжни да направим обективна критика, да направим анализ какво е фактическото положение и отук да изходим по две линии.

Един от мнозинството: Я се махни оттам, безсрамник такъв!

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Йордан Русев (ЗНП): Правителството или ще трябва да намери възможности и да направи усилия да разреши целесъобразно и рационално въпроса за еднократния данък на селските стопанства, които подлежат на облагане, или ще трябва да намери начин и пътища да осъществи увеличение на доходите на селските земеделски стопанства.

По първия въпрос какво ще направи, то е негова работа.

По втория въпрос обаче ние трябва да изтъкнем, че в стопанския план, който остава основата на двегодишното стопанско развитие на нашата страна, е казано, че цените на земеделските произведения не могат да бъдат увеличени, а някои дори ще бъдат намалени с оглед намаляване цените на известна част от индустриалните произведения, на занаятчийските услуги и т. н., което ние първа ще видим. Ние обаче сме длъжни да кажем още сега, че стопанското ни развитие не може да бъде ограничено в четирите граници на нашата страна и че цените на нашите земеделски и индустриални произведения са в огромна зависимост от цените на суровите и готови материали, които ще бъдат внесени в нашата страна. Ако правителството през своите търговски сделки закупи стоки и материали от тая или онай страна на скъпи цени поради свойствените стопански и икономически условия на страната, които ни продава, . . .

Бочо Илиев (к): Коя е тая страна?

Йордан Русев (ЗНП): Румъния. (Възречения от мнозинството) Слушайте какво ви казвам. — Ако от Румъния закупим гас, ако от Чехия закупим машини и други части — както беше на път да закупим такива за язовирите — или ако закупим големи железни тръби от Франция и от редица други страни, с които сключваме и ще сключваме търговски договори, и цената на тия произведения, които ще дойдат — полуфабрикати, сурови материали или готови материали — бъде висока, тогава как ще се дъде възможност на нашите селяни да получат доходи, когато ние имаме вече едно почти заковано, стандартно състояние на цените на земеделските произведения?

Ето един въпрос, който е много важен не само за нас, а и за нас, който претеглявате, че ще разрешавате справедливо въпроса за селяните. Тогава правителството ще тръгне ли да следва другия път — да слага, както през 1928 и 1929 г., върху бюджета на държавата стотици милиони левове за сметка на Дирекцията на храните? И в края на краищата откъде тя ще получи тия стотици милиони левове? Разбира се, пак от огромната, широка народна селска маса, която съставлява 80% от българския народ.

Следователно анализът на икономическото, стопанското състояние у нас и в околните страни, с които правителството сключва и ще сключва търговски договори, не ни предвещава никакви добри утрешни дни, за да говорим, че може селското стопанство да донесе до един калкулиран доход, за да може да покрива тия извънредни за него разходи, които му се налагат сега, по членове 7 и 8 от закон за еднократния данък и по-нататък по членове 27 и 28 от закон за безкасовите плащания и ползуването на влоговете.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни) Г-н Русев! Времето Ви изтече.

Йордан Русев (ЗНП): Как изтече, когато сега почнах!

От мнозинството: Ей-ей-ей!

Един от мнозинството: Времето му изтече, а той сега зомчал! Пиян е тази вечер и тормозил цялото Велико народно събрание.

Йордан Русев (ЗНП): Значи, селяните, против които бяха различни конюнктурни условия, но които въпреки това са могли да съблат по някоя, както те казват, бяла пара за черни дни, сега ще трябва да платят данък върху тия свои влогове.

Министър д-р Иван Стефанов: За какви влогове говорите?

Йордан Русев (ЗНП): За влогове от 50-60 80-100 хиляди лева.

Министър д-р Иван Стефанов: Изчислихте ли им данъка, за да говорите така?

Йордан Русев (ЗНП): Най-напред 30% от влоговете при обмяна на са необлагаеми, а 70% са облагаеми или при 100.000 лв. селски влог в кооперацията 70% са облагаеми. Тук не е казано колко е процентът за другите влогове.

Министър д-р Иван Стефанов: Казано е точно.

Йордан Русев (ЗНП): За обменените пари е казано до 5%.

Министър д-р Иван Стефанов: По 2%.

Йордан Русев (ЗНП): Още по-добре за Вас, г-н министре. Чудесно! (Смях всред мнозинството)

Един от мнозинството: Той не знае какво говори.

Йордан Русев (ЗНП): Да се изясним. Значи, при 100 хиляди лева влог 70 хиляди ще бъдат обложени с 10%.

Министър д-р Иван Стефанов: Те влизат в общото имущество.

Йордан Русев (ЗНП): Не е така.

Един от мнозинството: Той нищо не разбира.

Министър д-р Иван Стефанов: Тия 70% от влога влизат в общото имущество, от което се вадят 250.000 лв.

Йордан Русев (ЗНП): Тогава данъкът става по-голям. Няма значение как селянинът ще плати данъка: дали като включим влога в общото му състояние или отделно. Няма никаква разлика, г-н министре.

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Йордан Русев (ЗНП): Но тъй или иначе вие ще вземете от него по-голям процент данък.

Министър д-р Иван Стефанов: Няма да вземем. Ако е малък влогът, няма да вземем никакъв данък.

Йордан Русев (ЗНП): Чудесно. (Смях в мнозинството)

Един от мнозинството: Тоя човек е шиян, няма защо да му обяснявате, г-н министре!

Йордан Русев (ЗНП): Аз съм въздържател, бе! (Смях)

Председателстващ Петър Каменов: (Продължително звъни)

Йордан Русев (ЗНП): Също така по въпроса за обменените банкноти. (Възражения от мнозинството)

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни) Г-н Русев! Отнема Ви се думата.

Йордан Русев (ЗНП): Моля Ви се, аз почнах да говоря от 11 ч. без 20 минути.

Председателстващ Петър Каменов: (Силно звъни) Нямайте думата.

Йордан Русев (ЗНП): Чакайте поне да приключи. Ако не искате да ми дадете възможност да говоря, то е отделен въпрос. (Възражения от мнозинството)

Димитър Георгиев (к): След като толкова глупости говоря, нека видим дали заключението ми ще бъде умно.

Йордан Русев (ЗНП): Нека дойдем до трети въпрос — до обменените пари на селяните, за които г-н министърът на финансите каза, че 88% от тях имали влогове до 50.000 лв., а само 5% имали влогове до 100.000 лв. и т. н.

И тук вие също така се учудваме, как г-н министърът на финансите има смелостта да иска от тия пари на селяните, които те са държали като оборотен капитал в себе си. Защото знайно е — и г-н министърът на финансите знае — че във всяко селско стопанство всеки селянин си държи един екзистенци минимал оборотни средства, които набира от края на август, като почне да продава своите зърнени храни, слънчоглед, грозде и захарно цвекло, до м. декември. От януари, февруари и март почва наново да дава за резачи, за колачи, за жетвари и до края на м. юни той ги изразходва. Вие желаете да вземете и от този оборотен капитал на селското стопанство, след като спалните 15.000 лв. необлагаеми на глава. Това е една несправедливост. Няма никакво значение, г-н министре, колко ще бъде то. Важното е, че от тия насъщни парични средства на селянина вие искате да вземете.

Но по-нататък вие казвате: вие искаме да създадем едно творческо стопанство, от което селянинът да получава средства за покриването на своите нужди.

Ето какво казва един от принципите, осемнаесетият принцип, на нашата организация — на Земеделския народен съюз.

Иван Бешев (к): Ти си фашист!

Йордан Русев (ЗНП): Щом и Александър Стамболийски станал фашист, добре сте тогава!

Иван Бешев (к): Ти, ти! Ти беше агент на Данаил Крапчев и агент на полицията!

Йордан Русев (ЗНП): Този принцип гласи: Земеделският съюз е за дребната и средната частна собственост — за да разбере г-н министърът на финансите за какво стопанство ние пледираме и се борим и кое ние, Земеделският съюз, считаме за творческо. (Чете) „Преди всичко Земеделският съюз е организация на собственици, които в България са грамадното мнозинство. Селските стопани, организирани в отделни дружества, специално нагледени за тая цел, организирани в кооперации или общини, направиха достъпен и приложим и най-сложния машинизъм в своите малки стопанства. Жизнеспособността на тия стопанства е очебийна и за теоретици, и за практики. И това е така, когато българското селско стопанство се развива при толкова неблагоприятни политически, търговски и икономически условия, които чуждата за него политическа власт му създава. А какво би било, ако тая власт чрез помощта на Земеделския съюз е под опеката на неговите притежатели, всеки може да си представи.

Земеделският съюз се стреми да създаде средните и дребните земеделски стопанства от ноктите на лихварството, като унищожи самото лихварство и зеленичарство, като развие подходящото за тях кредитно дело, като осигури от посегателство известен пай от стопанствата под формата на челяден имот“ и т. н.

Ето какво творческо стопанство имаме пред вид ние, последователите на Александър Стамболийски. . . .

От мнозинството: А-а-а!

Йордан Русев (ЗНП): . . . и ще се борим за неговата защита и за неговото преуспяване.

Един от мнозинството: Отдавна сте напуснали вие принципите на Стамболийски.

Йордан Русев (ЗНП): Вие (Сочи земеделците от мнозинството), които сте посилили на десетки митинги портрета на Стамболийски, сега искате да отречете неговите красноречиви принципи и не искате да ги слушате. Александър Стамболийски казва, че Земеделският съюз е за пълноценна проверка на всички крупни частни богатели и за обезбаването от страна на държавата на ония от тях, които са придобили по несправедливо порочен начин. Така че нито аз, нито моите другари в никой случай няма да дойдем тук на тая трибуна да плачем или да се борим за черноробаджията, за спекулантите, за фабрикантите, за реакционерите и за фашистите, а се борим за земеделците, за селяните. (Ръкопляскания от опозицията. Възражения от мнозинството) Вие не смееете да атакувате тази наша позиция, а искате да хвърлите една димна завеса и да направите от нас жертва, за да ни уплатите с някакви чужовинци имена: реакционери, излазители, шпиони, международна реакция! Така се казваше на Стамболийски и от Радославов, и от Фердинанд, комуто той каза в двореца: „Главата ти ще се търкаля, ако протиснеш България на война против българския народ!“ Нищо чудно не е това за нас.

По-нататък Стамболийски казва — двадесетият принцип — (Чете) „Правилото досега беше: всяко крупно частно богатство има порочен източник. От това правило има съществено редки изключения. През време на преживяната световна война — а ние сега ще кажем, че това е и през настоящата война — това правило се потвърдило с най-необорими доказателства. Тъкмо в момента, когато народните маси проливаха своята кръв за отечествени войни, безброй гешефтери и кожодери, заскриляни от властта, трупаха богатства.“

Следователно ние искаме да ви кажем да разберете веднаж за винаги и да спрете тази клевета, за да можете да възстановите доверие в селската на българските селяни. На вас, които освобождавате до 30 декара като необлагаеми, съм лъжеи да ви кажа, че членовете на нашата организация в подавляващото мнозинство са такива собственици. Ние се борим за дребните и за средните селяни, техните интереси защитаваме.

Крум Миланов (к): Борите се за тузове и селските чорбаджии! Техни представители сте вие!

Министър-председател Георги Димитров: Правилник има ли или няма?

Йордан Русев (ЗНП): Само за нас има правилник.

Димитър Георгиев (к): Цял час само с глупости ни занимаваш! Завърши малко по-умно!

Председателстващ Петър Каменов: (Силно звъни)

Йордан Русев (ЗНП): Председателят е много нервен, и вие сте нервни. Не мога да разбера кои са причините. . . .

Д-р Иван Пашов (к): По 20 минути говориха другите.

Йордан Русев (ЗНП): Може да говорите и по 10 минути, бе докторе!

Д-р Иван Пашов (к): На тебе ти е изтекло времето.

Йордан Русев (ЗНП): Аз твърдя, че имам още време. Имам ченсовник и гледам. Но винаги е било така: истината не смее да се казва. Вие искате да няма кой да говори. . . (Глътка)

Председателстващ Петър Каменов: (Силно звъни) Завършвай-
те, г-н Русев!

Йордан Русев (ЗНП): ... защото този въпрос, за българските
селяни, за вас е. ... (Глъчката продължава)

Председателстващ Петър Каменов: (Силно звъни)

Йордан Русев (ЗНП): Ние ви казваме, че въпреки съпротивата
ние в Парламента ще се борим в защита на българските селяни.
(Ръкоплескания от опозицията)

Председателстващ Петър Каменов: Има думата народният
представител г-н Петко Стоянов.

Петко Стоянов (нез): (От трибуната) Г-да народни представи-
тели! Аз виждам, че въпросът е предрешен и ако имам смелостта
да изляза да говоря, то е затова, защото искам да разясня някои
въпроси, които не се разясниха.

Димитър Георгиев (к): Няма да ни кантардисате.

Министър-председател Георги Димитров: Не е предрешен въ-
просът. Докожото направите разумно предложение, ще бъде прието
от Народното събрание. Поправки ще се направят от комисията.
Но ние не правите никакви предложения, а само обструкции правите!

Владимир Димчев (к): Самият министър на финансите каза, че
ще изслушаме предложението, които ще се направят. Не чуехе ли
както каза министърът на финансите?

Петко Стоянов (нез): Е добре, да говорим по-спокойно. Аз вся-
кога спокойно говоря. Надявам се и на вашето спокойствие. То е
неотребно, защото въпросът е извънредно деликатен. Това е вярно.
Може да се гледа така малко урбулишки на много въпроси. . .

Един от мнозинството: Предложение направете.

Петко Стоянов (нез): Оставете, бе джанъм. Вие ще ми диктува-
те какво да правя!

Недко Ботев (ЗНП): Предложението е да си оттеглите законо-
проекта, (Оживление сред мнозинството)

Петко Стоянов (нез): Ето ви едно предложение.
Г-жи и г-да народни представители! Не е истина, че въпро-
сите, които в последните седмици тук се обсъждат, са твърде се-
риозни и с големи последствия. Няма защо да се плашим и да си
приказваме големи приказки, че тук се носят отговорности. То
се разбира: онзи, който е тук, носи отговорност. Отговорност носи
и той, който стои на тая страна (Сочи мнозинството), и той, който
стои на тая страна (Сочи опозицията) Следователно трябва да се
говори така, както подхожда. . .

Елена Гавраилова (к): Каква отговорност носите Вие, като сте
независим?

Петко Стоянов (нез): Млада особа! Какво искате да кажете? Не
мух.

Елена Гавраилова (к): Значи, остарели сте!

Петко Стоянов (нез): Може и това да е вина! Но Вашата твър-
де голяма младост, изглежда, не може да обясни същността на
Вашия мотив да говорите.

Бочо Илиев (к): (Казва нещо)

Петко Стоянов (нез): О, разбира се, че мога да кажа това, осо-
бено на такъв голям храбрец като тебе, който се варгалише тук
пред г-да Кьосеивановци! (Ръкоплескания от опозицията) Не те е
срам!

Бочо Илиев (к): (Възразява)

Петко Стоянов (нез): Тогава се подмилкваше и пред двамата
Кьосеивановци, а сега си отворил такива големи уста и се подмил-
кваш пред. . .

Бочо Илиев (к): Това не е вярно!

Министър-председател Георги Димитров: Що се касае до „мла-
дата особа“, аз бих казал, че тя има ум толкова, колкото някои
професори нямат. (Ръкоплескания от мнозинството)

Петко Стоянов (нез): Аз зная, но и от присъстващите —
няди?

Един от мнозинството: Бочо Илиев от Парламента отиде в ла-
гер, а ти остана тук да слугуваш.

Петко Стоянов (нез): Вие говорите глупости! Питайте Драма-
тиз, ако имате някаква връзка с него. Мълчете там! Вие клевет-
ите и говорите неистини, които не Ви приличат. Аз няма да говоря
къде съм бил. Делата ми казват къде съм бил. Недейте на тая
почва, моля Ви се!

Друг от мнозинството: През колко партии сте минали?

Председателстващ Петър Каменов: (Звъни)

Петко Стоянов (нез): Г-да народни представители! Данъкът,
който се предлага от г-н министъра на финансите, е един от ония
данъци, които засягат сериозно данъчния фонд на нашия народ.
Трябва да има действително много важни причини и трябва смет-
ката да е много добре направена, щом това, което чрез данъка ще
бъде взето, да бъде действително абсолютно необходимо да се взе-
ме и да се тури в едно такова назначение, което непременно да
бъде един плюс, един принос към нашето стопанско съвземане,
ако щете, и трансформиране на нашето стопанство.

Кои са мотивите, които изнесе г-н министърът на финансите
досега? Ето тук има една двойственост, която именно ни кара да
мислим, че правилно разрешение на въпроса не е дадено. Първо,
когато г-н министърът на финансите говореше в последно време,
казваше, че неговият бюджет е реален, уравновесен и следователно
от други излишни средства, освен ония, които са предвидени в не-
го, той не се нуждае. Вчера, снощи и днес във вестниците си
думи той обаче откри една скоба, че в това отношение за нуждите
на текущия, т. е. редовния бюджет, пред евентуалните възможно-
сти за дефицита е потребно едно подсигуряване. От това назначение
на този данък, подсигуряването срещу евентуални дефицити по те-
кущия бюджет, т. е. по бюджета, който гласувахме снощи по при-
цап, . . .

Един от мнозинството: Вие не го гласувахте.

Петко Стоянов (нез): . . . аз правя едно заключение. . .

Министър д-р Иван Стефанов: Това нещо не съм казал.

Петко Стоянов (нез): Аз мога да цитирам Вашите думи.

Министър д-р Иван Стефанов: Те са записани.

Петко Стоянов (нез): За голямо съжаление не мога по стено-
графския протокол да направя това. И отгук заключението, което
аз правя, е, че г-н министърът не е много уверен във вчерашното
си твърдение, че неговият бюджет за 1947 г. е уравновесен.

Второто съображение или вторият мотив, който изтъкна г-н
министърът, е, че средствата, които са необходими, ще бъдат
влоговете, които са напър жени в банките, тегловизираните пари, кои-
то се удържат у техните притежатели, и впоследствие данъчните
напряжения, които българският народ за целите на осъществяване
стопанския план трябва да понесе. Оттук иде и втората мотиви-
ровка, че целта на това облагане е да се създадат средства за
осъществяване на стопанския план.

Аз още вчера, когато говорих по бюджетопоекта, изтъкнах, че
действително ние имаме една непълнота в облагането при положение-
нието, в което се намираме днес. Тази непълнота е безосновното
увеличение на цифрите в предложението вчера редовен бюджет, че те са
егажериранни, че са големи, че разходите се увеличават с повече от
14 милиарда лева. Разходите се увеличават. Когато се говори за
разходите, ще говорим за разходите; когато се говори за прихо-
дите, ще говорим за приходите.

Министър д-р Иван Стефанов: Разходите бяха 65 милиарда лева.

Петко Стоянов (нез): Нали вземаме пред вид това, което дей-
ствително е изразходвано? Те са 44 милиарда лева за миналата
година. Това е, което е направено. Вие пак ще смесвате извънред-
ния бюджет, когато Ви понася. Аз не съм Ви прекъсвал. Моля, не-
дейте ме прекъсва и Вие. Ако искате, задавайте ми въпроси. Поне
аз съм лоялен по отношение на всички, които говорят, и никога
не съм прекъсвал досега. Дайте ми тази възможност и аз да го-
воря.

И така мотивите са: покриване дефицитите по редовния бюджет
и финансиране на стопанския план. Това какво е? Това е следова-
телно едно от големите задължения на допълнителния бюджет,
който ще бъде гласуван към редовния бюджет или на извънредния
бюджет, защото, както се вижда от 6-те вноски, предвидени до
1949 г., неговото осъществяване ще продължи за две години, а
може би и повече от две години. Ето това показва едно — че мо-
тивировката на г-н министъра за целите на този данък има една
двойственост.

Ако ние приемем първото, че редовният бюджет е дефицитен
бюджет още отсега поради неговия голям размер, г-н министърът
смята, че той ще трябва да бъде посрещнат с облагане имотното
състояние на българските граждани. И нему, и на всички гражда-
ни, които носят политически отговорности, е известно, че фондът,
от който може да се черпи, за да се посрещнат редовните нужди
на държавния бюджет, това е онова ново, което се изработва,
което през годината се създава от труда на нацията. Следвателно
това е нейният национален доход.

Какъв е националният доход, това ние вече говорихме, то е из-
вестно и няма защо да се повтаря. Следователно щом национал-
ният доход се яви естествен фонд за посрещане нуждите на упра-
влението, тогава посегането върху средствата на производството,
върху капитала на нацията, върху имотното ѝ състояние не озна-
чава нищо друго, освен съкращаването на тази база, върху която
е поставена нацията. И тук се получава именно това противоречие,
на което искам да обърна вашето внимание и вниманието на ува-
жаемия г-н министър-председател, който е и главният, който носи
отговорността по този въпрос.

Какво означава да се посегне върху имотното състояние на
елин народ, когато трябва да се посрещнат дефицити? Това значи.

че се преразходва, че се отива да се разходва над нормално възможното. Новият продукт от организираната работа на целия народ следователно се оказва недостатъчен, за да се посрещнат нуждите на един редовен бюджет, и за създаване средства за финансиране извънредния бюджет — в случай главно нуждите по осъществяване на стопанския план — ще се вземе от имотното състояние на нацията чрез данъка, за да се трансформира във вложен капитал в финансиращ капитал мероритията и предприятията, които се имат пред вид от стопанския план. Това значи, че един имот, който е намерен в състояние на производствено средство, ще трябва да се лиши от това качество, да се отнеме неговото предназначение като производствено средство, и да се трансформира тежърва във вложен капитал, във влогово предприятие. Ако това става с цел да се социализира, разбира се, че могат да се вземат не 15—20—30%, могат да се вземат и 100%. Това е най-обикновеното нещо. Но когато това става върху базата на съществуващия държавен и правен порядък, тогава въпросът е свършено друг. Г-н министърът, като предлага този закон, има пред вид и много от тези мероприятия от такъв характер, каквито държави въвежда досега и където действително се прилага такъв данък. Във всички страни, много ясно е, посегане върху имотното състояние е възможно, но само в редки случаи — когато се касае да се запази държавата, да се запази целостта ѝ, когато трябва да се рискува много нещо, ва да се запазят по-големи ценности, материални и морални, които осигуряват осъществяването на обществения влог в широките рамки, в трайното състояние и живота на нацията.

Министър-председател Георги Димитров: Да се добият, не само да се запазят.

Петко Стоянов (нез): Добиването на ценности от такъв порядък буюе да бъде извършено не за сметка на унищожение богатствата, а за сметка на продукцията от съществуващото богатство. Това е естеството на правилната финансова политика.

Министър-председател Георги Димитров: Облага се богатството на една незначителна групичка богатши в България.

Петко Стоянов (нез): Това не е вярно. Тук говорим за общото имотното състояние, г-н министър-председателю. Действително — аз пак повтарям — когато имаме пред себе си едно управляващо болшинство, което изповядва комунистически възгледи, може да се посегне не само върху една част, а върху цялото. Но нали не стоим на тази база? И вчера го повторихте. Така е и така трябва да бъде, защото в една дребно-земеделска, аграрна страна, други начини на действие не съществуват по тези крупни мероприятия. И заради това естественят фонд за посрещането на разходите, евентуално на новите вложения, това е на първо място продукцията, която нацията създава със своите средства на производство. Вярно е, че тя може да се обременя с нови задължения, да поеме дългове, да направи заем. Това е единият начин. Другият начин е да се трансформира едно имущество в друго. Това е възможно само по пътя на социализацията. А вие това не правите.

Третото нещо, на което аз искам да обърна внимание, е перманентното, повтарящото се облагане имотното състояние на нацията, капитала на нацията. Това е възможно. Това се практикуваше и в старите държави — най-обикновено се практикуваше. Защо? Защото защото облагането на имотното състояние там има така наречения номинален характер. Защото, какво значи да имам аз монте доходи от един капитал или от една земя, която съм спечелил, или — още по-добре — която ми е завещана от моите родители? Това значи, че аз имам един доход. Това е резултат от тази земя, това са лихвите от този капитал, които са равни на дохода от една свободна професия — един лекар, един учител и т. н., който няма ни имот, ни капитал, но има същия доход. Разликата между тези два дохода в данъчно отношение е грамална. Единият доход е фондиран, и този господин, който го получава, може да не знае, че има такъв доход. Доходът му е сигурен, той е фондиран доход, той може да понесе по-голяма тежест. А доходът на професионалиста, на лекаря, на инженера, на учителя, е доход нефондиран, той зависи от здравето, от способностите, от настроението, от възможностите да има клиентела, да му доверяват и т. н. И затова този доход не може да понесе такива данъчни тежести, както първият. И затова поимущественият данък идва да определи една по-голяма тежест на този, който има доход от имот, и по този начин да се създаде данъчна разлика за справедливост, за равномерност между единия и другия притежател на тези еднакви по размери, но различни по консеквенция, по състав доходи. Такова едно номинално облагане може да се осъществява всякога, практикувано е и се практикува.

Но тук какво е облагането, което се предлага от г-н министър? То е реално облагане, защото отива за известни видове имущества към 40—45%. Аз вчера говорих за 35%, а ето че г-н министърът днес сам ни казва, че за едни какви си имущества отива към 43%. И това е вярно. Оттук следва едно, че облагането — не трябва да спорим за това нещо — е реално облагане. Какво значи реално облагане? Значи, непосредствено намаляване имотното състояние на обложения, и понеже облагането е прогресивно, на имотния — е повече, на по-малко имотния е — по-малко, а попадащият под екзистенци-минимума, който е предвиден, се освобождава от облагане.

Министър д-р Иван Стефанов: Производствени средства ли са това?

Петко Стоянов (нез): Г-н министърът на финансите ме подсепа със своите въпроси. Аз го помолих да не ме пресича, за да свърша по-скоро и да не ме отегчавам със своя говор, но той ме прекъсна

и с това ме подсепа. Производствени ли са тези средства? Ето какво прави модерният данък върху имотното състояние. Той разделя имотното състояние на категории според неговата стопанска функция. Производствено имотное състояние и производствен капитал ли е този, който се оказва у лицето А, у което констатираме по неговата декларация или по друг начин присъствието на този капитал, или не е производствен, а е употребен: седи си човекът, използва си къщата, използва си удобствата, вилите, яде си, сподобно си прекарва?

Министър-председател Георги Димитров: (Тихо казва нещо на оратора)

Петко Стоянов (нез): Г-н Димитров! Аз Ви гарантирам, че всички това са илюзии.

Министър-председател Георги Димитров: Те са двеста фамилии.

Петко Стоянов (нез): Те не правят народа, г-н Димитров! Плащат 300-те хиляди, 550-те хиляди, милионите. Те плащат, те правят историята, те поддържат държавите. Отделните лица не правят нищо, за тях само се приказва, колкото да си тровим душата. Масата е важна, тя е, която прави историята и която понася, а другото е преувеличение. Че има някоя там някъде да стърчат, тогава по-зле. Вие знаете, че историята не правят отделните лица, а я правят масите, правят я груповите интереси. По това няма защо да спорим, никога не сме спорили с Вас и по-рано, и сега няма да спорим. Прави се следователно разлика в имотното състояние, има ли продуктивно предназначение или няма, и съобразно с това имотът, който има продуктивно значение, отива към по-леко облагане, защото той създава ценности, имотът, който отива в употребление, в консумация е непродуктивен, не създава ценности, не е нужен на обществото или по-право неговият собственик не го туря в услуга на обществото, а го резервира само за себе си, е по-естен на неговия собственик и следователно размерът на облагането може да бъде по-голям.

Министър-председател Георги Димитров: (Тихо казва нещо на оратора)

Петко Стоянов (нез): Аз нали казах, г-н Димитров, че можете да вземете всичко, но тук говорим в рамките на едно облагане. Но ето г-н министърът със своя въпрос ме подсепа да му направя бележка публично: той греша, той не прави разлика между употребено и продуктивно имущество.

Илия Бояджиев (и): Прави, прави разлика.

Петко Стоянов (нез): Не, г-н Бояджиев. Ако това беше вярно, вие щяхте да го кажете. Но няма такова нещо. И това е един от най-главните дефекти на законопроекта. Защо? Защото имуществото на средния български гражданин е продуктивно имущество, то е в основата на неговото цяло стопанско съществуване, то е свързано с целия му живот и с всички други притежавани аксесуарни имоти — на земеделска земята и ордията му, на фабриканта, едничестия и фабричните инсталации и т. н. Ето защо аз установявам едно — ние нямаме степенуване, разделяне на категории на имотите.

Илия Бояджиев (и): Цялото стадо му е свободно.

Петко Стоянов (нез): Оставете, това е екзистенци-минимум, г-н Бояджиев. Може да бъде огромно едно имущество и да не подлежи на освобождаване, и няма защо да се освобождава, ще се облага, но ще се облага при един по-либерален режим и при една по-малка скала, отколкото другите.

Това, което искам да забележа, като затварям скобата, която отворих, благодарение на апострофа, който ми направи г-н министърът, то е: можем ли ние при днешното състояние на нашата икономика и при задачите, които си поставя производството — въпреки че се твърди, че ние сме против плановото управление на стопанството, което напротив всякога сме защищавали и защитаваме, по това поне разногласие не е съществувало някога — да създаваме егзажерирани, въображаеми, фантастични планове или трябва да гледаме реалното? Аз вчера се произнесох по този въпрос и ние сме ясно, въпреки че днес едни от официалните вестници изронизират и се правят, че не са разбрали. Нещата трябва да се разбират и почтено и честно да се говори за тях.

Министър-председател Георги Димитров: (Тихо казва нещо на оратора)

Петко Стоянов (нез): Това са политправки. Вие сте един голям човек, г-н Димитров. Защо се политправите? Ако смятате да ме обкръжавате, аз си отивам.

Министър-председател Георги Димитров: Аз наричам нещата с техните собствени имена.

Петко Стоянов (нез): И аз имам този кураж. Ако го нямах, вие бихте да бяха тук. Аз имам този кураж вече 20 години да наричам нещата със собствените имена и да нося консеквенцията от това.

Министър-председател Георги Димитров: Вие говорите за планово стопанство — така ли?

Петко Стоянов (нез): Да. В програмата на Отечествения фронт през август или юли месец — ето г-н Пашов е тук — плановото стопанство беше предвидено по мое предложение.

Министър-председател Георги Димитров: Има ли стопански план? Приехте ли го?

Петко Стоянов (нез): Не сме го приели.

Министър-председател Георги Димитров: Защо?

Петко Стоянов (нез): Зашто не го одобряваме както в детайлите му, така и в основната му концепция да трансформира стопанството, а сме за възстановяване и въвеждане на нова диференциация в нашето стопанство. И аз и снощи казах, ние държавни фабрики не желаем. Ние искаме мобилизирането на монополните частни фабрики. Това е здравето. (Ръкоплескания от опозицията)

Министър-председател Георги Димитров: Без държавни предприятия няма планоно стопанство, г-н професоре!

Петко Стоянов (нез): Не е истина това. Държавното вмешателство действително е необходимо и ние държим за него не по-малко, отколкото вие, но не одържавяване по заповед, а вследствие естественото развитие на икономическите отношения.

Министър-председател Георги Димитров: (Тихо казва нещо на оратора)

Петко Стоянов (нез): Да, може, но именно върху тази база, която обяснихме. Ето това е разногласието. Много ме отклоняват с тези въпроси, а аз искам по-скоро да ви освободя.

Председателстващ Петър Каменов: Часът е 12 и 5 м. Ще приключите ли скоро?

Петко Стоянов (нез): Все още 20 минути или $\frac{1}{2}$ час ще има да говоря.

От мнозинството: Ей-й-й!

Петко Стоянов (нез): Моля ви се! Или се подигравате с мене, г-н председателю, или правите сериозно предложение.

Председателстващ Петър Каменов: Аз Ви питам сериозно, по-малко част е вече 12.

Петко Стоянов (нез): Аз казах, че имам да говоря още 20 минути. Каквото искате? Аз ли да реша?

Илия Бояджиев (к): Съгласно правилника, заседанието може да продължи най-много до 12 ч.

Председателстващ Петър Каменов: Аз Ви питам колко време ще говорите, за да продължим или да прекъснем заседанието.

Петко Стоянов (нез): Моля ви се, г-да, позволете да продължа, за да завърша. Аз не мокам да ви отегчавам и утре. Г-н министър утре ще ни дала, та да можем да го слушаме.

Министър д-р Иван Стефанов: И аз искам да говоря тази вечер.

Министър-председател Георги Димитров: Народното събрание реши да заседава до свършване на дневния ред — нали така?

Председателстващ Петър Каменов: Да.

Министър-председател Георги Димитров: Тогава можете да продължавате.

Председателстващ Петър Каменов: Заседанието продължава.

Петко Стоянов (нез): И така, от всичко това, което констатираме, е ясно едно — че предложението на г-н министъра и на правителството е, реално да бъде обложено имотното състояние на българския гражданин. И тогава се поставя другият въпрос. Аз направих своята уговорка, че това може да стане. Защо да не може да стане? Когато кой-кой може да се вземе, защо да не се вземе една част, особено като се имат пред вид тези съображения за електрификацията, за стопанско въздигане и т. н.?

Но позволете да ви обърна вниманието, г-да народни представители, на следното. Имотното състояние, което се намира днес в разположение на българския гражданин, е имотно състояние, което в много отношения е негодно да произвежда да твори ценности. Ако то бъде намалено с облагането, намалението ще стане за сметка на това, че в най-идеалния случай плащането на новия данък ще бъде от новия доход, като този доход в съответната част ще бъде намален. Господата, които говориха преди мене, направиха изчисление. Този доход, така намален, не ще бъде в състояние да извърши главната си функция, да повиши качеството и да увеличи производството на производствения апарат на страната. Това, което е заварено днес — а това се констатира и в мотивите към стопанския план, това господи и г-н министърът на финансите, това говорят и другите министри — това, което имаме днес, е недостатъчно, то е негодно да произвежда. И ако сега се посегне върху него, за да се вземе реално, то значи то да стане още по-малко годно за производство и вследствие на това ще имаме отново възпрепятстване на нашата да се възвеме и да тръгне към възобновление.

Затова няма нужда да разсъждаваме толкова много отдалеч, а трябва само да се направи сметката, която аз още вчера направих. В 1941 г. се въведе един данък върху имотното състояние сравни-

телно малък — нарекоха го принудителен заем; в 1943 г. имаше пак един принудителен заем. Заемът на свободата, който беше доброволен, но който в по-голяма или по-малка степен чрез обществена помощ беше едно разхвърляне на тежести, по своето естество не представлява нищо друго, освен един данък върху имотното състояние. В течение на пет години това са три вливания, три отрязвания. При днешното състояние на нашия инвентар и на средствата за производство ново облагане е невъзможно. Аз съм убеден, че в това отношение първото отражение, което ще последва от това реално облагане, то е, че стопанският план, не само поради съображенията, които досега бяха излагани от това място, но и поради тази естествена и нормална причина, оформяща се непосредствено, ще бъде сбит. Защо? Защото най-малкото разполагаемият доход ще бъде намален. А там, където с дохода трябва да се действа в една или друга посока — например увеличава се домохазително, трябва да се изхрани новото поколение, да се изпрати в училище, да досие възможността да се изхрани и т. н. — всичко това ще бъде стеснено. И в най-благоприятния случай да бъде разрешен този въпрос, то значи ново задължение, ново увеличаване на задълженията на средния, обикновения български гражданин.

Ето защо, г-да, ние смятаме, че този начин на действие не трябва да бъде прилаган. Вярно е, че той беше прилаган в някоя държава, но там заемът не правеха. Ние обаче направихме един блестящ заем и с него навремето поставихме монетата и нашето стопанство на здрава база, извършихме едно действие, което беше действително една народна акция. Аз не искам да си правим комплименти, но трябва да признаем нещата такива, каквито са. Ако аз, тогава повече или по-малко някаква отговорник, знам нещо и го казвам тук, това не е комплимент. Но това, което се извърши, беше блестящо дело. Това не може да се отрече, никой не го оспорва.

Министър д-р Иван Стефанов: Вашите приятели там (Сочия опозицията) го оспорват.

Петко Стоянов (нез): Това е Вашият най-голям недостатък — Вие внасяте всякога една нервност, Вие оскърбявате, Вие боледете. Защо е всичко това?

Министър д-р Иван Стефанов: Вие оскърбихте одева.

Петко Стоянов (нез): Защо? Кога? Вие ме оскърбихте. Вие внасяте една нервност, която е съвършено ненужна. — Действително има държави, които министърът на финансите е наблюдавал и си е взел бележка, които пристъпиха към едно такова поимотно облагане, но там заемът не се направиха. Това, което ние направихме с заема на свободата, то е именно поимуществен данък, който понесе българският народ.

Заклучение. Смятам, че данъкът, както се предвижда, е опасен за нашата икономика, той не е навременен, той не е диференциран, затова защото носи основния порок да третира еднакво и производственото, и непроизводственото, употребяемостта имуществу.

Аз искам да отбележа и още един недостатък на настоящия законопроект. Г-н министърът казва, че имотното състояние, което ще се облага, се състои — изброява го в пунктове 1, 2, 6, 7 и 8. Това ще бъде взето пред вид при облагането, друго няма да се вземе пред вид. Каза ви какво: кокошките, домашния добитък и т. н.

Министър д-р Иван Стефанов: И едрият добитък.

Петко Стоянов (нез): Като знаете от статистиката колко добитък имаме в страната, ще си направите сметката и ще разберете колко голямо освобождаване от облагане прави това. И като знаете, че стопанската функция на добитъка не е само да се млекува, а да работи непосредствено в производството, можете да си представите какво представлява от себе си това освобождаване.

Трябва да прибавя нещо по оценките, които ще трябва да бъдат направени на имотното състояние. Този въпрос беше засегнат и аз имам много малко да кажа по него. Това ще позволи веднага да се сумира на едно място състоянието на всекиго. Прекрасно. Три години ще се плащат по тези тежки таблици, които са предвидени в законопроекта, на шест плащания. Задачата на монетната операция, която извърши министърът на финансите, има за цел да стабилизира, евентуално да повиши цената на българския лев. Обаче като оставим на страна всички възражения, които могат да се направят по този въпрос, заявявам следното: данъкът ще бъде изчисляван върху това, което ще бъде установено като облагаема маса днес, като ще бъде изплащан в продължение на три години, тогава когато левът ще се повиши. Очевидно е, че този данък, колкото повече се закъснява плащането му, толкова става по-голям, по-тежък. Това обстоятелство трябва да се вземе пред вид. Действително може да стане и обратното: ако падне левът, тогава плащането на данъка може да стане преждевременно. Разбира се, ние такова нещо не очакваме — да не мислим за него, дано не дава Господ! Напротив ще употребим всички усилия, нашата монета да закъне. При днешните големи цифри и при здрав лев — който сега е болен и министърът на финансите го лекува — в бъдеще плащането на данъка ще бъде сравнително по-тежко. За такава една евентуалност трябва да предвидите една корекция.

Ето ви едно конкретно предложение, което правя. Предвидете такава корекция, защото това ще направи данъка справедлив и няма да увеличи отрицателните последици от него, за които говорих — евентуално увеличение на задължението или поглъщане на по-голямата част от утрешния реализиран доход.

Специално що се отнася до оценките...

Един от мнозинството: Заклучавайте!

Петко Стоянов (нез): Вие сега искате да ми отнемате думата ли? Уважаеми господари! Заключение се прави върху това, което се говори. Когато говорите и засегнете друга част от въпроса, правите второ заключение, трето заключение и т. н.

Същият от мнозинството: Вие пак същото приказвахте. Изгъркана плоча! Всеки ден това говорите.

Друг от мнозинството: Това е словоборство, това е словесна диария.

Петко Стоянов (нез): Слушайте: и на тиквата семето е тиквено. — Що се отнася до оценките, освен онова, което се каза вече от предишните оратори за сградите, аз искам да кажа как се определят в законопроектта оценките на полските имоти. В чл. 8 е казано: „Полските имоти се оценяват според оценката, която имат по чл. 5, буква „а“, от закона за данъка върху имоти, придобити по безвъзмезден начин за периода 1944-1946 г., умножена два пъти“. Известно е, г-да народни представители, че тия облагания се направиха при максималните цени и, прибавям, при изкуственото увеличение на тия цени. И когато тези цени ще се удвоят, очевидно е, че тук всички ония, които притежават полски имоти — а това са 82% от българския работен народ — ще бъдат заставени да плащат върху големи суми своя данък. Това е несправедливо и не бива да се допуска. И сам министърът чувства, че тук има нещо ненормално и казва, че ще се определят плафони, максимални размери, по-нататък от които не бива да се отива. Кой ще направи тези плафони, върху каква база? Върху тези оценки, които са вече направени ли? Ами тия оценки са съвършено познати. Може да има някъде в бедните райони от нашата земя оценки, които са по-ниски, отколкото оценките в долините, но те за себе си са високи. И ако вие поставите един плафон за всички, това значи, че ще ошетите тия, които имат бедна земя и чийто оценки са големи.

Министърът на финансите иска чрез данъка върху наследствата да си осигури по-големи постъпления, т. е. пак имотното състояние, което минава от поколение на поколение, да бъде обект на такова едно двойно облагане.

Последния въпрос, който имам да засегна, почитаеми г-да, това е въпросът за таблиците. Аз няма да говоря за процентите — каквито щете ги наредете, както щете ги наредете. Там е най-голямата отговорност. Който има свое разбиране, ще гласува и ще поеме съответната отговорност.

Има едно, на което аз искам да обърна внимание. След като се направи декларацията на новото правителство от министър-председателя, министърът на финансите няколко пъти произнася речи относително стабилитета на нашата монета, за състоянието на банковото обращение и за състоянието на съкровищните бонове. И когато ние поддържаме, че боновете са пари, той многократно записва тезата и заявяваше, че съкровищните бонове не са пари, че те са един вид вложения срещу едно скромно, ограничено трипроцентно олихвяване, което се приема. И действително от м. август 1946 г. банковното обращение стои на един повече или по-малък запазен уровень — 41-42 милиарда лева. С боновете беше сега до 72 милиарда лева, с по-рано, есенес, до 76 милиарда лева. Значи, до 31-32 милиарда лева сега или около 33 милиарда и 700 милиона лева тогава бяха съкровищните трипроцентни бонове, пуснати в циркулация. Защо се извършваше това нещо? Затова защото приемането на боновете беше едно явление, което не можеше да бъде отчуждено. Боновете в голямата си част престанаха да бъдат в циркулация. Те се трансформираха в форма на влогове. Те се задържаха в населението, вместо да се внасят в банката, където наистина ще се вземе по-голяма лихва, но ще има по-голямо усложнение при разпореждането с тях. При по-високите цени и при големите плащания, които съпровождат всяко — а обикновено стопаните в още по-големи размери — обличането на спестяванията в съкровищни бонове, превръщането на банковите в съкровищни бонове се извършваше като едно съвършено нормално явление. Защо сега се гледа на това вложение толкова мащабно и се туря на еднакво ниво с банковите, които са били теоретизирани? Това е несправедливо. Ако за различните видове имоти, които министърът взема в пред вид, за да ги включи в облагаемостта имуществото на гражданите, се прави различие, трябва да се направи различие именно и по отношение на съкровищните бонове, което е моето предложение. Те са по-благоприятно за държавата употребление на спестяванията и обличане на спестяванията и съобразно с това трябва да бъде и по-либерално погледнато към тях, т. е. размерът на облагането върху боновете трябва да бъде по-малък, отколкото върху банковите. Това може да стане в специална таблица или да се включи в първата таблица. Ако последното е несправедливо за министъра, понеже се касе общо за половината от платените средства в банковите гишета — 81.000.000.000 лв., тогава да се направи трета таблица за тях. Не бива от гледище на интересите на държавата да се прави това. Държавата да не дължики трябва да почита не само своя дълг, но да почита и формите на своя дълг. Когато се прави обмяната на обикновени банкови — разбирам, но когато се прави на бонове е друго нещо. Когато държавата вижда, че държателят на бон го взема като влог, като начин на спестяване, той трябва да бъде почитан, защото утре, ако бъдат издавани такива бонове и се допуснат такива прецеденти, тия бонове няма да бъдат приемани и тогава ще имаме увеличена банковна циркулация, а боновете ще отиват в банките.

Ефрем Митев (с): Утре в комисията.

Петко Стоянов (нез): В комисията не приемат никаква предложение.

Министър-председател Георги Димитров: Не се явяват.

Петко Стоянов (нез): Изключихте цялата група и извършихте беззакония, защото три четвърти от гоподата там (Сочи опозицията), както и за себе си ще кажа, нито съм викал, нито съм искувал. Изключен! За какво?

Министър-председател Георги Димитров: Аз говоря за конституционната комисия.

Владимир Димчев (к): В две заседания присъствахте, без да вземете думата.

Петко Стоянов (нез): Това е вярно. Това беше, защото ние направихме предложения и вие не ги приехте и тогава стана безпредметно да говорим. Ние обаче продължаваме да присъствуваме и да вземаме своите бележки.

Моето заключение. Благодаря ви, че ми позволихте да си загаря приказката. Данъкът върху имотното състояние е чрезмерно обременителен. Той е ненавременен, той ще съкрати средствата за производство на българския народ, ще замедли неговата работа по възстановяването, ще увеличи задълженията му и същевременно ще възпрепятства и на самия стопански план, съществяването на който се желае поне от вас, болшинството. По принцип признавам, че едно планоно управление е необходимо и е възможно, но не това планоно управление, което вие имате. Там по същество ние спорим с вас.

Размерите на данъка са големи. Няма специализация на имотното състояние съобразно с неговата функция. Данъкът страда от недостатъка, че поставя полските имоти в сравнително много по-голямо отегчение, отколкото всички други имоти. И най-после данъкът носи недостатъка, че не почита формите на държавното кредитиране, които форми на кредитиране чрез аргументацията и многократните изявления на министъра на финансите държавата е считала като един от благоприятните начини за кредитиране държавното съкровище от страна на народа.

По тия съображения ние няма да гласуваме за този данък. (Ръкоплескания от опозицията)

Председателстващ Петър Каменов: Има думата министърът на финансите.

Министър д-р Иван Стефанов: Уважаеми народни представители и народни представители! Аз не вярвам никой от вас да е разбрал защо се постави признанието на този еднократен данък върху имуществата в зависимост от това, за каква цел да бъдат харчени постъпленията от него. Нима има такъв наивник да си представя, че за всеки данък ще има отделна каса, там ще отиват постъпленията и от там ще се взема, за да се харчи за определени цели от постъпките данъци? А вие чухте в аргументацията на г-н Георги Петков и г-н Петко Стоянов е отделено много голямо място на този въпрос — за каква цел да бъде използван този данък. А вие всички знаем, че държавата се нуждае от средства и за възстановяването, и за развитието на нашето стопанство. Възстановяването и развитието на нашето стопанство не са неща, които трябва да се откъсват и да се извършват отделно едно от друго, изолирано едно от друго. Те са тясно свързани. И когато ние казваме, че средствата на един източник ще бъдат използвани за възстановяването, за преодоляване на трудностите и в друг случай говорим, че средствата ще бъдат използвани за развитието на стопанството, то с това ние изразяваме тази връзка между двете задачи — за стопанското възстановяване и за стопанското развитие.

На второ място най-много се подчертаваше тук в изказванията на представителите на опозиционните парламентарни групи, че данъкът ще отнеме част от имуществото на данъкоплатците. Не бил номинално-имуществен, а бил реално-имуществен, казва г-н проф. Петко Стоянов. Така ли е? Целият законопроект е изграден не само върху идеята, но и с практически оглед на това, имущественият данък да бъде платен от доходите на данъкоплатците. Затова, а не за някаква спекула с поскупяващия лев е разсрочено изплащането на този еднократен данък на шест плащания в продължение на три години.

Никола Петков (ЗНП): Това не изменя работата.

Министър д-р Иван Стефанов: И затова именно еднократният имуществен данък е измерен в такива скромни размери, че най-малко 60% от данъкоплатците вобще да не бъдат засегнати от него — говорим за данъкоплатците-собственици, независимо от това, че онези, които нямат собственост за облагане, вобще няма да бъдат засегнати от него. Той е така съразмерен, че една голяма част от останалите собственици да бъде обременена с един много малък, ограничен данък.

Аз тук мога да ви приведа изчисленията за онези суми, които са ограничени в групите. И за примера на г-н Русев мога да ви кажа, — моята сметка е такава при неговите данни за 60 декара, които най-напред бяха 50, заедно с 4 декара лозе, а останалото е нива и ливади — че данъкът няма да бъде повече от 13.000 лв.

Йордан Русев (ЗНП): Турнете за сградите и за двора — 4-5 декара лозе, селско-стопански двор, турете и къщата и сайваните.

Министър д-р Иван Стефанов: Всичко това аз го вземам под внимание. Стопанство с 50-60 декара ще има един данък, който, разбира се, представлява тежест за него. Аз съвсем не искам да омаловажавам това. Много добре ми е известна малката паричност на селското стопанство и че всеки паричен разход особено тежко се слага върху него, но по всичко изглежда, че стопанството на г-н Русев, на неговото семейство или на неговия баща, не е от тези, които

са дефицитери. Какво има там? Сигурно има повече добитък, който не се изключва в имуществото за облагане.

Йордан Русев (ЗНП): Да не ни изкарате кулаци? 60 декара имаме, а шест деца сме. Кулаци ли сме?

Министър д-р Иван Стефанов: То зависи, г-н Русев. Може стопанството да бъде от 20 декара и да не бъде дефицитерно.

Йордан Русев (ЗНП): Язък! 60 декара на 6 деца!

Председателствуващ Петър Каменов: (Звъни)

Министър д-р Иван Стефанов: Що се отнася до конкретните предложения на г-н проф. Стоянов, аз имам да направя следните бележки.

Дума не може да става в закона да се предвижда някакво предписане за в случай, че левът поскъпне. Съвсем не очаквах впрочем такава перспектива да се очертае пред погледа на г-н проф. Петко Стоянов в този момент, защото има много други възможности на финансовата и специално на данъчната система да съобрази данъчното бреме с тези подобрени условия. На първо място аз бих посочил на едно облекчение на косвеното облагане. Едно облекчение по данъка върху общия доход може да стане, но не е така необходимо да се усложнява тая материя ненужно.

По второто предложение, относно боновете, несъмнено е, че има известна разлика в отношението на населението към бона и към банкнотата. Но ние с този еднократен данък върху имуществата искаме не толкова да провеждаме едно наказателно облагане, колкото да съобразим облагането с податната възможност, с платежоспособността на данъкоплатеца.

Петко Стоянов (нез): Вие му налагате наказание.

Министър д-р Иван Стефанов: Ако един данъкоплатец е държал у себе си по-крупна сума пари — оня оборотен капитал на земеделското стопанство, за който говори г-н Русев, съвсем не попада в тази категория, — която сигурно отчасти е резултат и на участие в черната борса, и на едно неправилно отношение към стопанския живот на страната въобще, ние можем да вземем една част — не вземаме всичко — от това парично имущество, без да увредим ни най-малко не само на народното стопанство, не само на неговия производствен потенциал, но дори и на стопанските възможности на съответния данъкоплатец, понеже той с това парично имущество представлява един абсолютен стопански паразит.

Ето така стои въпросът за наложителността да се предвиди тук едно по-тежко облагане, една по-силна прогресия и да не се прави разлика между банкноти и бонове. Но най-сетне в парламентарната комисия този въпрос може да бъде обсъден.

Що се касае до оценките, нали видяхте, че има земеделски стопани, които са имали и по 500.000 лв. и по повече в пари и бонове?

Йордан Русев (ЗНП): До 100.000 лв. ги освободете.

Министър д-р Иван Стефанов: Ще бъде малко тежко до 100.000 лв. да ги освободим. Имайте пред вид, че който има новообразуван влог от 100.000 лв. в банкноти и бонове, ще плати всичко на всичко около 7.500 лв.

Йордан Русев (ЗНП): Малко ли е?

Министър д-р Иван Стефанов: Ами 100.000 лв. това са готови пари, свободно държани средства, които отчасти са създадени с това, че е участвувал на черната борса.

Йордан Русев (ЗНП): Маслото е скъпо.

Подпредседатели: { ПЕТЪР КАМЕНОВ
АТАНАС ДРАГИЕВ

Министър д-р Иван Стефанов: Видяхте, че грамадната маса от земеделските стопани — не се касае за половината или за 60%, а за 88% — са имали много по-малко от 50.000 лв. Ясно е положението.

Значи онези, които имат към 100.000 лв., няма защо да ги оставяме. Но имайте пред вид, че работникът, чиновникът, с двучленно или тричленно семейство, който не е свикнал да си влага свободните сумички в пощенската спестовна каса и е събрал все пак една сума от 30.000 лв., ще плати няколко стотин лева данък. Видите ли — една народна власт може да си позволи такова отношение към народа с вярата, че той разбира защо се прави това. Народът ще понесе с готовност тази жертва, която се иска от него от една народна власт, защото знае, че тези средства ще бъдат използвани за благото на целия народ.

Министър-председател Георги Димитров: И ще ги получи обратно с лихвите.

Министър д-р Иван Стефанов: Точно така. — И какво ми казвате вие сега? Че с този данък едва ли не се отпропастава българският народ, когато е ясно за всеки един добросъвестен анализатор на този законопроект, че едно болшинство към две трети от народа въобще няма да бъде засегнато от този данък, или ако бъде засегнато за онази сума от бонове и банкноти, това ще стане в размер само на няколко стотин лева, които ще даде с готовност, макар че за него тези няколко стотин лева представляват нещо повече, отколкото за селянина, който има натурален доход и задоволява най-насъщните си потребности в голяма степен от своето собствено производство, когато работникът и чиновникът трябва да заплащат всичко до последната троха хляб.

Йордан Русев (ЗНП): Вие знаете разликата в живота на селянина и гражданина.

Министър д-р Иван Стефанов: Много добре я знам.

Като се имат пред вид всички тези съображения, аз смятам, че предложеният законопроект заслужава да бъде приет на първо четене, по принцип, и да бъде подложен на разглеждане в парламентарната комисия по Министерството на финансите. Аз моля прочее да гласувате законопроекта на първо четене. (Ръкоплескания от мнозинството)

Председателствуващ Петър Каменов: Разискванията са приключени. Пристъпваме към гласуване. Които г-да народни представители приемат на първо четене законопроекта за еднократен данък върху имуществата, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема. (Ръкоплескания от мнозинството)

Г-да народни представители, съгласно чл. 26 от правилника, предлагам идущото заседание да стане утре, 29 март, събота, 15 ч. след обед. Които са съгласни с това предложение, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

За идущото заседание председателството предлага следния дневен ред:

Второ четене на законопроектите:

1. За безкасовите плащания и ползуването на влоговете.

2. За еднократен данък върху имуществата.

3. Доклад на бюджетарната комисия по бюджетопроекта за разходите на Министерството на народното просвещение за 1947 г.

Които г-да народни представители приемат предложения дневен ред, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраниято приема.

Закривам заседанието.

(Закрито в 0 ч. 45 мин.)

Секретари: { ЕФРЕМ МИТЕВ
ИЛИЯ РАДКОВ

Началник на Стенографското отделение: ТОДОР АНГЕЛИЕВ